

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
BÖLGESEL KALKINMA İKTİSADI BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SIİRT İLİNDE KATILIM BANKACILIĞI'NA YÖNELİK ALGI: BİR ALAN
ARAŞTIRMASI**

YÜKSEKLİSANS TEZİ

MULKAN ASLAN

Doç. Dr. MEHMET DAĞ

SIİRT-2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
TABLO DİZİNİ	IV
GRAFİK LİSTESİ	V
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
KATILIM BANKACILIĞI: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.2. Bankacılık Türleri	3
1.2.1. Konvansiyonel Bankacılık	3
1.2.3. Diğer Bankacılık Türleri	4
2. BÖLÜM	6
KATILIM BANKACILIĞININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	6
2.1. Bankacılığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	6
2.1.1. Türk Bankacılığının Ortaya Çıkışı	7
2.2. Katılım Bankacılık Kavramı	7
2.3. Dünyada Katılım Bankacılığı	8
2.4. Katılım Bankacılığının Kurulma Sebepleri	10
2.4.1. Dini Sebepler	11
2.4.2. Ekonomik Sebepler	12
2.5. Katılım Bankacılığı'nın Temel İlkeleri	13
2.6. Katılım Bankacılığı'nın Fon Toplama Yöntemleri	15
2.6.1. Cari Hesaplar	15
2.6.2. Tasarruf Hesabı	15
2.6.3. Katılım Hesapları	16
2.7. Katılım Bankacılığı'nın Fon Kullandırma Yöntemleri	16
2.7.1. Murabaha (Peşin Alıp Vadeli Satmak)	16
2.7.2. Mudarebe (Emek – Sermaye Ortaklığı)	17
2.7.3. Müşareke (İnan-Sermaye Ortaklığı)	18
2.7.4. Müsakat ve Muğarese (Bağ-Bahçe Ortaklığı)	19
2.7.5. Sukuk	19
2.7.6. İcara (Finansal kiralama-Leasing)	20
2.7.7. İstisna	22
2.7.8. Tavarruk (Uluslararası Murabbaha)	22
2.7.9. Selem (Peşin Para – Veresiye Satış)	23
2.7.10. Karz-ı Hasen (Karşılıksız Borç)	24
2.7.11. Komodite (Uluslararası Piyasada Mal Alım Satımı)	25
3. BÖLÜM	26
TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE BUGÜNÜ	26
3.1. Türkiye'de Katılım Bankacılığının Ortaya Çıkışı	26

3.2. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi	26
3.3. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Günümüzdeki Durumu	31
3.4. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Hukuki Yapısı	42
3.5. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Kâr Dağıtım Sistemi	44
3.5.1. Birim Değeri	45
3.5.2. Hesap Değeri	46
3.5.3. Birim Hesap Değeri	47
3.6. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Diğer Ülke Uygulamaları İle Karşılaştırılması	47
4.BÖLÜM	50
KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE EKONOMİSİNE KATKILARI	50
4.1. Yeni Finansman Metotları	50
4.2. Yeni Müşteriler	52
4.3. Atıl Fonların Reel Ekonomiye Kazandırılması	53
4.4. Ekonomik Büyümeye Etkisi	55
4.5. İstihdama Katkısı	56
5. BÖLÜM	57
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KATILIM BANKACILIĞI’NIN DEĞERLENDİRİLMESİ	57
5.1. Katılım Bankacılığı’nın Güçlü Yönleri	57
5.2. Katılım Bankacılığı’nın Zayıf Yönleri	58
5.3. Katılım Bankacılığı’nın Fırsatları	59
5.4. Katılım Bankacılığı’nın Tehditleri	59
5.5. 2020 Pandemi Sürecinin Dünyada Katılım Bankacılığı’na Etkisi	60
5.6. 2020 Pandemi Sürecinin Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na Etkisi	63
5.7. Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na Yönelik Genel Bir Değerlendirme	65
5.7.1. Katılım Bankacılığı Sorunları	67
5.7.2. Katılım Bankacılığına Yönelik Sorunlara Çözüm Önerileri	68
6. BÖLÜM	70
KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ ALGI DÜZEYİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI	70
6.1.SİİRT İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	70
6.2.LİTERATÜR TARAMASI	72
6.3.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	72
6.3.1.Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	73
6.3.2.Araştırmanın Amacı	73
6.3.3.Araştırmanın Yöntemi	74
6.3.4.Araştırmanın Evren ve Örneklemi	75
6.3.5.Araştırmanın Veri Analizi, Toplama Süreci ve Çözümlemesi	75
6.3.6.Araştırmanın Sınırlılıkları	75
6.4.KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ ALGI DÜZEYİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI	76
SONUÇ	102
KAYNAKÇA	107
EKLER	110

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca beni destekleyen herkese teşekkür etmek istiyorum. Tezimin ilk oluşma ve sonrasında biçimlenme aşamalarında her zaman yanımda olan her soruma cevap veren, yardımlarını kesmeyen ve değerli fikirleriyle bana yol gösteren tez danışmanım, sevgili Doç. Dr. Mehmet DAĞ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamım boyunca her konuda ve her zaman beni destekleyen bugünlere getiren ve tezimin aşamalarında bana yardımcı olan başta ailem olmak üzere, tezimin her noktasında bana yardımcı olan, her konuda arkamda olan sevgili Onur EKİN ve Sinem ASLAN'a teşekkürlerimi sunarım. Minnettarım. İyi ki Varsınız!

Siirt, 2021

Mulkan ASLAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SIİRT İLİNDE KATILIM BANKACILIĞI'NA YÖNELİK ALGI: BİR ALAN
ARAŞTIRMASI**
Mulkan ASLAN

Doç. Dr. Mehmet DAĞ

2021, Sayfa: 120

Jüri: Doç. Dr. Mehmet Dağ

Jüri: Dr. Öğretim Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

Jüri: Doç. Dr. Gökhan DÖNMEZ

Katılım Bankacılığı günümüzde ekonomi içindeki payının artması nedeniyle daha fazla çalışmaya konu olmaya başlamıştır. Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankacılığının ortaya çıkışının hangi etkenlerle gerçekleştiği, katılım bankacılığının gelişiminde ve ilerlemesinde etkili olan faktörler, Türkiye’deki faaliyetlerinde hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı incelenmiştir. Bu tür incelemeler yapılırken aynı zamanda katılım bankacılığının faaliyet türlerinin ne olduğu, ülke ekonomisine olan katkıları ve bu katkıların ne seviyede olduğu, katılım bankacılığının kendi içerisinde ne tür faaliyet alanlarına sahip olduğu ve bu alanlarda ne tür ilerlemeler kaydedildiği bu çalışmada incelenen başlıklar arasındadır.

Çalışmada ayrıca katılım bankacılığının İslam ülkeleriyle olan ilişkileri güçlendirmek amacıyla çeşitli etkenlerin de katkısıyla Türkiye’de faaliyet göstermeye başlaması ve sonrasında ülke ekonomisi için önemli bir yer edinmesi, bu sürecin tarihsel ve kanuni yönleri de incelenmiştir. Katılım Bankacılığının önemi ve günümüzdeki yeri, diğer bankacılık türleriyle karşılaştırılması üzerine de çeşitli incelemeler yapılmış olup, katılım bankacılığına dair potansiyel sorunlar ve çözümler üzerine de aynı zamanda incelemeler yapılmıştır. Çalışmanın son bölümünde Siirt ilinde katılım bankacılığına yönelik algının ve bilgi düzeyinin tespit edilmesi sorunların ortaya konulması ve çözüm önerileri getirilmesi amacıyla derinlemesine görüşme tekniğiyle bir saha araştırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslami Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Siirt

III

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

SIIRT'S PERCEPTION OF PARTICIPATION BANKING: A FIELD STUDY

Mulkan ASLAN

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Mehmet DAĞ

2021, Pages: 120

Jury: Assoc. Prof. Mehmet DAĞ

Jury: Asst. Prof. Semih Serkant AKTUĞ

Jury: Assoc. Prof. Gökhan DÖNMEZ

Participation Banking has started to be the subject of more studies due to its increasing share in the economy today. In this study, the factors affecting the emergence of participation banking operating in Turkey, the factors that are effective in the development and progress of participation banking, which methods and techniques are used in its activities in Turkey are examined. While making such examinations, the types of activities of participation banking, their contributions to the country's economy and the level of these contributions, what kind of activity areas participation banking has in itself and what kind of progress has been made in these areas are among the topics examined in this study.

The study also examines the historical and legal aspects of participation banking, which started to operate in Turkey with the contribution of various factors in order to strengthen relations with Islamic countries, and then gained an important place for the country's economy. Various studies have been made on the importance of Participation Banking, its place today, and its comparison with other types of banking, and also on the potential problems and solutions of participation banking. In the last part of the study, a field study was conducted with in-depth interview technique in order to determine the perception and level of knowledge about participation banking in Siirt, to reveal the problems and to offer solutions.

KeyTerms: Islamic Banking, Participation Banking, Siirt

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Kâr Payı ve Faiz Arasındaki Farklar.....	14
Tablo 2. 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Toplam Şube ve Personel Gelişimi	32
Tablo 3. Katılım Bankalarının 2020 Yılındaki İnternet ve Mobil Bankacılık Verileri...	33
Tablo 4. 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Aktif Gelişimi (Milyon TL)	33
Tablo 5. Siirt’in Yıllara Göre Nüfus Dağılım Tablosu	71
Tablo 6. Siirt İli Katılım Bankacılığı Şubelere Göre Dağılım Tablosu	71
Tablo 7. Katılım Bankacılığı Sorunları ve Çözümleri	99

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarında Toplanan Fonların Gelişimi (Milyon TL).....	34
Grafik 2: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankaları Tarafından Kullandırılan Fonların Gelişimi (Milyon TL).....	35
Grafik 3: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarında Öz kaynakların Gelişimi (Milyon TL)	35
Grafik 4: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarında Sermaye Yeterliliği ve Takipteki Alacaklar Rasyosu	36
Grafik 5: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Sukuk İhraç Hacimleri (Milyon TL)	37
Grafik 6: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Aktif Yapısı	38
Grafik 7: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Kredi Büyüme Hızı	38
Grafik 8: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Ticari Krediler Oranı	39
Grafik 9: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Sektör Payı ..	40
Grafik 10: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Katılım Fonu	41
Grafik 11: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Diğer Bilgiler	41
Grafik 12: Korona virüs tablosu	60
Grafik 13: Covid-19 Karantina Endeksi	61
Grafik 14: Hastaneye Giden Yeni Kişi Sayısı	62
Grafik 15: Covid-19 Yeni Vaka Sayıları	63
Grafik 16: Aşılama Gelişmeleri	64
Grafik 17: Aşılama Oranları	65
Grafik 18: Cinsiyet Dağılımı	96
Grafik 19: Yaş Dağılımı	96
Grafik 20: Öğrenim Durumu	97
Grafik 21: Çalışılan Sektör.....	97
Grafik 22: Katılım Bankacılığı / Alınan Hizmet Memnuniyeti.....	98

Grafik 23: Katılım Bankacılığı Memnuniyeti Arttırma Yolları	99
--	-----------

VII

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

DESİYAB: Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası

KDV: Katma Değer Vergisi

KOBİ: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere

MDFK: Merkezi Danışma ve Fetva Kurulu

ÖFK: Özel Finans Kurumlarının

S: Sayfa

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TKBB: Türkiye Katılım Bankaları Birliği

TL: Türk Lirası

TMSF: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

vb.: Ve benzeri

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

GİRİŞ

İslami finans Türkiye’deki ismi ile Katılım Bankacılığı; İslami duyarlılık nedeniyle faize bulaşmak istemeyen, İslami kurallara göre harekette bulunmak isteyen kesimin ve geleneksel (konvansiyonel) bankalara yönelmek istemeyen toplumun faizsiz bankalara yönelmesi; ayrıca toplanan fonların ve yine ihtiyacı bulunan kişilere faizsiz yöntemlerle fon kullandırması esasına dayanan ekonomik kuruluşlardır. Yani tasarruf sahiplerinin toplanan fonları faizsiz finansman prensipleri dahilinde ve sanayi ile değerlendirilen, bunun sonucunda oluşan kar ve zararı tasarruf sahipleriyle paylaşan bankacılık sistemidir.

İslami Bankalar, Konvansiyonel Bankalara göre işlemlerini İslami usullere göre faizsiz prensiplere dayanarak yürütür. İslami bankacılık esası, esasen (ortaklık) işleyişinden, fonunu bankaya yatıran fon sahibine önceden belli bir taahhütte bulunmaz. Ancak, vade sonunda veyahut ortaklığın sona ermesiyle kesinleşen kar veya zarar taraflarca belirlenen oran üzerinden gerçekleştirilir. 1970’li yıllardan sonra petrol fiyatlarındaki yükseliş, İslam ülkelerinde bulunan atıl fon ve tasarruflar sonucunda Körfez ülkelerde sermaye birikimi oluşmuştur. Sermaye birikimi faizsiz sisteme kazandırılıp değerlendirme amacıyla olan dini ve siyasi liderler bu amaç doğrultusunda harekete geçtiler. Bu arayış ve değerlendirmeler neticesinde “Faizsiz bankacılık” ismi ile çalışmalar 1963 yılında Mısır’da GharmSavings Bank ‘ın kurulmasıyla başlanmış ve 1970’li yıllardan sonra Müslüman ülkelerdeki bu kuruluşların sayısı hızlıca artmıştır.

İslam dininde faizin yasak olması ve atıl durumda bulunan fonların ekonomiye kazandırılması uzun bir süre tartışmalara sebep olmuştur. Bu nedenle bu sistemin Müslüman olan vatandaşların ellerinde bulunan gelirin atıl bankaya reel ekonomiye kazandırılmak, kapitalist iktisadi sistemlerin karşısında durmaktadır. Müslümanların kendi inançları doğrultusunda var olan sermayeleri faizsiz bankacılık ortamında değerlendirme fırsatı elde ederken, İslami bankacılık da faaliyetlerinin faizsiz ortamda gelişim imkanı sunmalıdır.

İslam coğrafyasındaki diğer ÷lkelerde olduğu gibi T÷rkiye’de de katılım bankacılığı faaliyetlerinin son yıllarda arttığı gör÷lmektedir. Buna karşın T÷rkiye’de il bazında katılım bankacılığının faaliyetlerinin seviyesi ve bu faaliyetlere yönelik algının tespitine yönelik çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Siirt ilinde katılım bankacılığının ulaştığı düzey katılım bankacılığı faaliyetleriyle ilgili toplumsal algı bu çalışmadaki saha araştırmasının konusunu oluşturmaktadır.

1. BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.2. Bankacılık Türleri

Bireylerin, ekonomik anlamda para alışverişi için ihtiyaç duyduğu sektörler; konvansiyonel bankacılık, katılım bankacılığı ve diğer bankacılık türleri olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. (Urgancı, 1982). Ticaretçilerin, sermaye hareketleri gibi para giriş ve çıkışları bu bankalar tarafından sağlanmaktadır. Ancak, dini konuda hassas olan bireyler haram olan mevduatlardan uzak durarak sermayelerini atıl durumda bırakmaktadır. Bu durum dine uygun olmamalarından ötürü, bireyler vicdan muhasebelerine girerek arayışlar gerçekleştirmişlerdir. 18. yy da ortaya çıkan bankacılık kategorisinden bulunan katılım bankacılığı önemli bir rol oynamıştır.

1.2.1. Konvansiyonel Bankacılık

Konvansiyonel bankacılık sistemi, paradan para giriş ve çıkışlarının olması demektir. olmaktadır (Özülacan&Deran, 2019). Fon bankaları parayı ticaret sektöründeki ürün gibi alış ve satış işlemleri ile para kazanılmaktadır. İslam'a uygun ticaret yapılması tehlike derecesinin aralıklarının dağıtıldığı bir kavramdır. Kar ve zarar iki kavram olarak bireyler birbirleri ile paylaşmaktadırlar. Bu şekilde bireylerin hakları sağlanmış olur. Konvansiyonel bankacılıkta banka, finansmanı sağlar, fakat riske dahil olmamaktadır. Kar durumunu gözeterek, ortağını devre dışında tutarak, hareket eder. Mevduat bankaları faiz ile beraber fon toplamakta ve faizi karşılık alarak ödünç para vermektedir (Sümer & Onan, 2015). Mevduat bankası olan konvansiyonel bankalar ticari hesap ve mevduat hesapları yoluyla fon toplamaktadır. Mevduat Geleneksel bankalar, faize karşılık olarak bireylere nakit kredi sunabilirler. Banka, verdiği krediyi, müşteriden zamanı gelen vade tarihinden önce çağırma hakkına sahiptir.

1.2.2. Katılım Bankacılığı

2005 yılında katılım bankacılığı adı verilmiştir. Türkiye'de 1985 yılından bu yana faaliyete geçen toplam katılım bankası sayısı altıdır. Üç tanesi yabancı sermayeli

(Albaraka Türk, Faisal Finans, Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu), diğer üç tanesi ise yerli sermayeli (Anadolu Finans Kurumu, İhlâs Finans ve Asya Finans) katılım bankalarıdır (Atar, 2017).

Katılım Bankacılığı kar amacı güderek ortaklık esasları itibari ile fon sunmaktadır. İslam bankalarındaki katılım bankacılığı adı, dine uygun olarak kar ve zarar ortaklığı itibariyle katılım kelimesi adı altında ifade edilmektedir. (Kaya, 2010). Katılım Bankacılığı özel cari hesaplar ve katılım hesaplarıyla fon toplamaktadırlar (Özülacan&Deran, 2019). Toplanan mevduatlar, mevduat ihtiyacı olan müşterilerin ticaret finansmanında kullanılır. Katılım Bankaları nakit kredi kullanmazlar. Katılım Bankacılığında riski, tehlikeyi kar ve zararı paylaşmak temel esastır. Kar ve zarar ortak olarak eş değer oranda paylaşılmaktadır. İslâmî olarak ilerleyen banka görevini yapmış olmaktadır (Sümer & Onan, 2015). İslami bankaların müşterilerinin sadece, dine yatkın olan bireyler olmadığı bilinmesi önemli bir kavramdır. Katılım Bankacılığındaki şube sayılarının yeterli seviyede olmamasından dolayı, müşteriye sunulan ürün çeşitliliği az, hizmet kalitesinde geleneksel bankacılığına oranla tercih edilememesi tercih edilebilirlik noktasındaki olumsuz durumlardır (Çonkar, 1989).

1.2.3. Diğer Bankacılık Türleri

Merkez bankaları, 1694 yılında yani günümüz anlamıyla 20.yüzyılda kurulmuştur. İlk merkez bankası Bank of England'tır. Kurulmuş olan bankacılığın asıl amacı, devlete kredi temin edebilmektedir. Finansal sektörde en önemli ve riskli alan şüphesiz merkez bankalarıdır. Devletle ortak olarak enflasyon hedeflerini belirleyerek para sermayelerindeki giriş ve çıkışlara karar vermektedir (Erhan & Veliyev, 2013). Bankada en çok karşılaşılan olan nokta ticari olarak kabul görülür. Bankacılık, güvenilirlik ticarisini yaptıkları, emanetleri kabul edebilen ticari kurumlardır (Uzgören & Şahin, 2011). Katılım Bankacılığı; kurumların uzun vadeli ihtiyaçlarını karşılayabilmek için malı, ihraç edebilmelerinde aracı görevini üstlenen kurum ve kuruluşlardır. Mevduat toplamada yetkili ve kredi alma aracılığıyla sektörlere uzun vadeli kredi sağlamak biçiminde kullanabilirler (Şekeroğlu & Özer, 2017). Dünya Bankası basta olmak üzere birçok kalkınma bankası bulunmaktadır. Özel sektörden kamu sektörüne geçen bir banka türüdür. Nitelikli, kapsamlı iş gücü ön planda tutulmaktadır(Öztin, 1975). Az gelişmiş ülkelerin kalkınıp gelişmelerine, destek verilmesi amacıyla kurulmuştur.

Yaşamın pek çok alanında çok önemli işlevlere sahip olan ve ekonomik hayatın vazgeçilmez parçası olan kurumlardır. Faaliyetlerin gelişip değişmesi, bankaların da artmasında da önemli role sahiptirler. Bütün bu hizmetler, ekonomideki dalgalanmayı etkileyen kurum ve kuruluşlardır (Eskici, 2007).

2. BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

2.1. Bankacılığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Banka “banco” kelimesinden türemiştir ve “banka” olarak değiştirilmiştir. İlk sermaye sahipleri banka ile ilgili olan işlemleri banco anlamına gelen masa üzerinde yapmışlardır. Elit olan tabaka sözleşme dışına çıktıkları zaman, halk böyle bireylerin bankacılık işlemlerini kırmışlardır. Bu sebepten dolayı bu tür kişilere “bankrup” denilmektedir (Eskici, 2007). İlk banka hizmetleri Sümer ve Babil’e dek dayandığı bilinmektedir. Banka hizmetleri din çevresinde başlamıştır. Sermaye ve mallarını ötürü bireylerden uzak tutmak isteyen bireyler, sayılıp sevilen kişilerin güvenilirliğinden ve dürüstlükten yararlanarak sermayelerini bu kişilere geri almak şartı ile teslim etmişlerdir (Bozdemir, 2007). Sümerler altın veya gümüş türü madenleri kredi imkanı sunan bireyden borç alarak karşılığında, aynı malın karından vermişlerdir. Hammurabi’den önce alışveriş ve değişim gümüş, elmas ve altın gibi değerli madenler ile yapılmaktaydı. M.Ö.3500’lü yıllarda kurulduğu bilinen ilk finans maket adından kurulmuştur. Maketler, ekin için toprak, tohum gibi çiftçilere ayni ve nakdi olarak kredi imkanı sunmaktadır. Maketlerin başlıca görevleri ilgi alanlarının ödünç ve mevduat kabulü işlemlerini oluşturdukları açıkça ortaya konulmaktadır (Özülacan&Deran, 2019) Eski Yunan’da faize, harama bir sınır konulmamıştır.

İstanbul’un fethi, Rönesans hareketi ile beraber yeni kıtaların keşfi, ticaretin genişlemesi Roma Hukuku’nun geçerli olmasına neden olmuştur. Kilise kuralları değişmiş ve sonuç itibarıyla faize, harama bakış açısı giderek gelişip değişerek faiz, kabul edilmiştir. Bütün bu gelişmeler bankacılığın ortaya çıkmasında ve aynı zamanda gelişip değişmesine büyük katkı sağlamıştır (Parasız, 2011).

Özellikle İspanyolların Güney Amerika’dan getirmiş oldukları altın türü madenler ile değerlerinde değişme olması büyük güçlükler yaratmıştır. Bu paralar yoğun olan Amsterdam ve Hamburg’daki merkezlere gitmiştir. Para karışıklığına çözüm olarak 1609’da Amsterdam Bankası kurulmuştur. Nitelikli, kalkındırıcı kişisel para olarak bilinen “banka florini’ni” çıkarılmıştır (Kaya, 2010). Birçok ülkenin anlaşamaması sonucu özellikle, Fransa ile ortaya çıkan savaş İngiltere’nin ekonomik sıkıntı çekmesi, kamu banka kurulması ve ekonomide sermaye hareketliliği ve

zenginleşmesi hızlanmıştır. Bundan dolayı İngiltere Bankası kurulmuştur ve ilk merkez banka olarak tanınmaktadır (Eskici, 2007)

2.1.1. Türk Bankacılığının Ortaya Çıkışı

17.yy'da kaime ad altından bütçe açığını kapatmak için kağıt para çıkarılmıştır. Fakat Osmanlı ekonomisi, ithalat ve ihracat açığı vermesiyle kaime olarak bilinen kağıt paranın değeri ve önemi giderek değer kaybetmiştir. Dış ülkelerden ithalat zorlaşmış ve hükümeti arayış içine koymuştur (Polatkan, 1998).

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk banka İstanbul Bankası adı ile 19. yüzyılda kurulmuştur. Fakat banka çok uzun süre görev yapamamış, dört yıl sonra faaliyetlerine son vermiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat döneminde sıkışık ve zor bir sürece girmiştir. İstanbul' da bulunan sektörlerden, bankerlerden, özel ve kamu kuruluşlarından borç alınarak devletin ihtiyacı karşılanmıştır (Akgüç, 1992) Osmanlı Bankasındaki en önemli amaç etken, girişim olmuştur. Banka, Osmanlı devleti ile yabancı yatırım sahipleri arasında aracı ve iletişim sağlamak amacıyla İngiliz sermayesiyle kurulmuştur (Sümer & Onan, 2015). 17. yy'da, çiftçi bireylere avantajlı kredi imkanı sunmak için Memleket Sandıkları kurulmuştur. Yaşanan zorluk ve kredilerde ortaya çıkan ekonomik krizin ortadan kaldırılması nedeniyle kurum, "Menafi Sandıkları" olarak düzeltilmiştir. Fakat sandıklarda şüpheler olduğundan ötürü kamu bankası olarak Ziraat Bankası kurulmuştur (Türker, 2004).

1923 yılında Türkiye'de etkin olarak yirmi iki tanesi ulusal, on üç tanesi yabancı olmak üzere toplam otuz beş banka bulunmaktaydı. Türkiye İktisat Kongresi'nde, ulusal bankacılık sektörünün gerekli olduğunu Kongre'ye katılan bireyler tarafından dile getirilerek talep edilmiştir. "Devletin katkısı ile 1924 yılında ilk özel sektör olan Türkiye İş Bankası kurulmuş ve 1925 yılında ise ilk kalkınma bankası olan Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur" (Parasız, 2011).

2.2. Katılım Bankacılık Kavramı

İslam, faizi ve faizi teşvik eden bir ekonomiden hoşnut olmamaktadır. Katılım Bankacılık sistemi, faiz işlemlerine dahil olmadan bankadaki hesap işlemlerini halletmek isteyen bireylere yardımcı olan kurumdur.

Katılım Bankacılığı son 1960'lardan bu yana Türkiye'de bankacılık sektöründe yer almakta ve toplum tarafından da kabul edilmektedir. İslam ekonomisi ve bankacılık alanında yapılan çalışmalar ve uygulamalar her geçen gün giderek artmakta ve

gelişmektedir. Türkiye’de 18.yy’dan beri “Özel Finans Kurumları” adı altında yaşamımıza girmeyi başarmıştır ve İslami değerlere uygun bir şekilde devam etmekle beraber, ciddi gelişme değişim katetmiştir. Katılım Bankacılığı sistemi, İslami hükümlere uygun işler yapma ve İslam davetini yayma gibi sorumlulukları bulunmaktadır (Yıldırım, 2020).

Katılım Bankacılığı özellikle yurt dışı ekonomisinde özel finans kurumunun doğurduğu problemlerde, bir finans kurumunun teyit edilmesi yönündeki güvensizliğin giderilmesi için katılım ekonomi dahilindeki sektörü, ‘banka’ isimleri kullanılarak ‘katılım Bankası’ şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır (Ustaoglu, 2014).

Katılım Bankacılığı sistemi anlaşılması zor olmayan geleneksel bankacılık sektörü gibi bireylerin kolayca kavrayabileceği çalışma yöntemi bulunmaktadır. Katılım Bankacılık prensiplerine uygun fon toplamaktadır. Toplanan fonlar, kendi sermaye ve çalışma prensiplerine, sistemlerine farklı alanlarda toplanmakta ve biriken fonlar katılım bankacılık yöntemlerine göre halkın duyduğu ihtiyaçları faizsizlik prensibi ile işletmelere ve bireylere kullandırılmaktadır (Ustaoglu, 2014).

Katılım Bankalarının altın kuralı olan “Faizsizlik prensibi”nin özünde iki yöntem bulunmaktadır. Birinci yöntem fon toplarken, belirli, kesin gelirin olmayışı, ikinci yöntem ise fon kullandırmaları, nakit kredi vermeden ürünü, peşin olarak alıp taksitlendirerek satmak ile yapmaktadırlar. Katılım Bankalarının amacı bu altın prensibini daha ileri taşıyıp gelecekte daha gelişmiş bir şekilde varlığını devam ettirmek, kaynak oluşturup bu kaynağı ekonomiye kazandırmak ve yaşatmaktır (Tunç, 2010).

2.3.Dünyada Katılım Bankacılığı

İslam dünyasında 20.yüzyılın ortalarından itibaren faizsiz finans argüman arayışları hızlanmıştır. İslam dünyasında ve ülkemizde faaliyet gösteren faizli bankacılık uygulaması karşısında faaliyet gösteren katılım bankaları faizsizlik esasına göre yaptıkları çalışmalar Müslüman ekonomistler arasında daha çok gündem konusu olmuş ve daha çok tartışılmaya açık bir konu olarak ele alınarak geliştirilmeye devam edilmiştir (Usulcan, 2013).

İslam ülkeleri özellikle 19. ve 20.yy’ da faize dayalı faaliyet gösteren kapitalist Avrupa devletlerinin uygulama ve kurumlaşma açısından etkisi altında kalmaktadır.

Bu ülkelerde faizsiz bir ekonominin mümkün olamayacağı iddiasıyla faizle çalışan bankaların ekonomik hayatın vazgeçilmezleri olmuştur. Müslüman idareciler faizsizlik yönergelerine göre kurulan bankalar kurmak ve bunları değiştirip ve geliştirerek cevaplar bulmak yerine daha pratik tercihler yapmışlardır (Yılmaz, 2010). Avrupa'yı örnek alan bireyler finansman kurum kuruluşları kendilerine sunulan faizli bankalar çalışmayı ve toplumla bütünleşmeyi temel amaç saymışlardır. Bununla beraber İslam ülkelerinde birçok faizle çalışan bankalar olduğu gibi bu bankalar daha sonra oldukları ülkelerde banka sektörlerine, iktisadi etkileşim ve ilişkilerine hakim konuma gelmişlerdir (Yurdabakan, 2005).

İslami ülkelere, iktisadi ve maddi meselelerde Hintli ve Pakistanlı alimler ekonominin temel kavramlarını ve ekonomik kalkınma ve büyümesinin İslami değerlerce araştırılarak topluma uygun bir yol aranmaya başlanmıştır. İslama uygun arayışlar ve sorgulama sonucunda şekillenen davranış ve düşüncenin ilk adımı Prof. Dr. A.MuhammedAbdulaziz en-Neccar 18.yy'da faizsiz banka deneyimi olarak ilk adım atılmıştır (Karakaş, 2002).

Faizsiz bankanın temel amacı olarak Mısır'da ikamet eden köylünün tarım, ticaret, hasat, ekin ihtiyaçlarını karşılamak, bankacılık sektörüne adım attırmak takas, sigortacılık gibi ekonomik işlemler konusunda bilgi verip bireyleri ekonomiye atılmasını sağlamaktır. 1970'de kurulan Nasır Sosyal Bankası, sosyal güvenliği, üretim ve yatırımı, sosyal yardımları gibi işlemler yapılmaktadır (İbcioğlu, 2009).

1970 – 1980 arası dönemde İslam ülkelerinin gelir ve birikimleri artmış dış ticaret fazlası oluşmuş ve faizsiz bankacılık alt yapısının mevcut olmamasından dolayı İslam ülkelerinin kalkınma ve gelişmesine gereken katkıda bulunamamıştır. 1970'lerin başında İslam Konferansı Teşkilatı yürüttüğü çalışmalar, Müslüman ülkeler arasındaki finans ilişkilerini canlandırarak sermaye hareketliliğini hızlandırarak faizsiz bankaların önem ve değerinin daha bilindik duruma getirilmesine olanak sağlanmıştır (Gürtuna, 2005). Arap ülkelerinin ellerinde biriken muazzam sermaye ve İslam ekonomisinin geliştirilmesi ve kalkındırılması için 7 Aralık 1973'te gerçek manada kurulan ilk faizsiz banka İslam Kalkınma Bankası olmuş ve 20 Ekim 1975'te Cidde'de hizmete sunulmuştur.

İslam Kalkınma Bankası'nın Amaçları:

- Üye ülkelerdeki verimli projelere katkı sağlayan kuruluşlara sermaye iştirakinde bulunmak
- Üye ülkelerdeki kamu ve özel sektör projelerine kredi sağlamak

- Üye ülkelere teknik yardım sağlamak
- Üye ülkelerin gelişip kalkınması için personellere eğitim imkanı sağlamak
- İslami ülkelerde ekonomi ve bankacılık faaliyetlerinin İslami kurallara göre devam ettirilmesi için araştırma yapmak
- Üye ülkeler arasında ticaretin gelişmesini sağlamak

“1990’lı yıllarda dünyada 1 milyar civarında Müslüman yaşadığı tahmin edilmektedir ve bu her geçen gün daha da artmaktadır. Buna bakarak faizsiz bankaların aktifleri de yılda 65 milyar ABD doları artış göstermiştir” (Halim, 2001). Dünyanın yüz yirmi beşinci olağanüstü bankacılık sektörü ANZ, 1980’den itibaren katılım bankacılık görevi sunulmuştur. ANZ, faizli bankacılıktan faizsiz bankalar sistemine geçişinde rol oynamıştır ve şuan ülkedeki tüm banka sektörleri, bankanın hazırlayıp sunduğu mevzuatı kullanmaktadır (Küçükkocaoğlu, 2005).

Dikkat çeken önemli bir husus da faizsiz bankaların müşteri kitlesinin tamamının Müslümanlardan oluşmadığıdır. Faizsiz bankacılık sektöründe Müslümanların dışında çok sayıda farklı inançlara mensup Avrupa, Amerika ve Uzak Doğulu müşteriler bulunmaktadır. Yatırımlarını faizsiz prensipler eşliğinde yürütülen finans kurumlarında kullanan gayrimüslim yatırımcı sayısında her geçen gün artış olmaktadır. Başta İngiltere olmak üzere pek çok ülkede gerçekleşen eğilim ahlaki sebeplerle artmaktadır (Halim, 2001). 2006 yılında yapılan istatistiki veriler, faizsiz bankaların sahip olduğu gayrimüslim yatırımcı oranının %25 olduğunu göstermektedir. Nüfusunun %25’i Budist olan Tayland’da hükümetin İslami yatırım bankası isimli faizsiz bankanın kurulmasına izin vermiş olması da çok anlamlıdır” (Doğan, 2008).

2.4. Katılım Bankacılığının Kurulma Sebepleri

Faizsiz ekonomi fikrinin temel alınıp kurum ve kuruluşların atıldığı adımlarda, uluslararası düzeye gelme potansiyelini düşük olarak görmüşlerdir. Fakat son on beş, yirmi yıl içinde finans sektörü giderek gelişerek birçok ön düşünceleri utanca boğmuştur. Bireyler faizin İslam’da yer almadığını ve uzak durmaları sebebiyle, İslam’a uygun olan bankanın, katılım bankacılığının doğuşuna sebebiyet vermiştir (Tunç, 2010). Klasik bankalara, alternatif oluşturmak için atıl durumda bekleyen altın, döviz, gayrimenkul gibi üretime katkı sağlamayan halkın elindeki bu tasarrufları

piyasaya çekmek, üretimi artırmak ve ekonomiyi canlandırmak için finansal kurumlar kurulmaya başlanmıştır (Ustaoğlu, 2014).

Katılım Bankacılığının kurulma sebeplerini dini, ekonomi, sosyal olarak inceleyebiliriz.

2.4.1. Dini Sebepler

Basit anlamda İslam literatüründe faizin karşılığı riba olarak bilinmektedir. Riba; sözlükte fazlalık ve artma anlamına gelmektedir. Faiz, ekonomiyi daralttığı gibi, gelirleri azaltan bir eylemdir. Kur'an ve sünnette şiddetle yasaklanan faizin, Müslümanlar için uzak durulması gereken kişide bencillik, katı kalplilik, duygusuzluk, gibi yıkıcı ve azaba götürücü bir durum olduğu için İslam dinince yasaklanmıştır (Yılmaz, 2010). Birçok insan tarafından ekonomik ve iktisadi hayata zarar verdiğinden ve ülke ekonomisini daralttığından faize sıcak bakılmamaktadır. Çünkü faiz, üretimin azaltılmasına, işsizliğin çoğalmasına ve bu nedenle de işçi ücretlerinin azalmasına neden olmasıyla beraber ülke kalkınma ve büyümesini engellemiştir (Demir, 1986).

Faizin İslam'da yerinin olmadığı ve klasik bankalarda yürürlükte olan faiz ve mevduatın haram olması bireyler tarafından hassasiyet ile karşılanmış ve Müslüman müşteriler finans kurumların ve katılım bankalarının kurulmasına sebep olan durumların başında gelmektedir (Polatkan, 1998). Avrupa İslam devletlerine kar-zarar ortaklığına göre faaliyete geçen katılım banka ve kurumlardan güvenini kaybetmiş olmasının da büyük bir etkisi bulunmaktadır. İslam'a göre, yürürlükte olan bankalar faizsizlik ve krediyi engelleyen ve gelişmesini durduran bir faktör olmadığını; fakat faize ihtiyaç duyulmadan da tüm dünyaya ekonomik bir gelişme göstermiş ve uygulamışlardır (Tunç, 2010).

Bazı bireyler faiz nedeniyle mağduriyete uğramış, bireyin çevresindeki faiz olumsuzluklarına şahit olmuş olmasından katılım bankalarına yönelmekte ve yönlendirmektedir. Bu durum sadece faize dik duran bireyler için geçerli olmadığını göstermektedir. Örneğin; dünyada gayrimüslim müşterilerin çok sayıda olması tesadüf olmaması gibi. Yahudi, Hristiyan gibi bireylerin yatırımlarını kendi bankalarında tutmayıp, faizsiz bankalara güvenerek paralarını güvenli sektörde çalıştırdıkları görülmektedir. Müslümanlar, alın teri olmadan kazanılan kazancın faizli bankalarla iletişim ve etkileşim halinde olmaktan 20.yüzyıldan itibaren kaçınmışlardır (Özsoy, 1987). Bu gibi sebeplerden dolayı İslam devletlerinde, halkın dini inançlarına uygun olarak, banka ve finans sektörünü düzenleme çabası girerek, teori ve pratik ile günümüz dünyasında katılım bankalarının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Özsoy, 1987).

2.4.2. Ekonomik Sebepler

İslam devletlerinde önemli gelir kaynağı petroldür. 1970’li yıllarda petrol fiyatlarının artmasıyla, dine yatkın ülkelerinin sermayeleri fazlalaşmaya başlamıştır. Fakat İslam ülkelerinin kalkınamaması, gelişip değişmemesi; tasarrufların batı ülkelerine kaymasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kar, zarara dönüşerek olumsuz etkilenmiştir ve ikili bir ekonominin çıkmasına sebep olmuştur. Bu tür eksiklikler görülerek ekonomik gelir yönünden çözümler aranmıştır (Akgüç, 1992).

Katılım Bankaları kurulmadan önce Arap sermayesinde biriken paralar Amerikan bankalarına yatırılır; fakat bu bankalar faiz verdiği için dolayı Araplar bu duruma sıcak bakmamışlardır ve faizi reddetmişlerdir. Amerikan bankalarının petrol sermayesinden elde etmiş olduğu bu gelirler Arap sermayedarları rahatsız etmiş ve bu bankalardan paralarını çekmişlerdir (Pehlivan, 2016). Bu durum Araplar tarafından İslami prensiplere uygun faizsiz katılım bankacılığını kurmaya ve ellerindeki petrol gelirlerini bu bankalarda değerlendirmeye itmiştir. Bu gelişme katılım bankacılığının kurulma sebeplerinden en az dini durumun etkisi kadar ekonomik durumunda etkisi önemli olmuştur (Pehlivan, 2016).

Pakistan, Malezya, İran gibi sanayileşme dönemine geçen birçok Müslüman ülkede biriken sermaye ve ekonominin ihtiyaç duyduğu tasarrufların toplanma arzusu da faizsiz bankaların önlerinin açılıp kurulup yayılmasına destek olmuştur. Örneğin, 1980’li yıllarda Malezya hükümeti merkez bankasının içinde İslami esaslara uygun olarak çalışan faizsiz bankacılık modeli kurup, Japon teknolojisini de bu duruma ekleyerek ekonomisinin kısa zamanda geliştiğini fark etmişlerdir (Tunç, 2010).

İslam bankalarının kurulma nedenleri arasında bir diğer neden; bankaların bireylere kısa vadeli krediler vermiş olmasıdır. Gelişip, kalkınmalarını sağlayan İslam devletleri için kısa vadeliden daha uzun vadeli kredilere ihtiyaç duyulmaktadır. Buna mukabil faizsiz bankaların kalkınma amaçlı uzun vadeli yatırım projelerini teşvik edilmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki soruna çözüm bulmuşlardır (Tunç, 2010). Geleneksel bankacılıkta, öncelik olarak kendi çıkar ve karlarına göre hareket etmektir. İslam bankacılığında durum daha farklı seyretmektedir yani, durum ortaklıkyapısına uygun olduğundan dolayı fonlar denetime tabidir.

2.4.3. Sosyal Sebepler

Faizsiz bankacılığın doğuşu ve gelişimine etki eden dini ve ekonomik faktörler kadar sosyal sebeplerinde etkisi önem arz etmektedir. Din, dil, ırk, mezhep ayrımı

gözetmeden farklı ekonomik sınıflara mensup bireyler arasındaki ilişkilere önem verilmekle beraber sosyal sınıf ayrımı ortadan kaldırılmıştır. Bu noktada günümüz kapitalist dünyasında sosyal sınıflara arasında oluşan bu fark faizsiz bankacılık modelinde etkisini yitirmiştir. Faizsiz bankacılık, oluşan sermayenin değerlendirilmesi amacıyla işsizliği giderici, üretimi arttırıcı, ülke ekonomisine katkı sağlayan, ekonomik sistemdir (Parasız, 1991). Sosyal tabakalar arasında emek sarf etmeden oluşan dengesiz zenginleşme ve kişiler arasındaki bu ekonomik fark, emekleri ile çalışan bireylerin lehine olmayan bir durum meydana gelmiştir. Bundan dolayı faizsiz katılım bankacılığı sadece ekonomik karı düşünmeyip, sosyal adalet, ahlak, kişiler arasında bütünleşme ve birbirlerine destek olma gibi değerler sosyal tabakalaşmayı önlemiş, ekonomiyi geliştirmiş, faizsiz bankacılığın kurulmasına olanak sağlamıştır (Parasız, 1991).

2.5. Katılım Bankacılığı'nın Temel İlkeleri

İslami banka, kâr-zarar ortaklığı ile faizsiz sistemin temel ilkelerine dayanmaktadır. Bu durumun gerçekleşebilmesi için katılım bankacılığını diğer banklardan ayıran birkaç özellik bulunmaktadır. Bunlar:

- **Faiz yasağı:** Kavram, bir bireyden ödünç bir miktar sermayenin fazla olan bölümü olarak görülmüştür ve ticaret esaslarına yasak duruma getirilmiştir. Sermayenin yükselmesiyle riske girilmek İslam dini açısından yasaklanmıştır. Ahlakın temel alındığı, faizsizlik prensibi altın kural olduğu, faizin her türlü keskin olarak yasaktır (Özel, 2013).
- **Risk paylaşımı:** Gelir getirisi için girişimcilerle, bankacılar aynı tehlikeyi, riski paylaşmaktadırlar. Fon toplamada katılım temel esastır. Riskler, taraflar olarak birlikte üstlenilir.
- **Bir potansiyel sermaye olarak para:** Paranın sadece farklı kaynaklar ile beraber üretime gelmesi halinde, sermaye ve yatırıma bürünmesidir. Para, değiş doğuş olarak alınan anaparadır.
- **Spekülatif davranışların yasaklanması:** Saldırganlık, İslam açısından günah kılınan kumar, fazlasıyla tehlike içeren ve yolu net görünmeyen durumlarının ticarete girişmemesi durumudur.

- Sözleşmelerin kutsallığı
- İslamiyet'in uygun gördüğü faaliyetler
- Soysal adalet (Akın ve Ece, 2010).

Aşağıdaki tabloda da kâr payı ile faiz arasındaki farklar gösterilmiştir

Tablo 1: Kâr Payı ve Faiz Arasındaki Farklar

Katılım Bankaları	Mevduat Bankaları
Özel cari hesaplar ve katılma hesapları yoluyla fon toplar.	Ticari hesap ve mevduat hesapları yoluyla fon toplar.
Katılma hesapları ve özel cari hesaplar yoluyla toplanan fonlar, fon ihtiyacı olan müşterilerin ticari faaliyetlerinin finansmanında kullanılır.	Hem fon toplarken, hem de fon kullandırken faiz esası vardır.
Katılım Bankaları kaynak toplarken hesap sahipleriyle kâr zarar ortaklığı; kaynak kullandırken ise; vadeli satış, finansal kiralama, kâr zarar ortaklığına dayanan işlemler yapmaktadırlar.	Mevduat bankaları parayı bir ticari ürün gibi alıp sattıklarından dolayı paradan para kazanırlar.
Nakit kredi kullandırmazlar; fon kullandırmaları ticari faaliyetin finansmanına dayanmaktadır.	Faiz karşılığında nakit kredi kullandırmaktadırlar.
Fon kullandırmaları kâr/zarar yönetimiyle fon kullandırma ve ortak yatırımlara dayanır. Bu yüzden, Katılım Bankacılığı sisteminde teminat ve ipotek kadar "ortak olunan projenin sağlamlığı" da önemlidir.	Ortaklık söz konusu olmadığı için kredi kullandırmalarında müşterinin göstereceği teminatlar daha önemlidir.
Finansal kiralama işlemi yaparak müşterilerinin ticari faaliyetleri için kaynak sağlamış olurlar.	Mevduat bankaları finansal kiralama işlemi yapamamaktadır.
Katılım Bankalarından fon kullanan müşterilerin, belirli bir vade sonunda ödeyeceği tutar bellidir. Bu tutar yaşanan ekonomik sorunlar veya krizler sonucu değişmez.	Bankalar elinde bulundurduğu fonları faiz içeren finansal enstrümanlarda değerlendirebildiğinden, ekonomik bir kriz halinde faizlerde yaşanan değişikliği kredi kullandırdığı müşterilerine yansıtabilmektedir veya kullandığı krediyi vade tarihinden önce geri çağırabilmektedirler.
Katılma hesaplarında kâr ve zarara katılım söz konusu olduğundan vade tarihinden önce kâr ve zarar belli değildir.	Vadeli mevduat hesapları faize dayalı olduğu için vade sonunda ele geçecek paranın tutarı bellidir.
Kâr ve zarara katılma esasına göre toplanan fonlar, faizsiz yöntemlerle ticari faaliyetlerde değerlendirilir.	Toplanan fonların bir kısmı ticari faaliyetlerde değerlendirilirken, geri kalan kısmı faizli finans enstrümanlarında değerlendirilir.

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

2.6. Katılım Bankacılığı'nın Fon Toplama Yöntemleri

Katılım Bankaları fonları cari, tasarruf ve katılma hesabı olmak üzere üç ana başlık altında inceleyebiliriz.

2.6.1. Cari Hesaplar

Cari hesaplar, müşterilerin kar ya da herhangi bir getiri beklemeden yatırdıkları hesaplardır. “Katılım Bankaları’nda açılabilen ve istenildiğinde kısmen ya da tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplara özel cari hesap denir” (Küçükkocaoğlu, 2005). Bu hesaplardaki paralar banka nezdinde emanet niteliğindedir. Müşteri istediği zaman banka bunu geri ödemelidir. Eğer cari hesaba yatırılacak para emanet olarak gösterilecek ise; bankanın parayı işletmesi İslami açıdan uygun olmamaktadır. Çünkü mülkiyet, emanet konumunda olduğundan dolayı banka emanet parayı işletemez (Parasız, 1991).

Katılım Bankaları, cari hesaplara yatırılan ve atıl durumda olan bu fonları işletir, karını kendisi alır (Aktepe, 2010).

Cari hesapların birtakım özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Ülke yasalarının müsaitlik durumuna göre firmalara Türk parası veya ülke dışı para cinsinden cari hesap açılabilir.
2. Cari hesaplar, vadesiz olmasından dolayı müşteri tarafından istenildiği zaman istenilen tutarda çekilebilir.
3. Cari hesapların herhangi bir getirisi olmayıp, müşteriye herhangi bir faiz veya kar payı ödenmemektedir.
4. Özel cari hesaplarda para transferleri, çek işlemleri, döviz ve kıymetler maden işlemleri gibi birçok işlemler yapılabilmektedir (Küçükkocaoğlu, 2005)

2.6.2 Tasarruf Hesabı

Tasarruf hesabı, müşterilerin elindeki meblağa bakılmaksızın özellikle küçük tasarrufları bulunan müşterilerin bu tasarruflarını korumak ve bu fonları güvenli alana tedbiren kabul etmektedir. Bu yüzden hem cari hesaplara hem de katılım hesabına bağlayıcı özelliği vardır. Hesap sahipleri istedikleri tutarı yatırabilir ve istedikleri

zaman bu tutarı çekebilir. Para çekim esnasında banka müşteriyi tasarrufa yönlendirebilir ve teşvik edebilir (Tunç, 2010).

2.6.3. Katılım Hesapları

Katılma hesapları faizli bankalardaki vadeli mevduat hesabıdır. Fonlarını bankaya yatıran müşteriler kar ve zarara ortak olur bunun karşılığında kar bekledikleri hesaplardır. Bir başka deyişle fon sahibi yatırmış olduğu fonun karşılığında karı olduğu kadar anapara üzerinden zararı da olabilmektedir. Banka fon sahiplerinin yatırdığı paraları, faizsiz ortamda çalıştırır, ticaret yapar ve karşılığında kar- zararını açıklar (Türkmenoğlu, 2007). Bu nedenle fon sahibine, yatırmış olduğu fonun getirisiyle ilgili ilk etapta herhangi bir kar taahhüdünde bulunmaz. Bu yüzden bireyler gelecek kar oranını bilmemektedir. Bu hesaplar otuz gün, doksan gün, yüz seksen gün, bir yıl ve bir yıldan daha geç vakitlerde de vadeler toplanır (Çonkar, 1989).

2.7. Katılım Bankacılığı'nın Fon Kullandırma Yöntemleri

Katılım Bankaları, bireylerin ihtiyaçları çerçevesinde bireylere farklı fon yöntemleri sunmaktadırlar. Fon kullandırma yöntemleri; Murabaha, Mudarebe, Müşareke, Müsakat ve Muğarese, Sukuk, İcare, İstisna, Teverruk, Selam, Karz-ı Hasen ve Komadite olmak üzere on bir başlık altında toplanmıştır (Urgancı, 1982).

2.7.1. Murabaha (Peşin Alıp Vadeli Satmak)

Bankanın, müşteri talebi üzerine satıcıdan belli bir mülkü satın alıp daha sonra bu malı müşteriye malın gerçek değerini ve kendi karını göstererek satın aldığı değerden daha yüksek bir değere (iki fiyat arasındaki fark bankanın bu işlemdeki karıdır) satmasıdır. Daha sonra müşteri, oluşturulan ödeme planındaki taksitlerini anlaşılmaya göre ödemesidir (Şimşek, 2019).

Murabaha sisteminde kredi aşaması aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Müşteri almak istediği araba, eşya ya da gayrimenkulü seçer ve bankaya bu malı satın almak istediğini bildirerek finansman başvurusunda bulunur. Banka kişiden tüm şahsi bilgileri temin eder ve bankaya yöneltilen malın fiyatlandırılmasını yapar.
- Banka, malın detayları ile ilgili detaylı bilgi sahibi olur ayrıca krediyi çekecek kişinin bilgileri hakkında gerekli araştırmaları yapar.

- Anlaşmadan sonra banka malı icazeten telefon, fax, icap- kabul belgesi ya da satış akdi vs. ile satın alır. Banka satın almış olduğu bu malın ücretini satıcıya peşinen öder.
- Banka, malı müşteriye daha fazla bir değer ile karını ortaya koyarak satar.
- Müşteri anlaşmaya göre kendisi için oluşturulan ödeme planı taksitlerini öder.

2.7.2. Mudarebe (Emek – Sermaye Ortaklığı)

Taraflardan birinin sermayeyi, diğer tarafında emek, bilgi ve tecrübesini ortaya koyduğu aralarında kar paylaşımının belirlendiği bu nedenle elde edilen karı paylaşmak üzere kurdukları ortaklıktır. Katılım Bankalarında en fazla uygulanan faizsiz fon kullandırma yöntemidir. Bu sistemde müşteri mal sahibi, bankada mudarip olur (Şimşek, 2019).

Mudarebenin kullandırma aşamaları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Müşteri bankaya belli bir tutar ve belli bir süreliğine mevduat hesabı açma talebini sunar.
- ✓ Banka, yatırım işlemleri ve projeleri için, müşteriden yatırım amaçlı bir meblağ alır.
- ✓ Taraflar arasında kar paylaşım oranına karar verilir. Örneğin her iki taraf için %50 oranında ya da bir taraf %60 diğer taraf %40 oranında vs.
- ✓ Vade tarihinde ya açılan hesabın süresi sonunda ya da dönemsel değerlendirme sonunda kar paylaşımı tahmini bir meblağ ya da kararlaştırılan belli bir orana göre yapılır.

Mudarebe (emek-sermaye ortaklığı) mutlak mudarebe (kayıtsız) ve mukayyed mudarebe (kayıtlı) olmak üzere ikiye ayrılır.

- Mutlak (kayıtsız) mudarebe: Zaman, mekan ya da herhangi bir koşulla sınırlı olmaksızın bir isin finansmanını kapsamakta olup, faizsiz bankaların mudarebe faaliyetleri bu tip mudarebeye örnektir. Bu bakımdan banka bu alandaki tecrübeleri ile hareket eder.
- Mukayyed (kayıtlı) mudarebe: Zaman ve mekanla sınırlı spesifik işler için kullanılan bir kavramdır. Örneğin, Almanya'dan bir makine satın alıp, bu makineyi Türkiye'ye 15 Eylül 2005 tarihinde satma işi sınırlı mudarebeye örnek verilebilir (Kılıç, -).

Mudarebe (emek-sermaye ortaklığı) aşağıdaki hallerde sona ermektedir:

- Anlaşma süresinin sona ermesi ile,
- Tarafların karşılıklı anlaşması ile,
- Taraflardan birinin tek taraflı iradesi ile,
- Mudarebe sermayesinin telef ya da helak olması halinde,

2.7.3. Müşareke (İnan-Sermaye Ortaklığı)

Katılım bankalarında, sözleşmeli ortaklık olarak uygulanan fon kullandırma yöntemi olduğu gibi para, altın, mülk ortaklığı, karşılıklı iki tarafın ortak olduğu sermaye şeklidir. Kar, ortaklar arasında halledilir iken zarar; sermayenin oranına göre belirlenir (Polatkan, 1998).

Ortaklıklar, akit şirketi ve mülk şirketi olmak üzere ikiye ayrılır. Mülk şirketi, kar amacı gütmeyen bir varlığın mülkiyetine ortak olarak yapılan ortaklık çeşididir. Mülk şirketi ise iki kısma ayrılır; ihtiyari mülk şirketi ve icbari mülk şirketi. İhtiyari mülk şirketi, tarafların ortaklık için yaptığı anlaşmalardır. İcbari mülk şirketi ise varlık üzerinde varislerin sabit olduğu ortaklık türüdür. Akit şirketi ise, ortakların kar zarara ortak olduklarını gösteren ortaklık çeşididir (Polatkan, 1998).

“Müşareke finansman yöntemi şöyle uygulanır: “Katılım bankası, ortağı durumundaki müşterisi tarafından istenilen sermayenin bir kısmını sağlama sorumluluğunu üzerine alır. Müşteri ise kendi mali imkânları ve projenin özelliğine uygun olarak proje sermayesinin geri kalanını sağlar. Müşteri kendi uzmanlığı nedeniyle istenilen ve alınan mali yardımın idare, denetim ve gözetiminin sorumluluğunu üzerine alır. Bu sorumlulukların müşterinin üzerine kalması ona kârdan daha fazla pay alma hakkını kazandırır” (Kösekahyaoğlu, 2014).

Müşareke sisteminin dini kuralları aşağıda gösterilmiştir:

- ✓ Ortaklık, belirli bir gayrimenkul, arsa veya bir proje üzerinde yapılabilir.
- ✓ Başlangıçta taraflar arasında ortaklık akdinin imzalanması gerekir. Ortaklardan birinin ortaklık konusu varlığa sahip olması gerekir. Ortaklıkta hisselerin alım satımının yapılacağı kesin olarak şart koşulmamalıdır.
- ✓ Ortaklık akdi imzalandıktan sonra ortaklardan herhangi birinin hissesini şirketin sermayesinden çekme hakkı verilemez.
- ✓ Taraflar arası kurulan ortaklık durumunda söz konusu ortaklardan herhangi birine sigorta ve bakım masrafları yüklenemez.

- ✓ Ortaklardan herhangi birinin oluşan kar veya gelirden en kadar pay alacakları başlangıçta belirtilmelidir.

2.7.4. Müsakat ve Muğarese (Bağ-Bahçe Ortaklığı)

Müsakat, bir bölümün meyve diğer bölümün emek ve zaman olduğu ortaklık sözleşmesidir. Müsakat ortaklığı sisteminin, Hz. Peygamber'in döneminde de uygulandığı bilinmekte olup bazı arsaları ortaklığa nakletmiştir. Katılım Bankalarının meyve üretim ve kurulumuna finans sağlaması ile oluşan ekonomik hareket, müsakat ve muğarese olarak bilinmektedir (Tunç, 2010).

Muğarese ise, bazı bireylerin boş arazilerini verdiği diğer bireylerin de ağaçların dikimini, bakımını üstlenip ortaya sunduğu mal ortaklığıdır. Bunun sonucunda tarafların alacağı gelir oranı önceden belirtilmeli ve kazançlar belirlenen orana göre dağıtılmalıdır.

2.7.5. Sukuk

Sukuk, ticari bir sermaye, malın menkul kıymetleştirilmesi ve belgeler aracılığıyla satışının yapılması, daha sonra kiraya verilmesidir. Kiraya verilen varlık belli bir süre sonra tekrar geri alınır. "Sukuk genel olarak İslam'a uygun bono olarak adlandırılmaktadır. En basit şekliyle Sukuk varlıklar üzerinde kullanım hakkı ve mülkiyeti ifade eder. Sukuk içerisinde şekillenen hak nakit akısı değil mülkiyet hakkıdır" (Nisar, 2007).

Yapılanın akdinde mal sahibi malın mülkiyetini devretmeden kiraya vermiş olur ve bu nedenle kira geliri elde eder. Kiracı ise, malın mülkiyetini almadan kiracı olarak maldan faydalanmış olur ve malı yüksek bedelden satın almamış olur. Bir malın kira sözleşmesine uygun olabilmesi için o malın kendisini tüketmeden faydalanmak gerekir. Yani tüketilebilen bir mal kira sözleşmesine uygun olmamaktadır (Tunç, 2010). Örneğin, ekmek, meyve, para kiralanamaz fakat tüketime uygun olmayan ev, arsa, araba, mobilya, vs. kira sözleşmesine uygundur. Sukukta, ihratçıya sunulacak getirinin ne zaman ne kadar süre ile ödeneceği belirtilmeli ayrıca sukuk ürününün hangi alanlarda kullanılacağı İslam'ı şartlara göre düzenlenip uygulanıp bu konuda anlaşmazlık oluşmaması için ihraççı bilgilendirilmelidir. Örneğin; kiralanan bir işyerinin imalathaneye çevrilmesi gibi (Şimşek, 2019).

Sukukun özellikleri aşağıda verilmiştir:

- Dini ilkelere uygun olarak düzenlenmelidir.

- Sertifika sahibinin, sertifikalarla temsil edilen mali haklar ve yükümlölükler üzerindeki iddiasını saptamak için sahibine veya hamiline eş değerde sunulan sertifikalardır.
- Yatırım yapılan mevcut varlıkların mülkiyetinde ortak bir payı temsil ederler.
- Bu sertifikaların sahipleri, sukukizahnamesinde belirtilen geliri paylaşır ve zarara ise sahip oldukları sertifikalarla orantılı olarak katlanır.

Sukuk ile ilgili dini hükümler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Sözleşmede sukukihratçısı ve sukuk sahipleri olmak üzere iki taraf vardır.
- Ticari amaçlar için alınacak borçlar menkul kıymetleştirilemez.
- Her iki taraf arasındaki sukuk ilişkisi Katılım Bankacılığı ilkelerine uygun olmalıdır.
- Bir varlığa ilişkin borcu değil o varlığın kendisini temsil eden sukukların alım satımına izin verilir.
- Sukukihratçısı veya sertifika sahipleri riskleri minimuma indirmek ve ekonomideki dalgalanmaları azaltmak için kullanılan yöntemleri katılım bankacılığı ilkelerine uygun olarak belirlemelidir.

Sukuk ile faizli senetler (bono) arasındaki mukayese aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Sukuk işlemi İslami usullere göre uygulanırken, faizli senetler faiz getiren kredi sözleşmeleridir.
- Sukuk işlemi ihratçının borcunu sahiplenmez, gelir üreten bir varlığın gelirlerini temsil ederken faizli senetler, ihratçıya verilen kredileri temsil eder.
- Sukukta kar ve zarar, sukuk sahipleri ilgili varlığın ürettiği gelire yüzdeleri oranında sahiptir; fakat bu gelir kazanılana kadar sahip olamamaktadırlar. Faizli senetlerde ise ihraçtı tarafından verilen sabit ve garanti faiz mevcuttur, artma ve azalma olmaz getiri sabittir.
- Sukuk sahipleri varlığa ilişkin mülkiyet yükümlölüklerini üstlenirken faizli senetlerde ise bono sahipleri bu yükümlölükleri üstlenmemektedir.

2.7.6. İcara (Finansal kiralama-Leasing)

Malum bir menfaati muayyen bir zaman için satmaya kiralama denir. Kiralayanın anlaşılan kira süresi sonunda veyahut anlaşılan herhangi bir vakit

diliminde kiracıya kiralanan mala ve mülke sahip olacağını kendisine vaat edilmesine finansal kiralama denir (Akcan, 1997).

Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “İşçinin hakkını alınının teri kurumadan veriniz.” (İbnMace)

Finansal kiralama anlaşmasında, kira mevzusunun mal ve mülkiyetinin müşteriye ne gibi yollarla aktarılabileceği sözleşmeye bağlı olmadan bağımsız bir belge ile belirlenmelidir.

Bu sözleşmelerde kira konusu varlığın mülkiyeti şu yollar ile müşteriye devredilir:

- Kiraya konu olan varlığın gerçek bir bedel ile satışına dair söz verilmesi
- Kira konusu varlığın kira ödemlerinin peşin verilmesi

Murabaha ve kiralama arasındaki mukayese aşağıdaki şekilde verilmiştir:

- Murabahada belli bir varlığa hızlı bir şekilde sahip olma amacı var iken kiralamada, bu durum yavaş bir şekilde gerçekleşebilmektedir.
- Murabahada İslam’i usullere göre mülkiyetin devredilmesi söz konusu iken kiralamada bu durum menfaatin satılması şeklindedir.
- Murabahada banka garantisi satış gerçekleştikten sonra sona ererken, kiralamada bu durum kiralama işi sona erdikten sonra bankanın üzerinden düşer.
- Murabahada malın fiyatı sözleşme akdi yapıldıktan değişmez iken kiralamada ilerleyen ödeme zamanlarında değişebilir.
- Hem murabaha sisteminde hem de kiralamada bankanın mülkiyeti gerekli olup, gecikmiş ödemelerden ceza alınamaz sadece tasadduk etme şartı konulabilir.

Kira sözleşmesinin son erme halleri aşağıdaki verilmiştir:

- Taraflar karşılıklı anlaşarak kira sözleşmesini fesh edebilir.
- Kira süresinin bitmesi ile sözleşme sona erebilir.
- Sözleşme yürürlüğe girmeden önce tarafların karşılıklı rızaları ile sona erebilir.
- Kira sözleşmesindeki varlığın kullanılamaz duruma gelmesi durumunda sona erebilir.

- Sözleşmede taraflardan herhangi birisinin vefatı ile sözleşme sona ermez ancak kiracının mirasçıları ödemeyi gerçekleştiremeyeceklerini ispat etmeleri durumunda sona erer.

2.7.7. İstisna

Bir şeyin yapılmasını sipariş etmek amacıyla fiyatın önceden belli olan malın, ham maddesi üreticiden olması şartı ile sanatkarlara bir eşya yaptırmak üzere yapılan faizsiz finansman yöntemidir (Türkmenoğlu, 2007).

Hadis: “ Resulullah (sav) siparişle yüzük ve minber yaptırmıştır” **(Buhari)**

İstisna sözleşmesi ile ilgili dini hükümler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Bankanın müşteri ile istisna anlaşması yapmadan önce ilgili malın bankanın mülkiyetinde olması şartı bulunmamaktadır.
- Eser sözleşmesinde, sözleşme her iki taraf içinde geçerli olup bağlayıcı niteliktedir. Bu nedenle fesih durumu ancak her iki tarafın kararı ile mümkün olur.
- Eser sözleşmesinde siparişe ait malın bir bedeli olup ayrıca üretilecek malın teslim tarihinin belirlenmiş olması gerekir.
- Eser sözleşmesinde siparişe ait üretilecek malın cinsi, türü, miktarı tam olarak belirtilmelidir.
- Eğer üretilen malın özellikleri, siparişi veren kişi tarafından sunulmuş olduğu şartlara uygun olmaması halinde ancak siparişi verenin rızası durumunda teslim edilebilir, aksi takdirde sipariş teslim edilemez (Değertekin& Altan & Savaşan, 2008).

2.7.8. Tavarruk(UluslararasıMurabbaha)

Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “İğne yoluyla alışveriş yaptığınız, öküzlerin kuyruğuna yapıştığınız, tarımı seçtiğiniz ve cihadı terk ettiğiniz zaman Allah size öyle bir zillet musallat eder ki dininize dönünceye kadar onu üzerinizden atamazsınız.” **(Ahmedb.Hanbel)**

Bir malı murabaha sistemi ile vadeli alıp nakit elde etmek için üçüncü bir kişiye satılmasına tavarruk denir. Bir malı vadeli olarak alıp tekrardan aldığı kişiye (iki kişi) daha az peşin paraya satmaya ise ine yoluyla satış denir (Türker, 2004).

Konu hakkında İslam Ansiklopedisi'nde şu örnek ile açıklanmaktadır:

“İhtiyaç sahibi olan A, B'ye giderek ondan borç ister. B, borç vermek suretiyle elde edemeyeceği bir fazlalığı kazanmak amacıyla A'ya, “Sana borç veremem. Fakat piyasa değeri 100 lira olan şu malı 120 liraya vâdeli olarak satarım, sen de bunu götürüp 100 liraya satarsın” der. A da buna razı olur. Böylece A ihtiyaç duyduğu 100 lirayı, B de istediği ilâve 20 lirayı elde etmiş olur. EbûYûsuf'tan nakledilen, “İne câizdir ve bunu yapan ecir kazanır” der. A da buna razı olur. Böylece A ihtiyaç duyduğu 100 lirayı, B de istediği ilâve 20 lirayı elde etmiş olur. EbûYûsuf'tan nakledilen, şeklindeki sözün (İbnÂbidîn, V, 273) bu şekilde açıklanan ine hakkında söylenmiş olması muhtemeldir. Vâdeli satın alınan bir malın peşin parayla başka bir şahsa satımı niteliğindeki bu tür işlem terminolojide ve genellikle Hanbelî literatüründe “teverruk” diye adlandırılmakta olup (İbnKayyim el-Cevziyye, III, 170, 200) bazı Hanbelî fakihleri hariç tutulursa İslâm hukukçularının çoğunluğu tarafından câiz kabul edilmektedir”.

Tavarruk sisteminin kurallarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Tavarruk işleminin amacı İslami hükümlere uygun olmalıdır.
- Mal vadeli olarak satın alındığı kişiden üçüncü şahsa satılmalı ve bu mal ilk satıcıya geri dönmemelidir.
- Birinci satış sözleşmesi ile ikinci satış sözleşmesinden doğacak hak ve sorumluluklar birbirlerini bağlamaz.
- Tavarruk işleminde malın ayırt edilebilir bir numarası ve tarifesi olmalıdır.
- Tavarruk işleminde malın dinen yasak bir mal olmaması gerekir.
- Malın gerçek olarak satışının yapıldığından emin olunmalıdır.

2.7.9. Selem (Peşin Para – Veresiye Satış)

Selem kavramı, malın taksitlendirme, paranın ise peşin satışının yapıldığı işlemlere denilmektedir. Cinsi, niteliği belli standart mallarda üretilmeyi beklenen

malın veresiye, paranın ise peşin olarak ödendiği faizsiz fon kullandırma yöntemidir (Yılmaz, 2010). Örneğin, banka müşterisi Hindistan'dan beş ay sonra 50 (elli) bin Türk lira tutarında 100 (yüz) ton muz almak için, bankaya başvurur, bankada bu müşteri ile 80 (seksen) bin Türk lirası tutarındaki selem sözleşmesini imzalar, paradan oluşan bu fark bankanın karını gösterdiği gibi, banka bu parayı peşin almaktadır (Tunç, 2010).

Selemin malında olması gereken şartlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Selem malının değeri taraflar için aynı olup nitelikleri ortaya konabilen mallardan oluşması şarttır.
- Malın bilinir mal olması gerektiği gibi, malın tesliminde mal incelenmelidir.
- Selem malının cinsinin, türünün, niteliğinin, açıkça belirtilmesi şarttır.
- Selem malı, peşin mal yerine vadeli mal olmalıdır.
- Kullanıma hazır bir mal uçak, mobilya gibi üretimi tamamlanmış mal, selem malı olamaz.
- Selem malında istenilen malın söz konusu belirtilen tarih dışında teslimi olmaması gerekir.

İstisna ile selem malı arasındaki mukayese şu şekildedir:

- İstisna sözleşmesinde amaç, imar edilmemiş üreticiden bir eşya yaptırmak için yapılan anlaşma olup, selem sözleşmesi ise üretimi şart olmadığı vadeli mal satışının tersidir.
- İstisna sözleşmesinde ücretin peşin ödenmesi şart değilken, selem sözleşmesinde ücretin peşin ödenmesi şarttır.
- İstisna sözleşmesinde malın teslim tarihinde gecikme olursa, gecikme tazminatı alınabilir fakat selem sözleşmesinde böyle bir durum söz konusu değildir.

2.7.10. Karz-ı Hasen (Karşılıksız Borç)

Gerekli ihtiyaç durumlarında veyahut olağanüstü sebeplerden dolayı birey ya da kuruluşların kar beklentisi gütmenden ve güvenilirliğe dayandırılan fonlardır. Anapara taksit ile tekrar ödenir. (Beki, 2005).

Karz, paraların ve misli varlıkların ihtiyacı olan kişilere ihtiyaç duyduğu meblağı borç olarak vermektir. Bunun yanında borç veren, verdiği borçtan menfaat sağlamamalıdır; çünkü bu durum İslam dininde faiz olarak belirlenmiş ve yasaklanmıştır. Örneğin, ihtiyacı olan kişiye üç bin (3000) Türk lirası borç verip karşılığında, üç bin (3000) Türk lirası tahsil etmek Karz-ı Hasen sayılır.

“Kim Allah’a güzel bir borç verirse Allah da bunu kat kat fazlasıyla öder. Daraltan da genişleten de Allah’tır ve O’na döndürüleceksiniz” **(Bakara: 245)**.

İnsanların maddi ihtiyaçlarını karşılamak için, yalnızca yardıma muhtaç kişilere yardım etmek karşılığında hiçbir menfaat beklememek dinen meşru sayılmıştır. Bu nedenle de banka borçluya yani Karz-ı alan kişiye borcun geri ödenmesi sırasında borçludan fazlasını isteyemez; çünkü bu durum faiz olarak sayılmış ve haram kılınmıştır. Karz alanın, karz ilişkisinin devam ettiği süre zarfında bankaya ayrıca bir menfaat vermesi caiz değildir (Aktepe, 2014). İslam dini; iyiliği teşvik edip, kötülüğü yasaklayan bir din olduğundan ihtiyacı olan kişiye borç vermek, yardımda bulunmak caiz sayılmıştır; ancak ihtiyacı olmadan borçlanmak gereksiz bir borçlanma olduğundan İslam dinince hoş karşılanmamış ve İslamiyet’te sevilmeyen bir davranış olarak karşımıza çıkmıştır. Ayrıca karz alan kişinin de mümkün olduğu kadar en kısa sürede borcunu ifa etmekle yükümlüdür (Aktepe, 2014).

2.7.11. Komodite (Uluslararası Piyasada Mal Alım Satımı)

Komodite, uluslararası piyasaya da mal alım satımı işlemi olup herhangi bir kalite farkı belirtmeyen malların, uluslararası piyasaydı en üst düzey miktarlarda, anında alım satım işleminin yapılmasına denilmektedir (Tunç, 2010).

İslami bankaların, kimi zaman rezervlerinde bulunan fazla olan nakdi parayı değerlendirmek kimi zamanda ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla uluslararası piyasalarda komodite işlemi gerçekleştirilmektedir (Aktepe, 2014). Bu tanıma istinaden katılım bankalarının Türkiye’ye nakit akışı sağlanmış olan uygun bir finansal yöntem olarak kabul edilmektedir.

3. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KATILIM BANKACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE BUGÜNÜ

3.1. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Ortaya Çıkışı

Türkiye’de katılım bankacılığının ortaya çıkmasında temel olan etkenler, ilk zamanlarda teorik olarak ele alınan faiz ve faizsiz bir kredi sisteminin öngördüğü sistematik düzenlerdi. Bununla beraber, çeşitli fikirlerin sonucu olarak, Türkiye’de katılım bankacılığının gelişiminin ilk temelleri atılmaya başlandı. Bu temeller 1975’li yıllara kadar dayanmakta olup faizsiz bir bankacılık sisteminin öngördüğü düşünce ilk defa somutlaştırılarak, 1975 yılında ilk faizsiz banka olan Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası kurulmuştur (Ustaoglu, 2014). Kurulan bu bankanın temel amacı ise yurt içinde ve yurt dışında çalışan işçilerin ekonomik bir bütünlük oluşturmasını sağlamak ve bu sayede yatırım yapmalarını teşvik etmek olmuştur. Sanayi alanında güçlenmek ve bu güçlenmeyi de işçilerin ve halkın desteğini almayı amaçlayarak sağlamaya çalışan yetkililer daha sonrasında ise yönetim kurul ve üyelerinin “faizsiz” sistem anlayışını faiz bazlı bir sisteme çevirmeye çalışınca, dönemin şartlarında var olan bankalardan bir ayrıcalığı kalmamıştır (Kaya, 2010)

Çeşitli gelişmeler neticesinde atılan temeller bununla kalmamış ve 1985 yılı ve sonrasında farklı atılımlar da ortaya çıkmıştır. Bu vesile ile 1983 yılında kararname ile Özel Finans Kurumları ile adlandırılan katılım bankacılığının ilk temelleri atılmaya başlanmıştır (Ustaoglu, 2014). Bu temellerin isimlendirilmesinde yer alan en önemli neden ise, kurulan faizsiz finansal sistemlerinin bir kamu kuruluşu olmadıklarını dile getirmek amacıyla kullanılan “özel” kelimesidir.

3.2. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi

Türkiye’de katılım bankacılığının gelişmesinde ve faizsiz finansal sistemlerin kullanılmasının başlamasına yol açan birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerden en önemlisi, petrol fiyatlarında gerçekleşen hızlı artışlardan dolayı petrol üreticisi ülkelerin bir kalkınma ve gelişme yoluna girmeleri olmuş ve bununla birlikte

lkelerinde biriken döviz rezervlerinin bir Şekilde yatırım amaçlı kullanılmalarını sağlamayı amaçlamak olmuştur (Kaya, 2010). Ancak gerçekteştirilmek istenen yatırımların sağlam bir zemine oturtulamaması petrol üreticisi ülkelerin bazı ülkelerle çeşitli dış pazarlarda yatırım aramaya sevk etmiştir (Ustaoğlu, 2014). Bu gelişmeler ışığında, petrol üreticisi ülkelerinin çoğunluğunun Müslüman lkeler oluşu, Türkiye'nin halihazırda var olan dış politikayı geliştirme ve iyileştirme ayrıca bu ülkelerde birikmiş olan fonların sermaye yolu ile ülkeye giriş yapmalarını sağlamayı amaçlaması da, Dünyada rnekleri bulunan faizsiz finans sisteminin geç de olsa ülkeye giriş yapmasını sağlamıştır (Ustaoğlu, 2014).

Petrol reticisi ülkeler ile Türkiye arasında, 80'li yıllarda başlayan finansal ilişkiler ve bu ilişkiler nezdinde ortaya çıkan çeşitli iş gücü alanlarının, finansal farklılıklar sebebiyle sekteye uğraması neticesinde Türkiye, bu finansal farklılıkların önüne geçebilmek ve bu tür iş alanlarını geliştirebilmek adına da faizsiz finans sisteminin önündeki engellerin kaldırılması için çalışmalara başlamıştır (Tunç, 2010). Bu gelişmeler doğrultusunda, kurulmak istenen yapıların çeşitli gelişmeler neticesinde kurulmaya başlamasıyla da, özel finans kurumları, faizsiz bankacılık sistemi, kurulmaya başlanmış ve Müslüman Arap lkeleriyle ilişkilerini güçlendirmek ve oradaki mali kaynakların Türkiye'nin lehine çevirmek ve bu doğrultuda finans kaynaklarını güçlendirmek amacıyla da ilk ve en önemli adımlar atılmıştır (Yılmaz, 2010). Mali ve finansal farklılıklar nedeniyle, İslam lkeleriyle kurulamayan farklılıklar açılmış ve bu sayede de mevcut fon ve kaynaklar ülkemizde işlenebilir hale gelmiş ve faizsiz finans sistemi sayesinde de bu ülkelerle olan ilişkiler giderek daha da yoğun bir hale gelmiştir (Ustaoğlu, 2014).

Türkiye ve İslam lkeleri arasında bulunan bu tür gelişmelerin sonucunda var olan faizsiz finansal sistemin Türkiye'de yer edilmesinde etkisi olan mali ve ticari kaynakların kullanım ve burada işlenmesi haricinde bir diğer önemli sebep de, ülkemizde yer alan ve mevcut faiz sisteminde maddi kaynaklarını işletmek konusunda çeşitli fikir ayrılıkları ve çekinceleri olan kişilerin, faizli finans sistemine olumlu bakmaması ve bu nedenle de faizsiz finans sisteminin getirmiş olduğu katkılara daha güvenli bir liman olarak görmüş olmalarıdır (Yurdabakan, 2005). Bu nedenle, bu kişiler veya bu tür düşünceye sahip olan kurumların ellerinde bulunan, altın, döviz ve benzeri fonların üretim sürecinde yer edinmesi ve bu sayede de, faizsiz finans sisteminin getirmiş olduğu yeni bir bakış açısının çevresinde yer edinmesi amaçlanmış

ve bu da büyük ölçüde bu fonların süreklilik evresine girmesiyle sağlanmıştır (Kaya, 2010).

Türkiye'de bulunan ve faiz ile alakalı bir finans sisteminin öngörülerine olumlu yaklaşmayan kişi ve kurumların, faizsiz finans sistemi öncesinde, ellerinde bulunan altın, döviz, arsa, mülk gibi fonları var olan bütün finans sistemlerinin dışında tutmaları ve de üretim sürecine girmesini sağlamamaları da, faizsiz finans sisteminin Türkiye'de gelişiminin önemli ölçüde yüksek olmasının nedenlerinden bir tanesidir (Yurdabakan, 2005). Bankalar Kanunu gereğince, 1999 yılında, bu kanunun kapsamına dahil edilen özel finans kurumları ÖFK' ler, ile birlikte, Türkiye'nin uygulamak istediği bu politikanın gerekleri yerine getirilmiştir (Bozkurt & Altıntaş, 2020).

Tüm bu gelişmeler dahilinde, 2001 yılında çeşitli değişikliklerle Güvence Fonu oluşturulmuş ve bu kurumlar 2005 yılında da, faizsiz bankacılık sistemi katılım bankası olarak, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bu sayede, destek güvencesi altına alınan katılım bankaları da, Türkiye'de ortaya çıkış ve gelişim süreçlerini tamamlama ve artık Bankacılık Kanunu kapsamına da dahil edilerek bahsi geçen çeşitli fonlarında işleme sürecinin daha kararlı olmasını sağlamıştır (Şimşek, 2019). 2005 yılından itibaren Türkiye'de uygulanan şubeleşme politikalarına dahil olan ve diğer bankalarla birlikte, ülke ekonomisinin büyümesine katkıda bulunan katılım bankaları da, sektör içerisinde edindikleri konumların bilincinde olarak, bu istikrarlı dönem içerisinde yer edinmişlerdir (Tunç, 2010). 2001 ekonomik krizinde mevcut bankacılık sistemleri dışında, katılım bankalarının aktif büyüklüğü neredeyse 1 milyar doları aşarken, 2008 yılında ve sonrasında bu aktif büyüklük yaklaşık olarak 20 milyar doları aşmıştır. Verilerden anlaşılabacağı üzere, Türkiye'deki gelişimine, İslam ülkelerinin sermaye dışı fonlarının işlenmesi üzerine başlayan katılım bankaları, yer edindikleri konum sayesinde giderek daha aktif bir hale gelmiş ve ülke içerisinde de, insanların bir kısmının faizli bankacılık sistemine olan yaklaşımları dolayısıyla da daha etkin bir rol oynamış ve ülke ekonomisinin istikrarında azımsanmayacak ölçüde yer edinmişlerdir (Atar, 2017).

Hali hazırda işlevsel olan katılım bankalarına bakıldığında, Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım, Ziraat Katılım ve Emlak Katılım şeklinde söylenebilir. Türkiye'de katılım bankacılığının günümüzdeki durumuna

bakıldığında, genel vizyon ve beklentileri veya kar dağıtım hedefleri, yatırımların artmasıyla ortaya çıkan gelirlerin derecesine bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Tunç, 2010). Bankalar ve o bankalarda bulunan hesap sahipleri arasında, finansman tarafından elde edilen gelirin ortak bir şekilde paylaşıldığı sistem olarak tanımlanan bu yapıda, istikrarlı ve bir düzen içerisine oturtulmuş bir kar dağıtım modeli hedefleyebilmek, ekonomide yaşanan ve volatilité bir şekilde ilerleyen düzen içerisinde bazen yeterli düzeyde olmayabilmektedir (Yurdabakan, 2005). Ekonomide yaşanan volatilité hareketlerden dolayı faizlerin yükselmesine bağlı olarak değişen kar payları, katılım bankaları için olumsuz bir durum olarak seyretmekte ve bu nedenle de diğer bankalar ile aralarındaki rekabet konusunda onları zor durumda bırakabilmektedir (Kaya, 2010). 2015 yılının sonlarına doğru adımları atılan ve 2018 yılına kadar devam eden faizsiz katılım bankacılığının ilke ve hedeflerini belirlemek ve bu bağlamda iş sorumluluklarını daha da genişletmek maksadı ile çeşitli kurullar kurulmuş ve bu kurullarda, Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu, dört ayda bir, faizsiz katılım bankacılığında görülmesi beklenen standartlar konuşularak çeşitli kararlar alınmaktadır (Yurdabakan, 2005). 2018 yılında alınan BDDK kararı ile faizsiz finans sistemi bünyesinde TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Yönetim kurulunun kurulmasına ve oluşumuna izin verilmiş ve bu sayede de, finans sisteminin gereklilikleri daha net ve açıklayıcı olarak sunmaya devam edilmiştir (Usulcan, 2013).

Faizsiz finans sistemi kapsamında, katılım bankaları bünyesinde bulunan danışma kurullarının temel amaç ve düsturları, ürünlerin işleyişine ve uygunluğuna karar vermek ve bu sayede, sadece şu anda değil ileride de, faizsiz bankacılık sistemine bağlı olarak işlemlerin artırılmasına ve bu sayede de bu modelin uygulanabilirliğinin daha da geliştirilmesine olanak sağladığı söylenebilir (Arslan, 2017). Yeni ürün arayışları ile beraber gelişen ve sürekli bir gelişime tabi olan bankacılık sistemi sayesinde, faizsiz bankacılık sisteminde, katılım bankalarının çalışma alanlarını büyütmesine ve yeni ürünlerini geliştirmelerine ve halihazırda var olan ürünlerinin faizsiz bir biçimde kullanımına imkan sağlamıştır (Tunç, 2010). Tüm bu gelişmeler nezdinde, katılım bankalarının, bireysel emeklilik sistemi dahilinde, faizsiz model alternatifini sunması ve bununla beraber otomatik katılım modeli şeklinde ilerleyen bu gelişmeyle katılım bankalarının gelişimlerinin örneklerinden birisidir. Devam eden ekonomik süreçlerin bankacılık sisteminin genelinde uygulanması ve birçok alternatif iş alanının geliştirilmesi sayesinde de, katılım bankalarının da aynı şekilde iş alanlarını genişlettiklerini söylemek mümkündür

(Yılmaz, 2010). Türkiye’de Katılım Bankacılığının günümüzdeki durumunun olumlu ve olumsuz yanlarının var olduğunu söylemek mümkündür. Katılım Bankalarının temel pay ve kar elde etme verilerine bakıldığında var olan ekonomik durum ile uyumunun yüksek olması ve işlem yapmak isteyen bireylerin dayanak varlıklarının olması, katılım bankalarının önemini vurgulayan sebeplerden birisidir (Yılmaz, 2010). Katılım Bankalarının toplumsal değerler ve tarihten bu yana süregelen kültürel öğeleri barındıran bir felsefe ve mirasa dayanması da katılım bankalarının günümüzde etkin kullanılmasının sebeplerinden bir başkasıdır (Yıldırım, 2020).

Bireylerin işlem yapmaları durumuna göre herhangi bir ek ücret ve masrafın oluşturulmaması ve aynı zamanda diğer anlaşmalı bankalara nazaran bu ücret ve masrafların düşüklüğü de, bireylerin günümüzde, katılım bankalarında işlem yapmaları olanağını genişletmektedir (Yurdabakan, 2005). Katılım Bankacılığının ölçekten dolayı büyüme oranlarının yüksekliği ve ayrıca herhangi bir ekonomik krizin diğer bankacılık sektörlerine oranla, çalışma ve oluşum prensiplerine bağlı olarak daha az etkilenmesi ve faizsiz bankacılık sistemi gereğince faizsizlik ilkelerine uyumluluk denetimleri altında olması da, katılım bankalarının, Türkiye’deki mevcut durumunun daha da önemli ölçüde büyümesini sağlamaktadır (Alpun, 2017).

Türkiye’de katılım bankacılığının mevcut durumuna bakıldığında göze çarpan olumlu gelişmeler haricinde, faizsiz finans sisteminin yeterli potansiyele ulaşamamasının önünde bulunan nedenleri belirtmek gerekebilir. Katılım Bankalarının sermaye yönünden yeterli düzeye erişemedikleri için büyümenin sınırlanması ve ayrıca volatilité piyasada ekonomik yönden, kar dağıtım yapısının diğer bankacılık sistemlerine göre daha fazla etkilenmesi de katılım bankalarının günümüzde bulunduğu durumunun olumsuz yanlarından söz edilebilir (Tunç, 2010). Katılım bankalarıyla ilgili bir diğer önemli husus ise, katılım bankalarının bireylere yönelik oluşturduğu İslam hukukuna uygunluk açısından ele alınan kar marjları ve faizsiz bir yapı zorunluluğu da, diğer bankalarla olan rekabetlerini sekteye uğratmakta ve bu nedenle de çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Katılım Bankacılığının güncel ekonomik sistem üzerinde diğer yapısal sistemlere nazaran daha az etkili olması ve ürünlerindeki derinliğin az olması sebebiyle de ekonomik yapısal düzendeki rekabette zorlanmaktadır (Bozkurt, Altıntaş, &Yardımcıoğlu, 2020).

Murabaha yöntemine, belirli bir ürünü karlı satma, oldukça yoğun bir şekilde odaklanan katılım bankacılığında, bu tür uygulamaların, faizsiz finans sisteminin

özünde yer alan yöntem ve metotların toplum tarafından tam anlamıyla anlaşılmaması ve bu nedenle de, banka ve müşteri arasında kopuklukların oluşması da günümüzdeki katılım bankalarının bir diğer önemli hususu olarak nitelendirilebilir (Bozkurt, Altıntaş, & Yardımcıoğlu, 2020). Günümüzde katılım bankacılığının durumuna bakıldığında, kar ve zarar ortaklığı vesilesiyle, banka ve müşteri arasında oluşmuş olan felsefenin derinliğinden mütevellit, müşteri ağının genişletilebilir potansiyelinin daha yüksek olduğu ve bu sayede de günümüz şartlarında kamunun faizsiz finans sistemini destekler politika izlemesinin olduğu söylenebilir (Tunç, 2010). Katılım Bankalarının, banka sayısı azlığı sebebiyle, diğer katılım bankaları arasında işbirliği yapabilme potansiyelinin daha yüksek olduğunu ve bu sayede müşterilerin ATM'leri ortak bir şekilde kullanarak mekandan bağımsız şekilde işlerini rahatlıkla halledebilecekleri kanısına varılabilir (Arslan, 2017).

Tüm bu gelişmeler neticesinde, öneminin vurgulanması gereken bir diğer husus ise, katılım bankaları sayesinde, aslında faizsiz finans sisteminin ortaya çıkış düsturu olan, İslam ülkeleri ile ticaret ilişkilerinin genişletilmesi fikri, günümüzde de geliştirilebilir nitelikte olmasıdır (Kelleroğlu, 2017). Gelişen teknoloji ve yenilikler ile birlikte, günümüzde var olan en önemli ölçütlerden birisi de, sosyal medyanın yoğun olarak kullanılması ve bu sayede de, halihazırda doygunluğa ulaşmamış ürünlerin pazarlanabilirlik özelliklerinin artmasıdır (Yılmaz, 2010). Bu gelişmeler nezdinde, faizsiz finans sisteminin bu yollarla, daha geniş kitlelere ulaşılabilirliğinin mümkün olması ve ayrıca da genç girişimcilerin, bu tür yenilikçi finans sistemlerine olan adaptasyon sürecinde yer almak istemeleri de bir etken olarak gösterilebilir (Tunç, 2010).

Günümüzde katılım bankalarının en önemli hususlarından bir diğeri de, diğer bankalarla olan rekabetin gün geçtikçe daha da önemli bir rol alması ve bu nedenle de, katılım bankalarının, ekonomik sistemin içerisinde etkin bir rol oynayabilmesi için, geniş ölçekte katılım sağlayabilecekleri alanları genişletmeleridir (Yurdabakan, 2005).

3.3. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Günümüzdeki Durumu

Türkiye’deki katılım bankalarının günümüzdeki durumlarına bakıldığında çeşitli alanlarda gelişimler gösterildiği gözlemlenmiştir. Katılım Bankacılığının

günümüzdeki durumu çeşitli grafikler ve tablolar ile incelenmiş olup veriler belirtilmiştir.

Tablo 2. 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Toplam Şube ve Personel Gelişimi

Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme (%)	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı(%)
2005	290		5.740	
2006	355	22,41%	7.114	23,94%
2007	422	18,87%	9.215	29,53%
2008	530	25,59%	11.022	19,61%
2009	560	5,66%	11.802	7,08%
2010	607	8,39%	12.677	7,41%
2011	685	12,85%	13.857	9,31%
2012	829	21,02%	15.356	10,82%
2013	966	16,53%	16.763	9,16%
2014	990	2,48%	16.280	-2,88%
2015	1080	9,09%	16.554	1,68%
2016	957	-11,39%	14.492	-12,46%
2017	1032	7,84%	14.874	2,64%
2018	1122	8,72%	15.654	5,24%
2019	1179	5,08%	16.040	2,47%
2020	1254	6,36%	16.838	4,98%
2021 Mart	1267	1,04%	17.076	1,41%

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Tablo 2'e bakıldığında, katılım bankalarının günümüzde gerçekleşen verilerine bakıldığında Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının, Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım, Vakıf Katılım ve Emlak Katılım, şube sayısı 2021 mart ayı sonu rakamlarına göre yurt içinde ve yurt dışında bulunmak üzere toplam 1267 adet olarak gelişim göstermiştir. Bankacılık sektörünün şube ağı göz önüne alındığında, toplam şube sayısı bakımından, genele oranlanmış haliyle %10'dan fazla olarak belirtilmiştir. Toplam çalışan sayısı bakımından da, %1.41 lik bir artış sağlanarak 17.076 kişi olmuştur.

Tablo 3. Katılım Bankalarının 2020 Yılındaki İnternet ve Mobil Bankacılık Verileri**MEVCUT 6 KATILIM BANKASI'NIN 2020 İNTERNET BANKACILIĞI VERİLERİ**

Aktif Müşteri (adet)	489.056
İşlem Hacmi (milyon TL)	519.870

MEVCUT 6 KATILIM BANKASI'NIN 2020 MOBİL BANKACILIK VERİLERİ

Aktif Müşteri (adet)	3.052.910
İşlem Hacmi (milyon TL)	1.197.791

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Dergisi, 2020)

Tablo 3'e göre, 2020 yılında internet bankacılığı kullanan aktif müşteri sayısı 489.056 bine ulaşmıştır. İşlem hacmi ise 519.870 (Milyon TL) olmuştur. Mobil bankacılığın günümüzde etkin olarak kullanılmasından mütevellit, Mobil bankacılık kullanan aktif müşteri sayısı ise toplam 3.052.910 bin kişi olmuştur. Aynı yılın verilerine göre mobil bankacılıkta işlem hacmi ise toplam 1.197.791 (Milyon TL) olmuştur.

Tablo 4. 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye'deki Katılım Bankaların Aktif Gelişimi (Milyon TL)

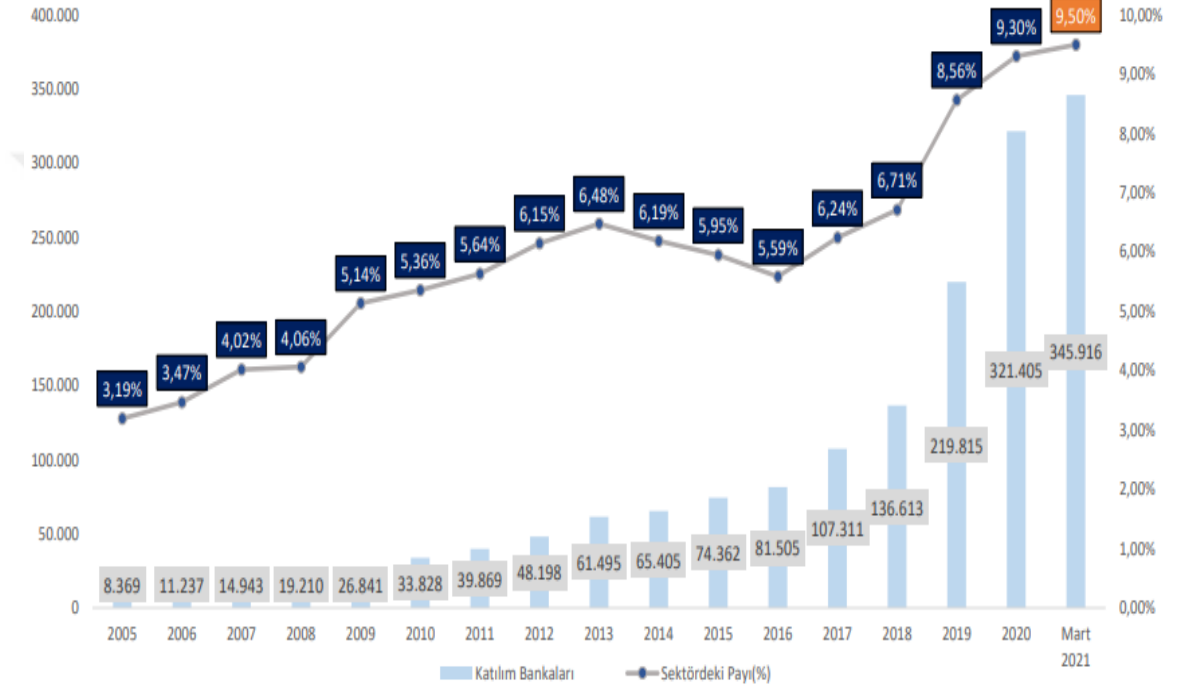
Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme (%)	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı(%)
2005	9.945	-	406.915	2,44%
2006	13.729	38,05%	498.587	2,75%
2007	19.435	41,56%	580.607	3,35%
2008	25.769	32,59%	731.640	3,52%
2009	33.628	30,50%	833.968	4,03%
2010	43.339	28,88%	1.006.672	4,31%
2011	56.076	29,39%	1.217.711	4,61%
2012	70.279	25,33%	1.370.614	5,13%
2013	96.086	36,72%	1.732.413	5,55%
2014	104.319	8,57%	1.994.329	5,23%
2015	120.253	15,27%	2.357.453	5,10%
2016	132.874	10,50%	2.730.942	4,87%
2017	160.136	20,52%	3.257.819	4,92%
2018	206.931	29,22%	3.867.426	5,35%
2019	284.281	37,38%	4.490.818	6,33%
2020	437.092	53,75%	6.107.832	7,16%
Mart 2021	467.698	7,00%	6.488.253	7,21%

KAYNAK: BDDK

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Tablo 4'e göre, Türk bankacılık sektörünün toplam büyüme oranlarına kıyasla, katılım bankalarının aktif gelişimi 467.698 (Milyon TL) ve büyüme oranı ise %7.00 olurken sektördeki payı ise %7.21 şeklinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye'deki Katılım Bankalarında Toplanan Fonların Gelişimi (Milyon TL)

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Grafik 1' e göre toplanan fonların büyüklüğü ise 345.916 TL olarak belirtilmiş ve diğer bankacılık ağılarına oranla sektördeki payı %9.50 olarak belirtilmiştir.

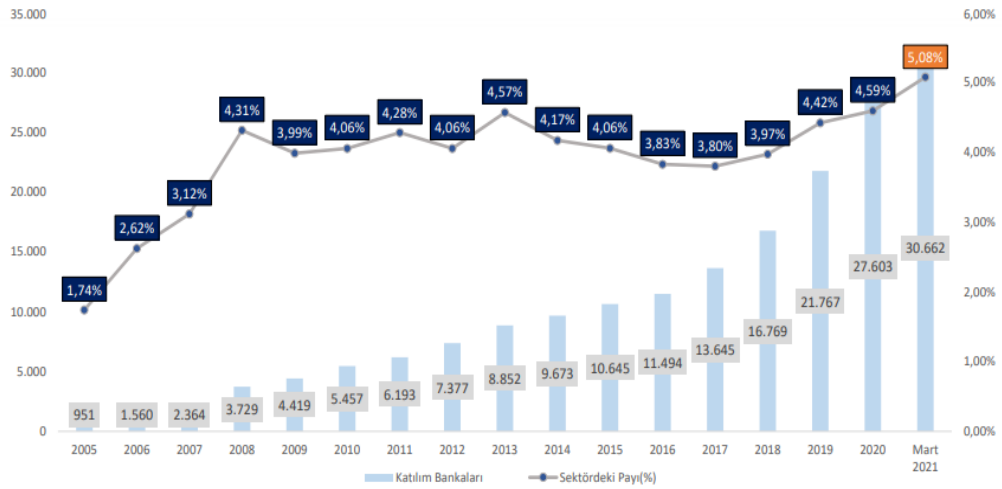
Grafik 2: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankaları Tarafından Kullandırılan Fonların Gelişimi (Milyon TL)

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Grafik 2’ e göre kullandırılan fonlar ise 266.786 olmuş ve sektöre oranla payı %6.75 olarak belirlenmiştir.

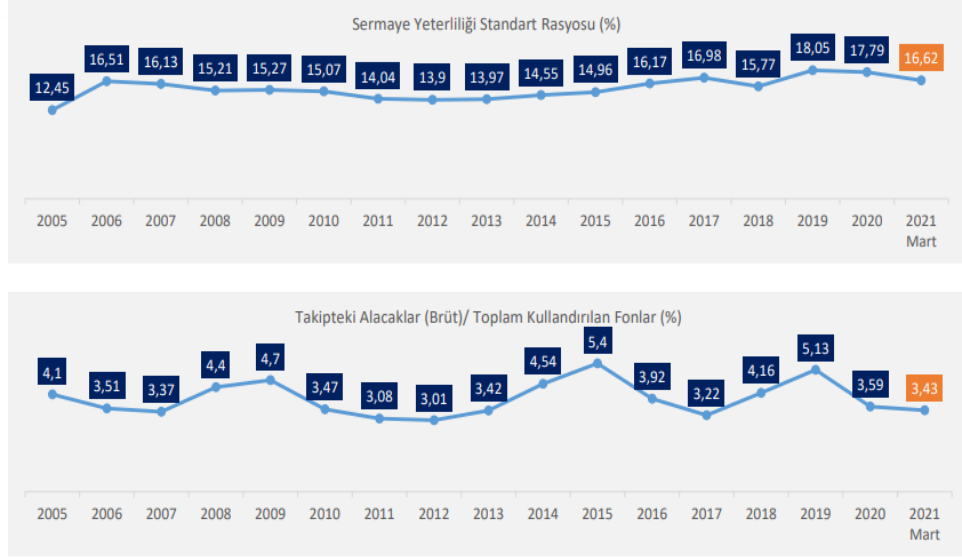
Grafik 3: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarında Öz kaynakların Gelişimi (Milyon TL)

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Grafik 3'e göre öz kaynakların gelişimi ise yıllık büyüme bazında %11.08'lik bir artış sağlamış ve toplam 30.662 TL ye ulaşmıştır. Ayrıca öz kaynakların gelişiminin sektördeki payı ise %5.08 olarak belirtilmiştir.

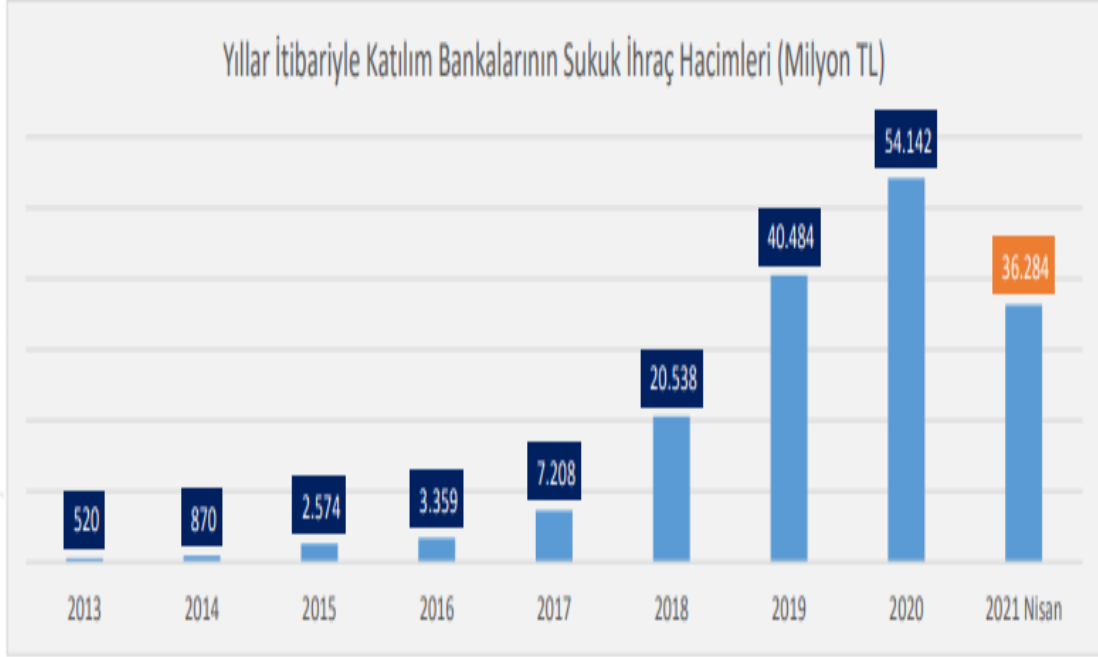
Grafik 4: 2021 Mart ayı itibariyle Türkiye'deki Katılım Bankalarında Sermaye Yeterliliği ve Takipteki Alacaklar Rasyosu

(Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Grafik 4'e göre, sermaye yeterliliği ve takipteki alacaklar rasyosu verilerine göre, sermaye yeterliliği standart rasyosu 2020 yılına göre %17.79'dan %16.62 e gerilemiştir. Takipteki alacaklar/toplam kullandırılan fonlar ise, 2020 yılına göre, %3.59 dan %3.43 e gerilemiştir.

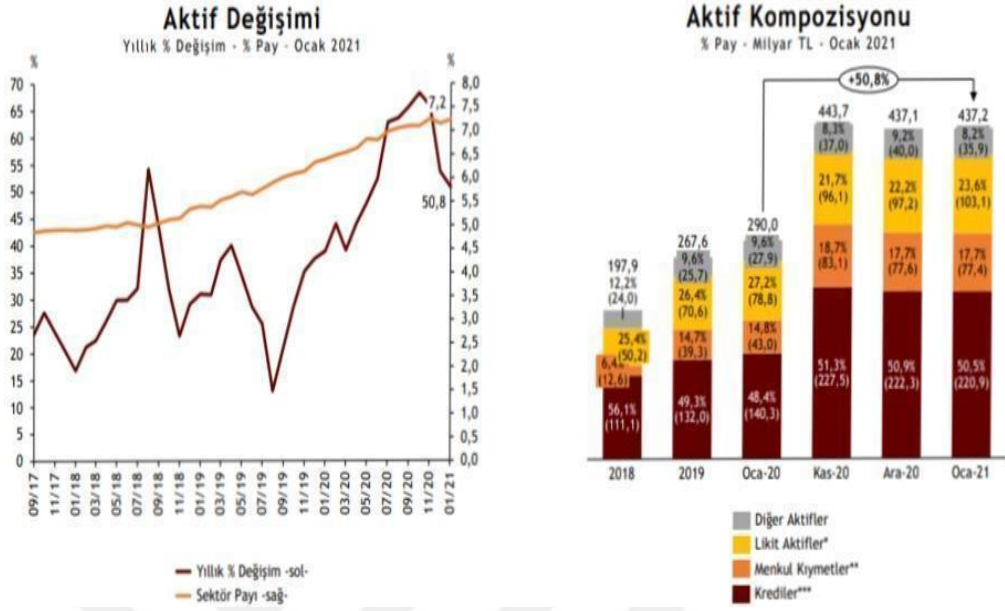
Grafik 5: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Sukuk İhraç Hacimleri (Milyon TL)

Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Katılım Bankaları Güncel Verileri İstatistikleri, Mart, 2021)

Grafik 5'e göre, katılım bankalarının sukuk ihraç hacimlerine bakıldığında 2020 yılında 54.142 (Milyon TL) olan değerler 2021 yılının nisan ayında alınan verilere göre, 36.284 (Milyon TL) olmuştur. Toplam ihraç hacimlerinin katılım bankalarına göre dağılımına bakıldığında ise, Albaraka Türk'ün %22 (37.163), Ziraat Katılımın %18 (29.304), Vakıf Katılımın %18 (30.501), Türkiye Finans'ın %18 (29.560), Kuveyt Türk'ün ise 29.582 olarak belirtilmiştir. Toplam ihraç hacmi ise 165.979 (Milyon TL) olarak belirtilmiştir.

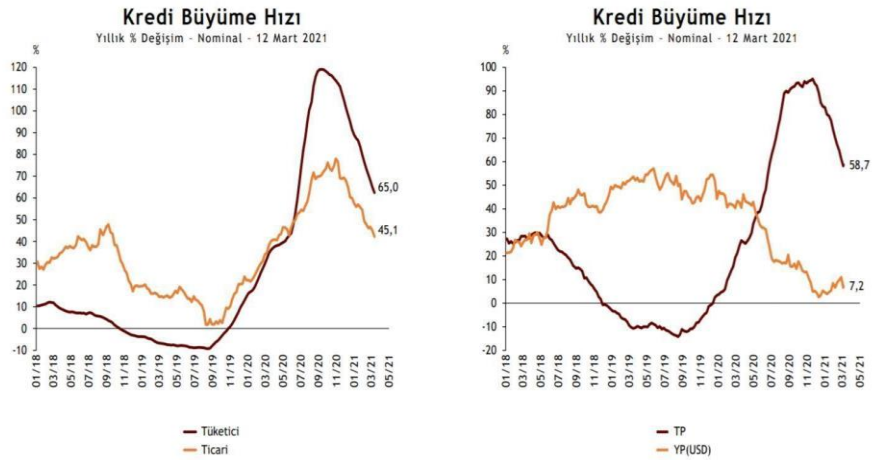
Grafik 6: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Aktif Yapısı

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 6’a göre, katılım bankacılığının aktif büyüklüğü yıllık %51 artışla 437,2 Milyar TL’ye ulaşmıştır.

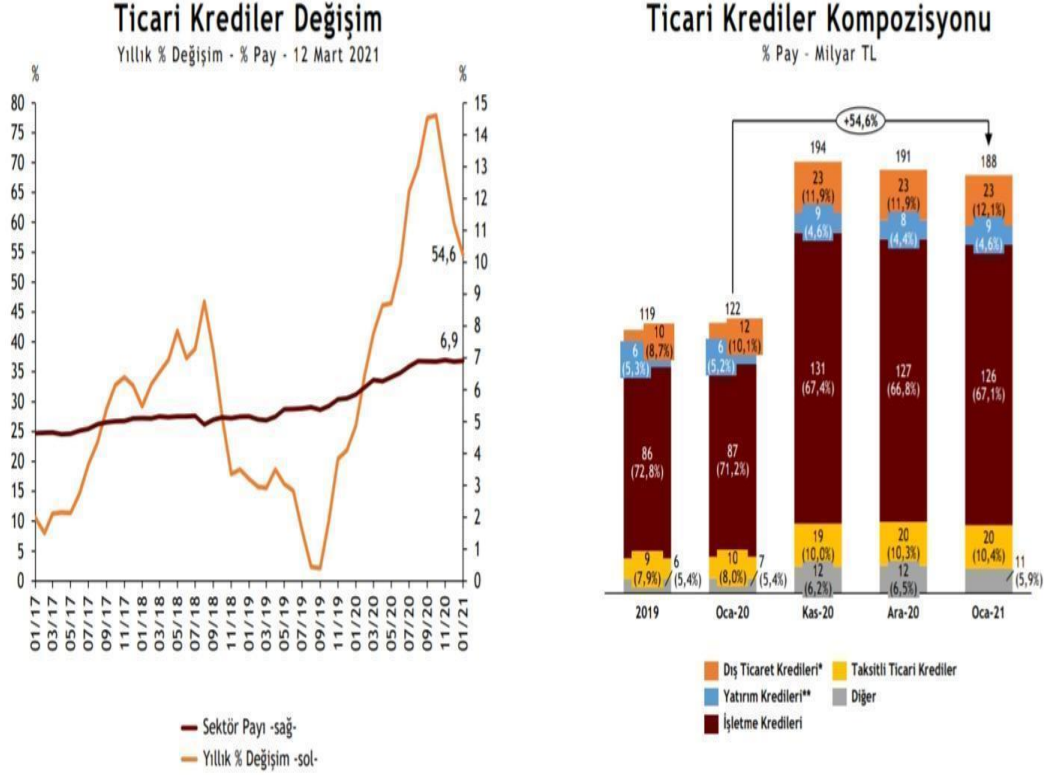
Grafik 7: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankalarının Kredi Büyüme Hızı

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 7'e göre, katılım bankacılığında yükselen maliyetlerin etkisiyle kredi büyümesinde aşağı yönlü trend sürmektedir.

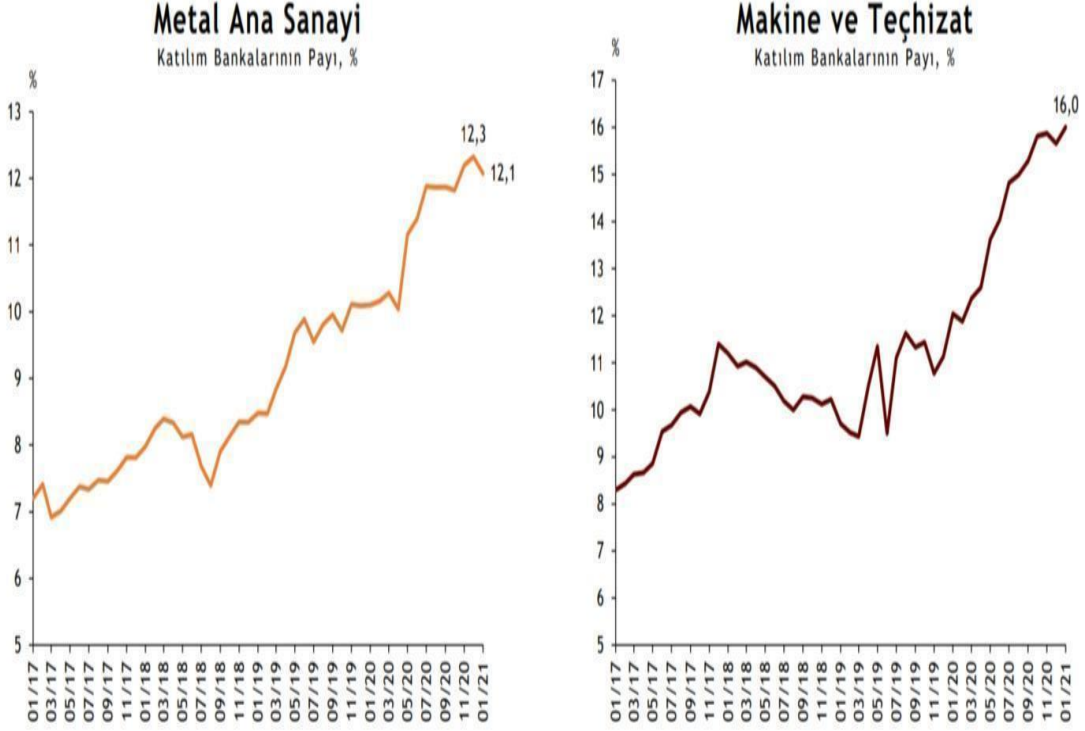
Grafik 8: 2021 Mart ayı itibariyle Türkiye'deki Katılım Bankalarının Ticari Krediler Oranı

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 8'e göre, 2021 Mart ayı itibariyle sektörden aldığı payı koruyan ticari kredilerde işletme kredilerinin payı azalmaya devam etmektedir.

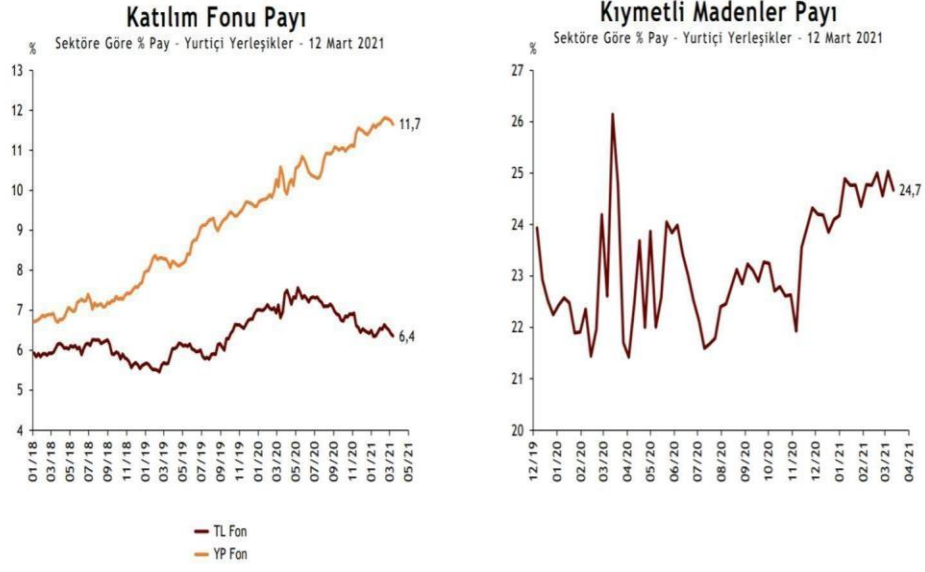
Grafik 9: 2021 Mart ayı itibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Sektör Payı

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 9’a göre, Ocakta katılım bankalarının metal ana sanayi sektöründeki payı gerileme kaydederken makine ve teçhizat sektöründeki payı artış göstermiştir.

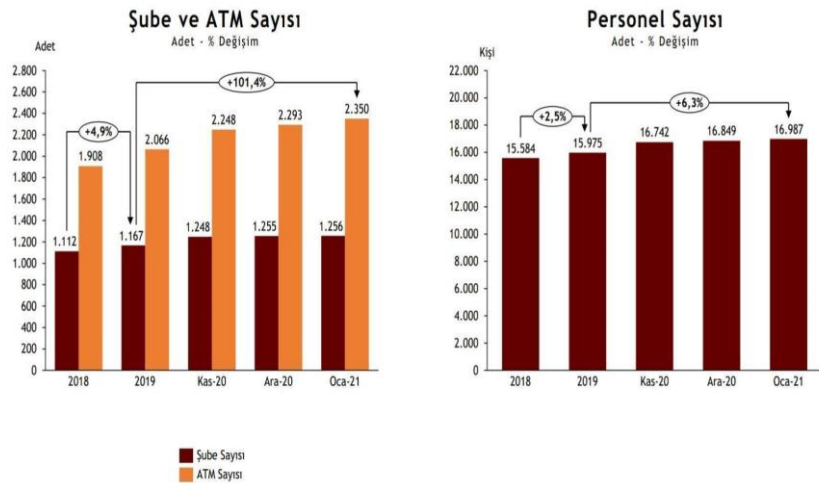
Grafik 10: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Katılım Fonu

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 10’a göre, katılım bankaları YP fonlarda payını artırırken, kıymetli madenlerde payını korumaya devam etmektedir.

Grafik 11: 2021 Mart ayı İtibariyle Türkiye’deki Katılım Bankacılığı Diğer Bilgiler

(Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Katılım Bankacılığı Güncel Görünüm, Mart, 2021)

Grafik 11'e göre, sektör genelindeki düşüşün aksine katılım bankaları şube sayılarını ve ulaşılabilirliği artırma stratejisini sürdürmektedir.

3.4. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Hukuki Yapısı

Türkiye’de katılım bankacılığının hukuki yapısına bakıldığında, katılım bankalarının faaliyetleri 1999 yılına kadar, 1983 tarihli 83/7506 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile gerçekleşmiştir. 1999 yılından itibaren 4491 sayılı Kanun ile faizsiz finans sistemi bünyesindeki Katılım Bankaları 4389 Sayılı Bankalar Yasasına göre faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Yılmaz, 2010). 12 Mayıs 2001, 4672 sayılı Kanun ile birlikte, katılım bankalarında katılım hesaplarında toplanan tasarrufların çeşitli şekillerde güvence altına alınması ve Özel Finans Kurumları bünyesinde ve bu birliğin denetimiyle yürürlüğe konulmuş olan yönetmeliğin idaresi dahilinde “Güvence Fonu” nun oluşturulmasına karar verilmiştir ve aynı tarihte oluşturulmuştur. (Gürtuna & Doğan, 2005).

Tüm bu gelişmeler nezdinde geline son nokta ise, 2005 döneminin temmuz ayında hazırlanan yasa tasarısının 19 Ekim 2005 tarihinde Bankacılık Kanunu olarak kabulü ve hemen akabinde 1 Kasım 2005, 25983 sayılı ResmiGazete’de yayınlanmış olan hukuki düzenlemeler ile birlikte oluşan gelişmelerdir (Yılmaz, 2010). 1 Ocak 2006 yılında yeni bir döneme giren katılım bankaları eski adıyla Özel Finans Kurumları, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında, Özel Finans Kurumları yerine Katılım Bankaları olarak nitelendirilmeye başlamıştır (Tunç, 2010). Bu kararın alınmasının arkasındaki gelişimlerde, katılım bankalarının katılım hesapları yoluyla fon toplaması ve aynı zamanda bu şekilde gelişim gösteren bir sistemle beraber kredi kullandırması da yurt dışı kaynaklı olarak gelişen özel finans kurumlarının, aynı kanunun 3.maddesine göre sahip oldukları ticaret unvanlarını da “Katılım Bankası” olarak değiştirmelerine karar kılınmıştır (Özeroğlu, 2014). Geçmişten bugüne geçen 25 yıllık süreçte çeşitli hukuki yapılarla gün geçtikçe yol kat eden katılım bankalarının bu süreçlerini 1983-1999, 1999-2005 ve 2005 sonrası şeklinde 3 ana evre içerisinde ele almak mümkündür (Yılmaz, 2010).

15 Aralık 1983 yılında, 83/7506 sayılı kararname ile birlikte, faizsiz finans sistemi nezdinde faaliyetlerini sürdüren özel finans kurumlarının yasal çerçeveleri

belirlenmiştir. 19 Aralık 1983 tarihinde, 18256 sayılı, ResmiGazete’de yayımlanan kararname ile birlikte, faizsiz finans sistemi şeklinde ele alınan özel finans kurumlarının yasal dayanakları belirlenmiş ve bu sayede gerekli görüldüğü ölçüde gelişmeler sağlanmıştır (Gürtuna & Doğan, 2005). Gelişmelerin sunulduğu ve özel finans kurumlarının yasal dayanağının belirlenmiş olduğu bu kararname ile birlikte, özel finans kurumlarının denetlenmesi ve düzenlenmesi yetkisi, günümüzde Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı olarak bilinen ancak o tarihlerde, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı olarak bilinen kuruma ve ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına verilmiş ve bu iki devlet kurumu da, bu gelişim süreçlerinde yasal düzenleme ve denetimlerini gerçekleştirmişler ve bu yetkilerini kullanmışlardır (Özeroğlu, 2014).

25 yıllık süreç içerisinde en önemli gelişmelerin yaşandığı ikinci dönemde 1999-2005, ise, 1999 tarihli, 4389 Sayılı Yeni Bankalar Kanununun kabul edilmesiyle, eski adıyla özel finans kurumları, başlamıştır. Yeni Bankalar Kanununun kabul edilmesi ile beraber, faizli ve faizsiz finans sistemine bağlı olarak işleyen katılım bankalarını dahil eden ve etkileyen gelişmeler ve yenilikler içermektedir (Tunç, 2010). Bankalar Kanunu kapsamına dahil edilen katılım bankalarının çeşitli stratejik metot ve yöntemler haricinde, dönemin şartlarının elverdiği ölçüde gelişmelerinde bu kanun kapsamına girmeleri ve kapsam dahilinde değerlendirilerek çeşitli yenilik ve gelişme yaşamaları söylenebilir. 19 Aralık 1999 tarihinde, 23911 sayılı ResmiGazete’de yayımlanarak ele alınan 4911 Sayılı Bankalar Kanununda değişiklik yapılabileceğini belirten kanun ile birlikte katılım bankalarının hukuki düzenlerinin gelişmesi ve güçlendirilmesi sağlanmıştır (Kelleroğlu, 2017). Bahsi geçen kanunun 20.maddesinin 6 nolu fıkrası ile birlikte, katılım bankaları, bütün özelliklerini ve temel prensiplerini koruyarak kanun kapsamına dahil edilmiştir. 2000 yılının Kasım ayında uygulanmakta olan ekonomik sistemin içerisinde var olan çeşitli sorunlar ile birlikte, yalnızca faizli finans sistemleri değil aynı zamanda faizsiz finans sistemleri de etkilenmiştir (Özeroğlu, 2014).

2005 yılına gelindiğinde ise, 19 Ekim 2005 tarihli, 5411 sayılı kanun kabul edilmiş ve bununla birlikte de katılım bankalarını yakından ilgilendiren bu kanun Kasım 2005 tarihinde, ResmiGazete’de yayınlanmıştır (Türkmenoğlu, 2007). 1 Kasım 2005 tarihinden sonra da, diğer bankaların içerisinde bulunduğu ve denetim mekanizmalarının içerisinde barındırdığı 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı

olarak çıkarılmış çeşitli düzenlemelere tabi olan katılım bankaları, faizsiz finans sistemlerinin gelişimini bu şekilde önemli ölçüde arttırmışlardır (Parasız, 2011).

3.5. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Kâr Dağıtım Sistemi

Katılım Bankacılığının en önemli finans hesaplarından olan ve insanların bu hesap yöntemlerine bağlı olarak katılımlarını gerçekleştirdikleri ayrıca faizsiz finans sisteminin vazgeçilmez ana hatlarından biri olarak önemi dolayısıyla da dikkate alınması gereken kâr dağıtım sisteminin irdelenmesi ve dikkate alınması elzemdir. Faizsiz finans sistemine bağlı olarak gelişen ve bu faizsizlik ilkesine bağlı olarak insanların kâr zarar ortaklığıyla, katılım bankalarında katılıma ortak olmaları da kâr dağıtım sisteminin önemini bir kez daha vurgulamaktadır (Türkmenoğlu, 2007). Bu nedenle, katılım bankalarının bu elzem ve ilkeleri yadsınamaz özelliklerine bilhassa kâr dağıtım sistemine bağlı olarak süreçlerini iyileştirmeye çalışması, faizsiz finans kurumlarının akıbeti bakımından önemlidir. Bu ilke ve temelleşmiş değerlerin yanı sıra katılım bankalarının sürekli bir yenilik ve gelişim içinde olması da ayrıca yapılması gerekli olan bir süreçtir. Bu ilke ve temellerin korunarak yeni fikir ve bilgi deneyimlerinin sağlanması da, faizsiz finans sisteminin akıbeti açısından gerekli görülen bir başka süreçtir (Tunç, 2010). Katılım Bankalarının temelde yer alan en büyük özelliklerinden birisi faizsizlik ilkesidir ve bu ilke doğrultusunda da, katılım bankacılığı kapsamında ele alınan çalışma ve kapsamlar bu alan doğrultusunda değerlendirilmelidir. Katılım Bankacılığının bu ve bunun gibi temel yapı taşlarının ardından gelen kâr dağıtım sistemini anlamak ve bunun üzerine gerekli görülen şekilde incelemek de katılım bankacılığında belirli durumlarda ne tür yollar izlendiğini ve hangi aşamalara göre bu sistemin oluşturulduğu anlaşılabilir (Özel, 2012).

Katılım Bankacılığında kâr dağıtım sistemini anlamak, faizsiz finans sisteminin özünü oluşturan yapıyı anlamak ve irdelemek kadar önemlidir. Katılım Bankacılığında, tasarruf sahiplerinin birikimleri, birikiminin cinsine göre (TL, USD, EUR ve Altın) havuzlarda toplanır (Ustaoglu, 2014). Katılım Bankalarına ihtiyacını gidermek ve ihtiyaç sahibi olarak gelen müşterilere, hangi para cinsi ve vade grubu talep ediliyorsa o havuzdan fon kullanılır ve bu işlemle birlikte ortaya çıkan kâr ve zarar gibi veriler de tasarruf sahipleri ile katılma hesaplarının açıldığı zaman görüşülen ve anlaşmaya varılan oranda o havuza dağıtım işlemi tamamlanır. Bu görüşmeler ve anlaşmalar neticesinde ortaya çıkan oran %80 - %20 şeklinde de olabilir (Özel, 2012).

Bunun neticesinde, vadeli olarak açılması öngörülen ve katılma hesaplarına dağıtılması planlanan kâr, fon kullanımına bağlı olarak oluşmuş olan kâr seviyesine göre belirlenmektedir. Katılım bankalarının aktif bir süreç döngüsü içerisinde rol almasını sağlayan temel unsur, oluşturulmuş olan sistemle birlikte toplanan fonlar ve katılma hesaplarına bağlı olarak kullandırılan fonlar ve ayrıca bu tür fonlardan elde edilen kâr gelirlerinin pay hesabı ile katılma hesapları adına tanımlanmış karşılıklar ve giderlerin göz önünde bulundurularak her bir gün için yeni gündelik birim değerlerinin hesaplanmasıdır (Bozkurt, Sevinç, & Sevinç, 2017). Faizsiz finans sisteminin temel aldığı unsur olan kâr ve zarar ortaklığı bünyesinde, oluşturulmuş olan genel fon havuzlarına para yatıran hesaplar ile o havuzdan para çekenlerin katılım sağladığı aktif ve işleyen bir süreçle devamlılığını teşkil eder (Tunç, 2010).

Faizsiz finans sisteminde var olan kâr dağıtım sisteminin süreçleri için en temel faktör, katılma hesaplarını açan müşterilerden fon toplanmasıdır. Daha sonrasında, katılım hesabına sahip olan müşterilerden toplanan fonların kâr marjı göz önüne alınarak kullandırılır (Tunç, 2010). Toplanan fonların kullandırılması ile elde edilen kârın yeni birim değerinin hesaplanması bir sonraki adım olarak nitelendirilebilir. Yeni birim değerinin hesaplanması ile oluşan kâr ve zararın gerçekleşmesi adına katılma hesaplarına işlenmesi ve bununla beraber, katılma hesabına sahip olan müşterilere yönelik fon artı kar paylarının verilmesi ve faizsiz finans sistemi dahilinde devamlılık gösteren katılma müşterilerinin bu dağıtım havuzlarında sürdürülen kar payına dahil edilmeleri de sürecin son aşamaları olarak nitelendirilebilir (Yılmaz, 2010). Bu ve bunun gibi süreçlerin etkin bir rol almasını sağlayan ve bu süreçlerin devamlılığını sağlayan üç önemli kavram vardır: Birim değer, hesap değeri, birim hesap değeri.

3.5.1. Birim Değeri

Faizsiz finans sisteminin işleyişini ve bu işleyişin süreçsel bir yapı olarak devam edilmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri olan birim değer, katılım bankaları tarafından katılma müşterilerinin yatırımları doğrultusunda oluşturulmuş olan havuzların, kâr ve zarar gibi süreçlerini temel alan ve bu tür süreçleri ve değişimleri gösteren, havuzların kâr veya zarar değişimi sonucu, kâr edildiği zaman artış gösteren ancak zarar edildiği zaman azalış gösteren veriye denir (Tunç, 2010). Katılım Bankalarının kâr veya zararların ne ölçüde olduğunun kayıtlarını tuttuğu ve

bunları hangi fon havuzlarında veya hangi türde olduğuna göre ayırdığı günlerde, mevcut olan aktifler toplamı mevcut olan katılım hesap değerlerinin toplamına bölünür ve bu şekilde veriler elde edilir ve sonrasında bu veriler günlük veya haftalık olarak oluşturulup ilan edilir, sonuç olarak, elde edilen bu ağırlık birimine de birim değer denir (Kaya, 2010). Bu şekilde hesaplanarak elde edilen birim değeri, katılım bankalarının fonları kabul ettiği ilk gün katılma hesapları bu aktif sürece dahil edilmiş olur ve bu noktada da birim değer 100 olarak değerlendirilir (Arslan, 2017).

Yeni katılma hesaplarının sürece dahil olmasından yaklaşık bir iş günü sonrasında havuz hesaplamalarında yer alır ve daha sonrasında ise genel olarak toplanmış fonların akabinde diğer günlerde bu tür havuzların bir süreç halinde işletilmesi sonucu eğer kâr elde edilirse, kâr elde edilen havuzda mevcut aktif değer verileri toplamında artış olur (Yılmaz, 2010). Elde edilmiş olan kâr dolayısıyla artan aktifler toplamı, var olan güncel hesaplara dağıtılır ancak bunun öncesinde de yeni birim değer hesaplanılır (Alpun, 2017). Yeni birim değer ise, fonlardan elde edilmiş olan kâr veya zararın, banka payı şeklinde banka verilerine aktarılması sonucunda geriye kalmış olan kâr veya zarar tutarı ne şekilde kalmışsa bu verilere paralel olarak yeni birim değer değişebilmektedir. Bu şekilde işleyen sürecin en önemli etkeni de yeni birim değerdir (Şekeroğlu, 2017).

3.5.2. Hesap Değeri

Katılım Bankalarının bulunduğu mevcut sistem içerisinde, katılma hesaplarının işleyen süreç dahilinde fonlarının kabul edildiği ilk gün, hesap sahipleri tarafından yatırılan miktar var olan birim değere bölünür. Bu sürecin akabinde gelen günlerde ise, katılım hesapları fon havuzları dahilinde para yatıran veya para çeken kişilere ait hesap değerlerine, hesapların sahipleri tarafından yatırılan veya çekilen paranın miktarının var olan birim değere bölünmesiyle elde edilecek olan tutarın, eğer para yatırılmış ise eklenmesi veya para çekilmiş ise çıkarılması dahilinde hesaplanan ve bu süreç içerisinde, katılma hesabına sahip olan müşterilerin fon mevcuduna ne miktarda bir katılma oranlarının olduğunu ortaya çıkaran katsayıya hesap değeri adı verilir (Arslan, 2017).

Katılım bankaları kapsamında açılmış olan hesapların her birine bir hesap değeri verilmektedir. Hesap değeri kapsamında işlenen bu süreç, katılma hesaplarına

her para yatırıldığında hesap değerinin artmasıyla, her para çekildiğinde ise eksilmesiyle işlemeye devam etmektedir. Eğer bu hesaplardan herhangi bir yatırma veya çekme işlemi gerçekleşmemiş ise bu değer sabit kalmaktadır (Yıldırım, 2020). Katılma hesaplarına kabul edilen fonların birinci gününde, bir müşteri tarafından yatırılan 4.000 TL, ilk gün olduğundan mütevellit birim değer 100 olarak kabul edildiği için, hesabın değeri 40,00000 olmaktadır (Türkmenoğlu, 2007).

3.5.3. Birim Hesap Değeri

Birim hesap değerinin hesaplanmasını sağlayan kriterlerin başında yatırılan fonun tutarı, birim değer ve hesap değer gelmektedir. Birim hesap değeri, ana hatlarıyla birlikte, temelde, katılma hesaplarının cari değerlerinin belirlenmesi adına oluşturulan bir veridir. Birim hesap değeri, birim değer ve aynı zamanda hesap değerinin çarpılmasıyla hesaplanan ve bununla beraber, katılma hesabı sahiplerinin, hesaplanan birim hesap değeri üzerinden hak iddia edebilecekleri tutarın elde edildiği bir veridir (Yılmaz, 2010). Birim hesap değeri, katılım bankalarında hesap açmak isteyen müşterilerin hesaplarının açıldığı gündeki değerine eşittir. Ve bu değer, fon işletilmesi süreci sonunda elde edilen kâr ile yükselmekte ve bu yeni değerle birlikte katılma hesabı sahipleri de hak talep edebilmektedirler (Bozkurt & Altıntaş, 2020).

Örnek: Bir müşteri, katılım bankasında, katılma hesabı açmış ve aynı hesabına da 1.000.000 TL yatırmıştır. Hesabına yatırdığı gün birim değer 100 olarak ele alınırsa, hesap değeri, $1.000.000/100 = 10.000$ şeklinde olur. 3 ay vadeli katılma hesabında kalan paranın birim değeri de aynı tarihlerde 110'a çıkmışsa oluşacak yeni birim hesap değerinin hesaplanabilmesi için, yeni birim değer hesap değeri ile çarpılması gerekmektedir. Oluşacak yeni birim hesap değeri = 3 ay vade sonunda elde edilen yeni birim değer * hesap değeri, $110 * 10.000 = 1.100.000$ TL'dir. Toplam elde edilen brüt kar 100.000 TL olmuştur.

3.6. Türkiye'de Katılım Bankacılığının Diğer Ülke Uygulamaları İle Karşılaştırılması

Türkiye'de faizsiz finans sisteminin getirilerine bakıldığında, elde edilen ekonomik yükselişin, diğer finans sistemleriyle kıyaslanmasında etkin bir payı olduğu görülebilir. Gerek dış ticaret hacminin geçmişten bu yana süregelen ilişkiler kapsamında artması ve bunun bizatihi İslam ülkeleriyle gerçekleşmesi de katılım

bankalarının etkinliğini arttıran sebeplerden sayılabilir. Bunun yanı sıra, Türkiye’deki katılım bankalarının işleyişine bakıldığında, diğer ülke uygulamaları ile karşılaştırmak ve bu yönden ele almak mümkündür (Tunç, 2010). Türkiye’de faizsiz finans sisteminin, katılım bankaları olarak geçmesindeki temel nedenlerden birisi, diğer ülke bankacılıklarıyla olan farklılıklar ve bu neticeyle birlikte uygulamaların da aynı doğrultuda öne çıkan farkları olarak nitelendirilebilir (Bozkurt, Altıntaş, &Yardımcıoğlu, 2020). Dünyada süregelen ve işlemekte olan faizsiz finans sistemleri çeşitli ekollerin etkisinde olduğu söylenebilir. Malezya, Körfez ve Londra ekolleri şeklinde adlandırılan ekollerin, faizsiz finans sistemlerinde etkisi olduğu söylenebilir (Tunç, 2010). Ancak, Türkiye’de süregelen katılım bankacılığının nevi şahsına münhasır nitelikler taşıması, bahsedilen ekollerden bağımsız olarak sürekli bir gelişme içerisinde olması ve yeniliklere açık bir şekilde ilerlemesi de, ülkemizdeki faizsiz finans sistemini dünya ülkelerindeki sistemden çeşitli yönlerden ayırmaktadır (Yılmaz, 2010).

Malezya ekolü sisteminin, Türkiye'deki katılım bankacılığı sisteminden ayrılmasının ana nedenlerinden birisi, Batı’daki ekonomik sistemin anlayışına dayanarak temellerini atması olarak söylenebilir. Türkiye’deki sistemin aksine, Malezya ekolü sisteminde, faizli ve faizsiz işlemlerin yapıyor olması, Türkiye’deki faizsiz finans sisteminin temel yapı taşlarından olan faizsizlik ilkesi ile bağdaşmamakta ve bu noktada birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Körfez ekolü sisteminde ise, Türkiye’deki katılım bankacılığının aksine, spesifik nedenler, belirli fonlar ve petrol tutarlarının transferleri, için geliştirilmiş ve batı’daki finans sistemlerinden izler taşıdığı da görülmektedir (Gürtuna & Doğan, 2005). Londra ekolü sisteminde, faizsiz finans sisteminin uygunluğuna inanan ve bu noktada hassas davranan insanların yatırımlarına yönelik çalışmalar yürütülmektedir ancak Türkiye’deki faizsiz finans sisteminden ayrılan en önemli noktalarından birisi de, Londra ekolü sisteminde, faizli ve faizsiz sistemin aynı anda yürütülmesi ve ilerletilmesidir (Yılmaz, 2010).

Türkiye’deki katılım bankacılığı sistemini diğer ülke uygulamalarından ayıran en önemli noktalarından birisi, İslami bankacılığın temelleri üzerine kurulan ancak yapısı ve gelişimi dolayısıyla normal bankalardan ayırt edilemeyen bir görünüm vermesidir. Faizsiz finans sistemini temel alan ve bu temelden kopmayan bir yapıya sahip olan katılım bankaları, diğer dünya ülkelerindeki sistemlerin aksine, özel

mevzuata tabiliği ve ekonomi noktasında geleneklerine sahip çıkması ile de ilerleyişini sürdürmektedir (Yıldırım, 2020). Ülkemizde var olan, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) işleyişinde denetlenen ve kanunlar nezdinde denetime tabi olan katılım bankalarının, yatırım yapmak isteyen vatandaşlara bu noktada güven sağlaması ve aynı zamanda, diğer dünya ülkelerindeki katılım bankacılıkları uygulamalarının aksine, faizsiz finans sisteminin getirilerini ve yapısını anlayan, işleyen, denetleyen, sürdüren bir ilerleme içerisinde olmaları da, diğer dünya ülkelerindeki insanların ve katılım bankacılığı nezdinde varlıklarını sürdürmek isteyen şirketlere de güven sağlamaktadır (Alpun, 2017). Diğer ülkelerdeki faizsiz finans sisteminin İslami yapıya uygunluğu yeterli görülmekte iken, gelişen ve değişen teknolojiye uzak kalmaları ve aynı zamanda müşterilerin rahatlığı ve işlemlerini daha kolay gerçekleştirebilmeleri için çeşitli yeniliklerin yapılmaması da, diğer ülkelerdeki faizsiz finans sistemini, ülkemizde bulunan katılım bankacılığından ayırmaktadır (Ustaoglu, 2014). Ülkemizde bulunan katılım bankacılığının temel düsturu olan, faizsiz finans sisteminin temel yapı taşı olarak ele alınması ancak gelişen ve gelişen teknolojiyi de bu noktada müşterilerin rahatlığı için geliştirilebilmesi de, ülkemizdeki katılım bankalarının önemli uygulamalarından sayılabilir (Alpun, 2017).

4.BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE EKONOMİSİNE KATKILARI

4.1. Yeni Finansman Metotları

Faizsiz finans sisteminde işleyişini sürdüren katılım bankalarının uyguladığı yeni metotlar ve bu metotların getirdiği gelişmeler ve yeni usuller, fon kullanan ve aynı zamanda tasarruf sahipleri olarak bilinen kişiler tarafından benimsenmiş ve bununla beraber de katılım bankaları gelişimlerini sürdürmüşlerdir (Tunç, 2010). Kar ve zarar optimizasyonu yönüyle hem fon kullananlar tarafından hem de tasarruf sahipleri tarafından kısa bir süre içerisinde benimsenmiş ve kar-zarar verilerinin iki taraf için de çeşitli gelişmeler neticesinde iyi tutarlara ulaşması da, katılım bankalarının, konvansiyonel bankaların yanı sıra gelişimlerini sürdürmeye devam etmişlerdir (Yılmaz, 2010). Ekonomik olguların yerellik, ulusallık gibi kavramlardan sıyrılıp küreselleşmesi ve bununla beraber bankalar ve bankacılık sektörlerinin bu tip yeniliklere adapte olabilmek için birbirleriyle rekabet halinde olmaları da katılım bankacılığının da gelişmesine yol açmıştır (Şimşek, 2019). Finans sistemlerinin büyümesi ve bununla beraber değişen ve gelişen teknolojinin getirmiş olduğu yenilikler de, bankacılık sektörünün içerisinde bulundukları konumu yeniden değerlendirmelerine yol açmış ve bununla beraber gelişim gösteren katılım bankaları da, konvansiyonel bankaların yanı sıra, internet bankacılığı, mobil bankacılık ve şubelerin yenilikçi anlayışlarıyla beraber gelişmekte olan finans sektörüne adapte olduğunu ve her alanda gelişimlerini sürdürecekleri imajını vermektedirler (Yıldırım, 2020).

Yeni finansman metotları bakımından, değişen ve gelişen teknolojiyle beraber, faizsiz finans sistemi geleneklerine bağlı kalarak gelişimlerini sürdüren katılım bankaları da, yeni ürünler geliştirmeye devam etmekte ve bu kapsamda, ekonomik döngünün içerisinde, finansman çeşitliliği bakımından zenginleşmeye çalışmaya devam etmektedirler (Ustaoglu, 2014). Katılım Bankalarının, faizsiz kar ve zarar ortaklığı bağlamında sürdürdükleri çeşitliliğin yanı sıra, bireysel müşterilerine ve birlikte çalıştıkları firmalara yönelik ürünlerini geliştirmeye ve bu ürün yelpazesini genişletmeye devam etmektedirler. Katılım Bankacılığının temel prensiplerinden olan

müşteri memnuniyetiyle beraber, müşterilerine yönelik, kredi kartı, taksitli imkanlar sunan kart, business modeli kart ve benzeri kartlar sunma imkanlarıyla katılım bankaları yeni finansman metotlarına yönelik kaynaklar sunmaya devam etmektedirler (Şimşek, 2019). Bireysel müşterilerine yönelik sunmuş oldukları çeşitli avantajlı kartlarla beraber, onların tüm ihtiyaçlarını faizsiz finans sistemine uygun olarak tamamlamayı hedeflemekte olan katılım bankaları, ticari müşterilerine yönelik de ayrıca çeşitli avantajlar sunmaktadırlar. Ticari müşterilerine yönelik, bankacılık hizmetleri kapsamında, POS makinaları, E-Tahsildar, Mail Order, GPRS POS, Taksitli Pos gibi teknolojik ürünler ve bu ürünlerle beraber buna benzer hizmetler sunan katılım bankaları, bireysel müşteriler kadar ticari müşterilerine yönelik gelişmeler de göstermektedirler (Tunç, 2010). Katılım bankaları tarafından, banka müşterilerine bu tür hizmetler ve çeşitlilikler sunulmasının yanı sıra, ithalat ve ihracat işlemleri, yurt dışına yönelik havaleler yani bir diğer adıyla SWIFT işlemleri, döviz çeklerine yönelik hizmetler, çeşitli akreditif seçenekleri, çeşitli kambiyo hizmetleri gibi hizmetler de sunulmakta ve bu tür işlemler her geçen gün artırılmakta ve geliştirilmektedir. Katılım Bankalarının bu tür hizmetler ve yenilikler haricinde, en çok kullanılan ve konvansiyonel bankacılığın yanı sıra bu tür bankalarda da kullanılan hizmet çeşitlilikleri vardır (Yılmaz, 2010). Katılım Bankaları tarafından sunulan ve yürütülmekte olan bu hizmetler, EFT, havale, çek ve senet tahsilleri takasları, döviz alım ve satım işlemleri, fatura ödemeleri ve bu faturaların otomatik ödeme talimatları, kiralık kasalar, çek karneleri, vergi tahsilatları ve aynı zamanda sigortacılık işlemleri ve maaşların ödemelerinin yapılması gibi hizmetlerdir (Yıldırım, 2020). Katılım Bankaları tarafından sunulan ve hala geliştirilmekte olan bu tür uygulama ve hizmetler, faizsiz finans sistemi bünyesinde bulunan bu bankaların, ekonomik döngü içerisinde daha önemli yerler edinmelerini ve aynı zamanda bankacılık sektörüne çeşitlilik katmalarını da sağlamıştır (Atar, 2017).

2018 yılı verilerine göre, Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı borçlanmalarının belirli bir kısmını kira sertifikası ihraçlarına yurt içinde ve aynı zamanda yurt dışında bulunan yatırımcıların talepleri doğrultusunda, kira sertifikalarının alternatif bir biçimde fon kaynağı sağlaması bakımından önem arz etmektedir (Atar, 2017). Bu tür gelişmeler doğrultusunda, aynı yıllar içerisinde, bireysel ve kurumsal nitelikler doğrultusunda bulunan yatırımcılara yönelik gerçekleştirilen kira sertifikası ihraçları, hedeflenen taleplerle kapatılmış ve Hazine ve Maliye bakanlığı tarafından oluşturulmuş olan bu ihraçlar gelişmeleri ve yeni

alternatiflerin ilgi gördüğünü görebilmek açısından önemlidir (Yıldırım, 2020). Faizsiz finans sistemine dayalı olmasıyla nispeten ürün çeşitliliği bakımından daha nitelikli ürünler ortaya çıkaran katılım bankaları, Türk Bankacılık sektöründe bulunan döngü içerisinde konumlarını önemli ölçüde ilerletmekte ve yeni finansman metotlarını geliştirmeleri bakımından önemli atılımlar gerçekleştirmektedir (Tunç, 2010).

4.2. Yeni Müşteriler

Faizsiz finans sisteminin getirmiş olduğu çeşitli metotlar ve bu metotların halihazırda var olan sistemle birlikte gelişmeye devam etmesi ve aynı zamanda teknolojik gelişmelerin ışığında, mobil, internet ve şubecilik anlayışını geliştirmeye çalışan katılım bankaları, hizmet kalitelerini arttırmaya yönelik olumlu gelişmeler sergilemekte bu nedenle de yeni müşterilere ulaşma olasılıkları giderek veriler ışığında artmaktadır (Yılmaz, 2010). Konvansiyonel bankalarla rekabet halinde olan ve ekonomik sistem içerisinde önemli bir yer edinen katılım bankalarının, bankalar arasında gerçekleşen operasyonlarda uyum sağlaması ve bu operasyon maliyetlerinin düşürülerek, bahsi geçen konvansiyonel bankalarla olan rekabette önemli adımlar atılması da, faizsiz finans sisteminin yeni müşteriler edinmesini de kolaylaştırmıştır. Katılım Bankaları, gelişen ve değişen teknolojiye uyum sağlayarak, işlemlerini ve yatırımlarını şubeler aracılığıyla gerçekleştirmeyen, teknolojik teknikleri yani mobil ve internet bankacılığını sıkça kullanmakta olan müşterileri de faizsiz finans sisteminin yenilikçi tutumlarına adapte etmeye çalışmaktadır (Kaya, 2010). Bu tür gelişmelerin ve yeniliklerin getirmiş olduğu en büyük avantaj ise, yeni müşterilere ulaşmanın günden güne daha da önemli hale gelmesi ve bu nedenle de, yeni müşterilerin, faizsiz finans sistemine daha kolay adapte olmalarıdır (Yıldırım, 2020).

Tüm bu gelişmeler neticesinde, katılım bankalarının güncel verilerinin geçmiş verilere kıyaslanması ile ulaşılabilecek değerlerin müşteri sayıları yönünden incelenmesi ile çıkarılabilecek en önemli sonuç, teknolojik gelişmelerin ve yeniliklerin, faizsiz finans sistemine adaptasyon süreciyle beraber yaşanan yeni müşteri rakamlarının artışı olacaktır (Yılmaz, 2010). Yeni müşteri sayısında son yıllarda yaşanan hızlı yükseliş ve bu yükselişin getirmiş olduğu yeniliklerle beraber ele alınabilecek bir diğer husus da katılım bankalarıyla çalışan müşterilerin %49'luk bölümünün, bu bankalar ile 3 yıldan fazla süredir çalışmakta olduklarıdır (Yurdabakan, 2005). Katılım Bankalarının yeni müşteriler hususunda ele aldığı politikaların gerekliliği ve sürekli yenilik halinde olmaları da, gelen yeni müşterilerin,

bu bankalar ile çalışmaya devam etmek istediklerini göstermekte ve bu noktada konvansiyonel bankalar arasında süren rekabetçi ortamda, faizsiz finans sistemine bağlı olarak gelişen bankaların payı artmaktadır (Yıldırım, 2020).

4.3. Atıl Fonların Reel Ekonomiye Kazandırılması

Faizsiz finans sisteminin işleyişine uygun olarak sürdürülen bir yapı içerisinde bulunan katılım bankalarının, temel ilkelerinden dolayı ele aldıkları faizsizlik anlayışıyla beraber, konvansiyonel bankaların faiz anlayışından dolayı ekonomiye kazandırılmayan ve faiz ilkesinden dolayı atıl bir halde bulunan çeşitli ürünleri ve varlıkları kendi bünyelerinde işleyerek süregelen ekonomiye kazandırmaları konusu, katılım bankalarıyla ilgili en önemli hususlardan birisidir (Yılmaz, 2010). Konvansiyonel bankaların temelinde bulunan faiz ilkesine nazaran faizsizlik ilkesini düstur edinmiş katılım bankalarının, İslami bankacılık bünyesinde işlemlerini gerçekleştirmek isteyen ve bu nedenle de varlıklarını katılım bankalarına aktaran insanların ihtiyaçlarını karşılamak ve konvansiyonel bankalar ile aralarındaki rekabeti en aza indirmek gibi amaçları bulunmaktadır (Tunç, 2010).

Günümüzde, katılım bankalarının, atıl fonları ekonomik döngü içerisine almaları ve bu nedenle de, faiz sistemiyle bağdaşmayan düşüncelere sahip olan insanların yatırımlarını yapacakları bankalar olmaları da, bu bankaların daha çok rağbet görmesini sağlamıştır (Tunç, 2010). Atıl fonların reel ekonomiye kazandırılması ve işlenmesi katılım bankalarının faiz sistemine bağlı olarak çalışan bankaların dışında kalmayı uygun gören ve bu gibi sebeplerle de ekonomik sistemin dışında kalan tasarrufların sistem içerisine dahil edilmesini ve faizsiz finans sistemine uygun olarak bu tür tasarrufların işlenmesini sağlamıştır (Yurdabakan, 2005). Gelişmekte olan ülkelerde, çeşitli atıl fonların ekonomik sistem içerisine kazandırılmaları ve ekonomik canlanmanın sağlanması adına, bu tür atıl fonların sistem dışında kalmamaları, ekonomik güçlenmenin ve ekonomik güçlenme ile birlikte bankacılık sisteminin de gelişmesine olanak sağlamakta ve bu nedenle de büyük bir önem arz etmektedir (Türkmenoğlu, 2007). Dini inançlar kapsamında konvansiyonel bankaların dışında kalmayı uygun gören insanların, katılım bankaları sayesinde faizsiz finans sistemine dahil olmaları da, katılım bankalarının atıl fonları ekonomiye kazandırması kapsamında önemli bir husus olarak nitelendirilebilir (Nisar, 2007).

Kar ve zarar ortaklığına bağılı olarak çeşitli fon havuzlarının kurulması ve fon yatırmak veya çekmek gibi bir sistem içerisinde gelişimini sürdüren katılım bankalarının, kredi ve benzeri ürünleri kullanmak istemeyen ancak faizsiz bir sistem anlayışına bağılı olarak gelişen bankalara yatırım yapmak isteyen müşteriler kapsamında katılım bankalarının rolü yadsınamaz (Özel, 2012). Katılım Bankalarının bu fikre sahip olan müşterilerin de ihtiyaçlarını giderebilmesi ve aynı zamanda atıl fon olarak nitelendirilen ürünlerden ihracatı arttırması adına, ekonomik sistem içerisindeki payı her geçen gün artmaktadır. Altın, arsa, döviz vb. atıl fonların, yurt içinde veya yurt dışında üretime dahil olmadan atıl bir halde kalması ve bu kapsamda tasarruf kurumları dışında bırakılması gelişmekte olan ülkeler açısından bir kayıp olarak nitelendirilebilir (Polatkan, 1998). Ancak bu tür atıl fonların katılım bankaları sayesinde üretime kazandırılması da mümkün hale gelecektir. Üretime kazandırılan ve ekonomik döngü içerisine dahil edilen bu tür atıl fonlarla beraber tasarruf sahiplerine gelir imkanı doğacak ve aynı zamanda katılım bankaları bünyesinde bulunan işletme ve diğer iktisadi kuruluşlara yönelik kar oranları artacaktır (Yıldırım, 2020). İşte bu noktada, katılım bankalarının bu tür yönelimler içerisinde bulunan bireylerin tasarruflarını tekrardan aktif hale getirerek ekonomiye kazandırması, ülkedeki bankacılık sisteminin de daha etkin bir biçimde işlenmesini sağlayacaktır.

Faizli finans sistemi dolayısıyla sistem dışında kalmayı tercih eden ve gönüllü bir dışlanma olarak nitelendirilen bu durumun gelişmekte olan ülkelere, faizsiz finans sistemi olarak da nitelendirilen katılım bankalarının rolü ile ekonomik gelişmeyi sağlayacağına, ekonomik büyümenin etkin bir biçimde devam edeceğine, sermaye piyasalarının aynı döngü içerisinde gelişeceğine inanılmaktadır (Şimşek, 2019). Katılım Bankaları, atıl fonların reel ekonomik döngü içerisinde etkin bir rol oynamasını sağlamak adına sürekli bir gelişim vizyonuna sahip olmuş ve yalnızca tasarruf sahiplerinin veya ihtiyaçlarını gidermek isteyen müşterilerin değil aynı zamanda faizsiz finans sistemine bağılı olarak kredi kartı vb ürünleri de kullanmak isteyen müşteriler için de önemli bir yer tutmaktadır (Kelleroğlu, 2017).

4.4. Ekonomik Büyümeye Etkisi

1985 yılından itibaren Türk finans sektöründe gelişimlerine devam eden ve faaliyetlerine başlayan aynı zamanda Türk bankacılık sistemine birçok katkısı bulunan katılım bankalarının, konvansiyonel bankalarının faizli finans sistemine karşın, faizsiz finans sistemine bağlı olarak ilerlemeye devam etmeleri ekonomik büyümeye etkide bulunmaktadır. Katılım Bankalarının ele aldığı ve sürdürdüğü çeşitli metot ve yöntemlerin etkilerini, gelişimlerinin istatistiksel analizleri üzerinde görülmektedir (Tunç, 2010). Faaliyetlerine başladıkları yıldan itibaren teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve bu teknolojik gelişmeleri çeşitli fikirlerle donatarak faizli finans sisteminde yer edinmeyi düşünmeyen bireylerin de ekonomik döngü içerisine girmesini sağlayan ve yeni bankacılık tekniklerini geliştirerek bankacılık sektöründe ilerleme sağlayan katılım bankalarının ekonomik büyümeye etkileri önemli bir gelişme sağlamıştır (Tunç, 2010). Faizsiz finans sisteminden önce, çeşitli nedenlerden dolayı ve özellikle faizli finans sistemi içerisine dahil olmak istemeyen tasarruf sahiplerinin atıl fonları, ekonomik döngü içerisine girmediği için bir eksiklik olarak belirtilmekte idi. Ancak katılım bankalarıyla beraber yeni metotların geliştirilmesi ile, atıl fonların bankacılık sistemine dahil edilmesiyle de ekonomik büyümeye önemli katkılar gerçekleştirilmiştir (Yılmaz, 2010).

Atıl fonların kullanılması ve aynı zamanda kar-zarar ortaklığına bağlı olarak faizli finans sistemi haricinde de çeşitli yolların mevcut olduğunu ispatlayan katılım bankalarının fonları kullandırma yöntemleri de ekonomik büyümeye katkıda bulunmuş ve aynı zamanda konvansiyonel bankacılık sistemine de örnek teşkil etmiştir (Yıldırım, 2020). Katılım Bankalarının, ortaya çıkmasından ve faaliyetlerine başlamasından önce Müslüman ülkelerle gerçekleştirilmek istenen ancak finans sistemi farklılığı nedeniyle gerçekleştirilemeyen ekonomik ilişkilerin, katılım bankaları sayesinde yeniden değerlendirilmesi ve ortaya çıkan ekonomik büyüme fırsatlarının bu şekilde yeniden ele alınması da, o dönemde Türk bankacılık sisteminin önemli gelişmeler elde etmesini sağlamasına ve aynı zamanda Türk ekonomik sisteminin büyümesine ve gelişmesine de yardımcı olmuştur (Şimşek, 2019). Bu gelişmelerle ortaya çıkan ve devamında da gelişimlerini sürdürmeye devam eden katılım bankalarının dış ticaret hacminin yükselmesine ve bu yükselmenin devamında çeşitli finansal krizlerde dahi finans sistemlerinin etkilerinin devam etmesini sağlamıştır (Ustaoglu, 2014).

Katılım Bankalarının ele aldığı en önemli metotlardan birisi de fon kullandırma ve toplama yöntemleridir. Bu yöntemler ve metotlar sayesinde, konvansiyonel bankaların da sunduğu hemen her türlü bankacılık işleminin faizsiz finans sistemi bünyesinde gerçekleşmesini sağlayarak ekonomik büyümeye etkileri devam etmiştir. Bu bağlamda katılım bankaları, Türk bankacılık sisteminde önemli bir yer edinmiş ve bu neticeyle birlikte de gelişimlerini sürdürmeye ve yeni metot ve tekniklerle çalışmayı devam ettirmişlerdir (Şimşek, 2019).

4.5. İstihdama Katkısı

Katılım Bankalarının, kuruluşlarından itibaren önemli bir yol kat etmeleri ve Türk ekonomisinin büyümesine katkıda bulunmaları ile birlikte gelişimlerini günden güne sürdürmeye devam etmişlerdir. Reel sektöre olan katkıları ve bu bağlamda ortaya koydukları fon kullandırma yöntemleri sayesinde istihdam alanlarının büyüyerek ve arttırılarak yatırımların ve de olanakların gelişmesine katkıda bulunmaları ile katılım bankalarının faaliyetlerinin destekleyici nitelikte olduğu söylenebilir (Tunç, 2010). Reel sektöre destekleri kapsamında katılım bankalarının farklı kuruluş ve firmalara yaptıkları destekler neticesinde istihdamın artmasına ve bu sayede ortaya çıkan istihdam alanı kapsamında işsizlik oranının azalmasına ve bu firma ve kuruluşların da faaliyetlerine devam ederek ülke ekonomisine katkıda bulundukları söylenebilir (Türkmenoğlu, 2007). Faizsiz finans sistemi kapsamında katılım bankalarının çeşitli fon kullandırma yöntemleri ve bu bağlamda tasarruf sahiplerinin de ekonomiye katkıda bulunmaları için aracılık etmeleri ve atıl fonların ekonomiye kazandırılması, faizsiz finans sistemi adı altında birçok yeni ürünün geliştirilmesi kapsamında daha çok istihdam oluşması ve tüm bu gelişmeler sonucunda da katılım bankalarının Türk ekonomik büyümesine olan katkılarından ve istihdamı artırıcı etkilerinden söz edilebilir (Gürtuna & Doğan, 2005).

5. BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KATILIM BANKACILIĞI’NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Katılım Bankacılığı’nın Güçlü Yönleri

2015-2019 yılları arasında Katılım Bankacılığı adı altında kurulan vakıf katılım bankası, ziraat katılım bankası ve Türkiye emlak katılım bankası faizsiz finans sektörüne giriş yapmış kamu bankalarıdır. Kamu tarafınca desteklenen bu bankaların sisteme dahil olması bu bankaların ve diğer katılım bankalarının da devlet tarafından desteklendiğini göstermektedir.

- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) 2005 yıl sonu ve 2019 yıl sonu verilerine bakıldığında, şube sayılarının, atm sayılarının toplam aktiflerin ve dönem net kar değişkenleri bazında katılım bankacılığı sektöründe göstermiş olduğu büyüme performansının Türk bankacılık sektörü genelinde daha iyi olduğu görülmekte olup Katılım Bankacılığı’nın gücüne artı değer sağlamıştır. Katılım Bankacılığı sisteminin faizsiz prensiplere dayalı sosyo-kültürel, tarihi ve medeniyet mirası ile uyumlu bir felsefeye dayalı olmasından dolayı tercih edilen faizsiz finans sektörü konumundadır.
- Katılım Bankacılığı sektörünün işleyiş tarzı gereği faturasız işlemlere yer vermemesi ayrıca nakdi finansman sağlanmamış olmasından dolayı kayıt dışı ekonominin varlığı engellenmiştir.
- Katılım Bankaları kar ve zarara katılım esasına dayanarak faaliyetlerini sürdürmektedirler.
- “Gerçek ticari faaliyetlerin içerisinde yer almaları nedeniyle likidite, bilançolardaki aktif-pasif vade uyumsuzluğu problemlerini önemsiz boyutta olması ve türev işlemlere yer vermemeleri (veya kısıtlı olması) sayesinde küresel veya yer finansal krizlerden, konvansiyonel banklara göre daha az etkilenirler” (Uludağ, 2019).
- “Şeri hükümlerin (İslami esaslar) uygulanması esasıyla, müşterilerle imzalanan sözleşmelerde belirsizlik bulunmaması ve sözleşme koşullarının vade içerisinde değişme riski olmaması ve riskin tamamen karşılıklı paylaşılması güvenilirliklerini artırır” (Akkuş, 2017).

5.2. Katılım Bankacılığı'nın Zayıf Yönleri

Katılım Bankacılığı'nın olumlu yönleri kadar zayıf yönleri de mevcuttur. Katılım Bankacılığı'nın zayıf yönlerini aşağıda belirtilen şekilde sıralayabiliriz:

1. Serbest ve bağımsız piyasanın işlev gördüğü Türkiye'de İslami bankacılığa olan bakış açısının henüz kavranılmamış olması nedeniyle, faizsiz bankacılık sistemi, toplum tarafından yeterince anlaşılamamış ve benimsenmemiştir.
2. Piyasadaki katılım bankalarının sayısı ve şubelerin diğer bankalara göre hakimiyetinin az olması, ulaşılabilirliği ve bilgi sahipliği açısından zayıf bir yönüdür. Bu nedenden dolayı payı ve rekabeti oldukça düşüktür.
3. Katılım Bankacılığı'nın dışında kalan bankalar piyasaya daha hakim olduklarından dolayı faiz oranlarında daha çabuk değişiklik sunabilmektedirler. Bu durum katılım bankalarının geleneksel bankalar karşısında zayıf kaldığını göstermektedir.
4. Katılım Bankaları mevcut minvalde ağırlıklı olarak İslami esaslara uygun faizsiz prensiplerle çalışmasından dolayı bu tarz müşteri kitlesine hizmet vermektedir. Bu durum geleneksel bankalar karşısında zayıf kalmış ve özellikle bireysel müşteri kitlesinde tabana yayılma ve müşterilere erişim konusunda eksik kalmıştır.
5. Katılım Bankaları'nda tecrübeli personel sorunları bulunmaktadır. Üniversitelerde İslami bankacılığı dersinin zorunlu tutulup bu durumda öğrencilere sadece İslami açıdan değil, bilimsel açıdan da uzmanlaşmak isteyen gençlerin tecrübe kazanmalarına olanak sağlanmalıdır.
6. Katılım Bankaları'nda bireysel müşterilerin istemiş olduğu krediler, mevduat bankalarında sunulan kredilerden daha zahmetli olduğundan fazla tercih edilmemektedir.
7. Katılım Bankaları, teknolojik açıdan müşterilere bilgi aktarım ve müşterilerin arzu ettikleri hizmet konusunda konvansiyonel bankaların gerisinde kalmıştır. Bu nedenle gerekli teknolojik çabayı, yatırımları ve finansal enstrümanları en uygun şekilde geliştirip uygulamaları gerekmektedir.

5.3. Katılım Bankacılığı'nın Fırsatları

- Bazı İslami Arap ülkelerin de yaşanan iç karışıklıklardan dolayı ülkemize göç eden toplumların ellerinde bulunan fonların ülkemize ve buna bağlı katılım bankalarına aktarımı fırsat olarak görülmektedir.
- Türkiye nüfusu göz önünde bulundurulduğunda, İslami bankalarının müşteri kitlesinin, mevduat bankalarının müşteri kitlesinden daha fazla olması sebebiyle İslami bankalar bunu fırsata çevirmelidirler.
- Dijital ortamların yeterince kullanımı ve genişletilmesi, Katılım Bankaları'nın tanıtımı ve teşviki için önemlidir. Bu durum bir fırsat olarak görülmektedir.
- Satılmayan, satışa sunulmayan ürünlerin stokta bekletilmesi sebebiyle Katılım Bankaları bu durumu tekrardan müşterilere sunma fırsatı bulmaktadır.
- Türkiye'nin dış ülkeler ile yapmış olduğu ithalat, ihracat ve istişare neticesinde İslami bankalar, müşteri katılımı ve sıcak para giriş ve çıkışlarını fırsata çevirebilme imkanı bulabilmektedirler.

5.4. Katılım Bankacılığı'nın Tehditleri

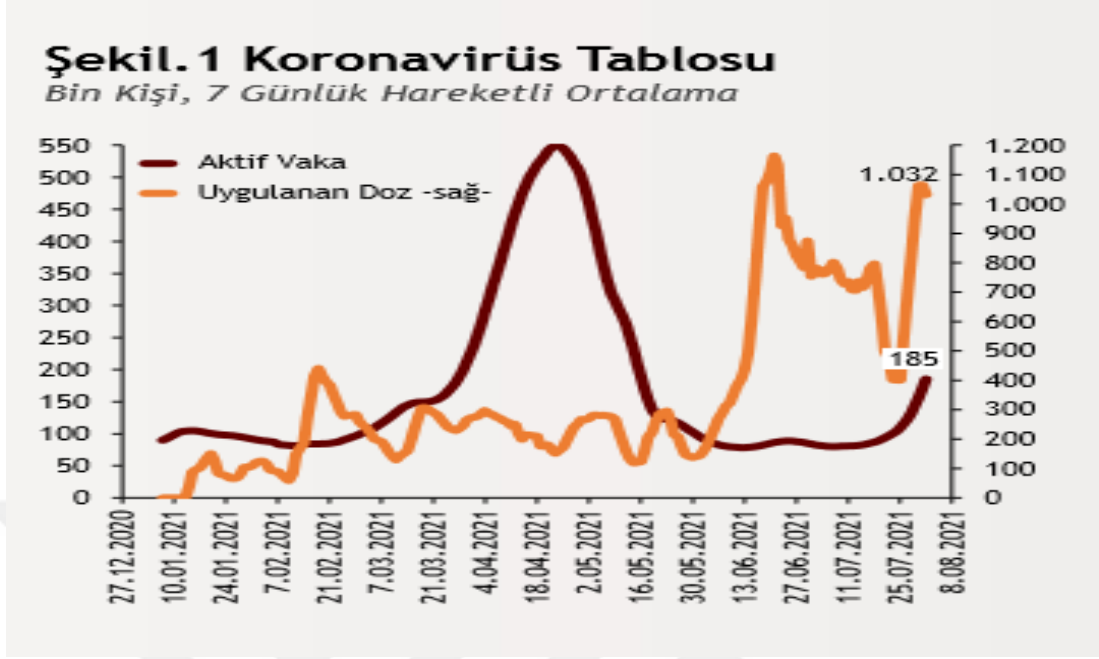
Katılım Bankaları'nın çalışma tarzı, İslami geleneklere uygun olmasından dolayı sadece İslami bir topluma hizmet sunduğu algısı oluşturulmaya çalışılmış, bu durum müşterilerin farklı bankalara yönelmesine sebep olmuş; fakat bu algı yıkılarak tüm kesime hizmet sunulabileceği bilgilendirilmiştir.

Katılım Bankaları ile mevduat bankalarının işleyiş tarzları farklı olduğundan farklı statülerde bulunmaktadırlar. Katılım Bankaları İslami esaslar gereği haram ve helal kavramlarını göz önünde bulundurdıklarından dolayı hizmet sınırlaması bulunmaktadır. Ürün satışlarından elde ettikleri gelirin artırılması yönünde çaba sarf etmeleri gerekmekte aksi takdirde bu durum İslami bankalar açısından tehdit unsuru olabilmektedir.

Katılım Bankalarında müşterinin zamanında ödemediği vadesi gelen borçların banka açısından zamanında tahsilat yapılamamasından ve mevduat bankaları gibi faiz getirisinin olmayışı Katılım Bankaları tarafından bu durum bir risk unsuru olup tehdit oluşturmaktadır.

5.5. 2020Pandemi Sürecinin Dünyada Katılım Bankacılığı'na Etkisi

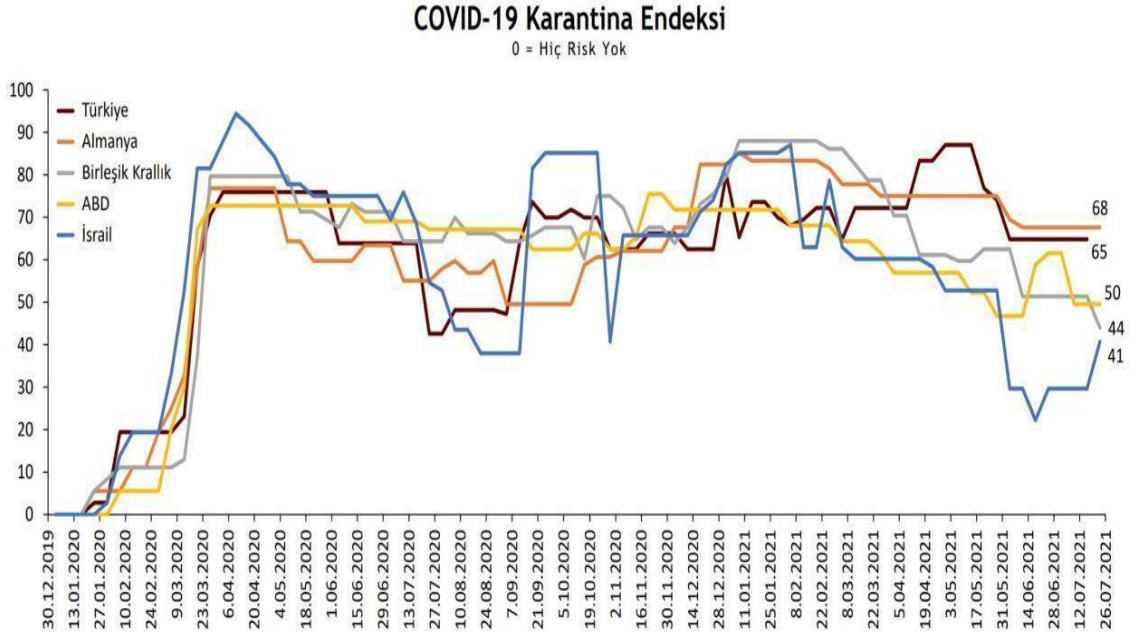
Grafik 12: Korona Virüs Tablosu

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

2019 yılı Aralık ayında ortaya çıkan ve ilk olarak Çin'in Wuhan eyaletinde görülen, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak tanımlı gösterilen bu sürece COVID-19 (Korona Virüs) adı verilmiştir. Önce Çin'de ve daha sonra dünyada birçok ülkede etkisini arttırarak küresel bir sağlık krizine dönüşmüştür. Salgın hastalıklarda alınan koruyucu ve önleyici uygulamaların, uluslararası alanda salgının oluşturduğu tehdidin boyutu dikkate alınarak belirlenen aşamaları olmuştur.

Var olan durumdaki kullanımıyla sosyal mesafe, koronavirüse yakalanmak veya yaymaktan kaçınmak için diğer insanlardan, kalabalıklardan, örneğin konsere, düğüne ya da bir toplantıya gitmekten uzak durmak anlamına gelmektedir. Son günlerde ulusal ve uluslararası düzeyde toplantıların iptal edilmesi, spor karşılaşmalarının seyircisiz oynanması boşuna değil. Bu yapılırken damlacıklarla ortaya çıkan bulaş riskini azaltmak için kişinin kendi ile başkaları arasında belli bir mesafe koyması amaçlanıyor. Böylece başkalarından enfeksiyona maruz kalma ya da başkalarını enfeksiyona maruz bırakmanın en aza indirilmesi hedefleniyor.

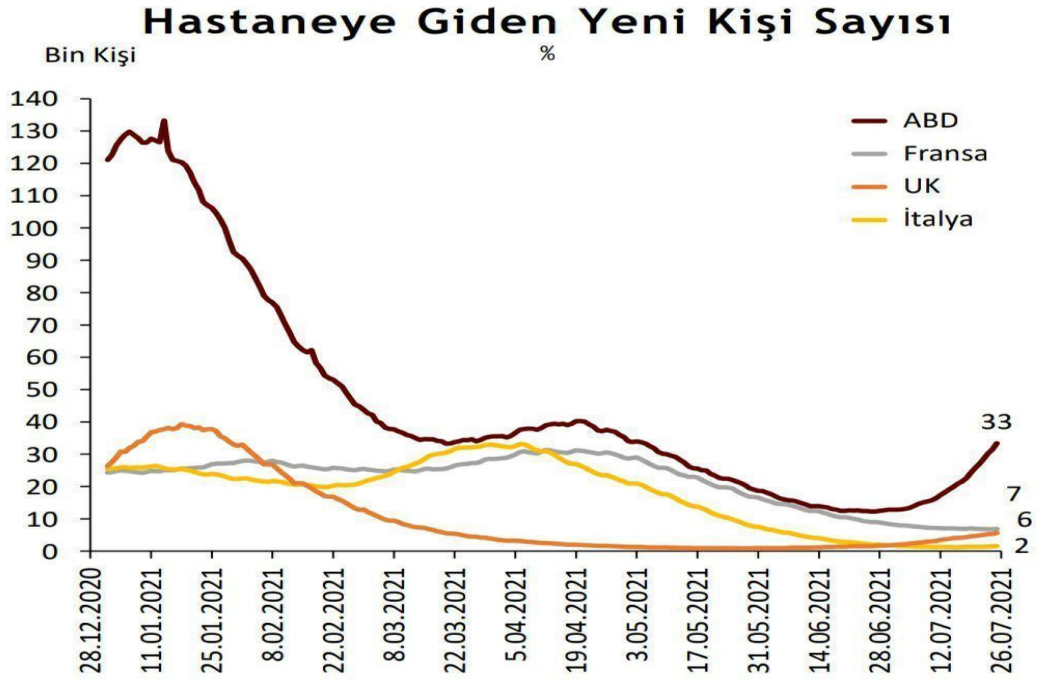
Grafik 13: Covid-19 Karantina Endeksi

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

Covid-19, ülkemizi ve tüm dünyayı etkisi altına alarak; başta sağlık sektörü olmak üzere finansal, sosyal, dini ve kültürel gibi birçok alanda etkisini arttırarak devam etmiştir. İnsan yoğunluğu, ulaşım hızı ve teknolojik aletlerin etkisi ile ülkere hızla yayılmıştır. Bu salgının küresel bir finansal çöküntüye sebebiyet vereceğinden, 1929 ekonomik buhranından daha sert geçilebileceği tahmin edilebilmektedir.

Dünya genelinde artan bu kriz ülkelerde birtakım önlem ve alınan tedbirleri beraberinde getirmiştir. Pandemi süreci ülkelerin kısıtlanmasına, belirli işletme ve alanların kapatılmasına sebebiyet vermiş, ülke ekonomilerinde kriz meydana getirmiştir. Covid-19 sürecinin, birçok ülkelerde ekonomik kriz ile beraber yapısal değişiklikler meydana gelmiştir.

Grafik 14: Hastaneye Giden Yeni Kişi Sayısı

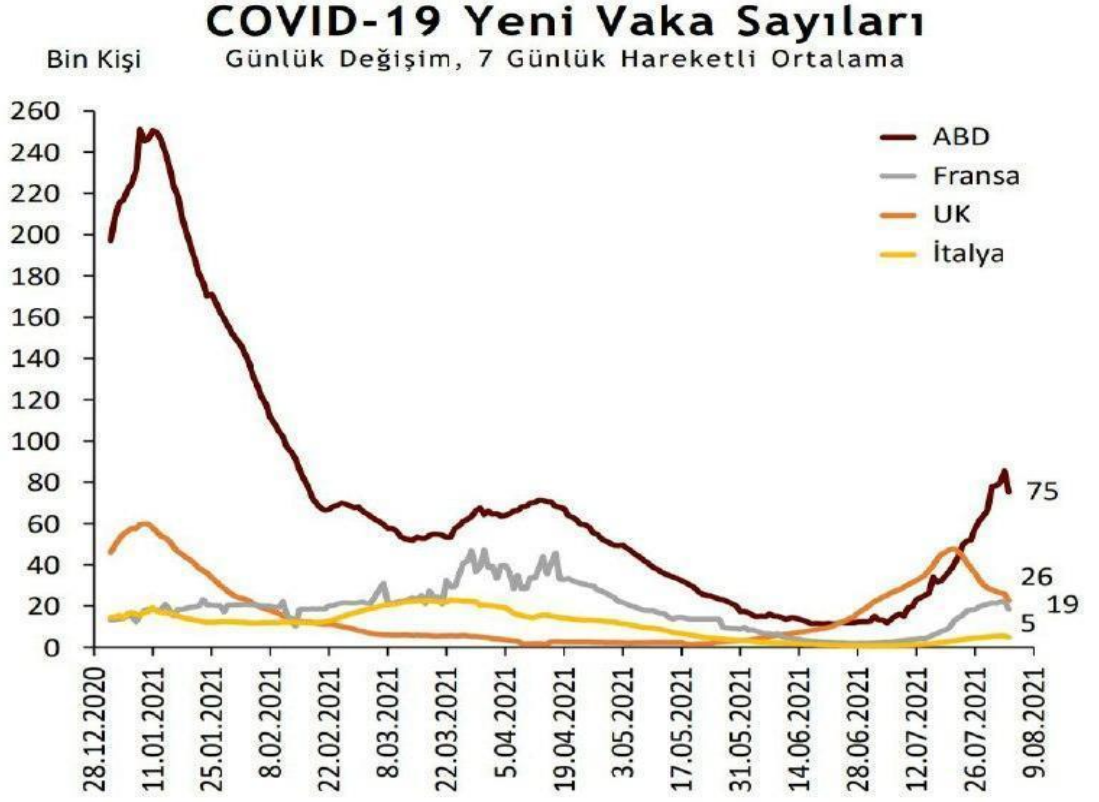

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

Katılım Bankaları ve diğer geleneksel tüm bankaların hizmet uygulama sistemlerinde değişiklikler oluşmuştur. Bunların başında pandemi sürecine katkı sunan maske, mesafe ve hijyen kurallarına uyum sağlama nedeniyle müşterilere uzaktan veya az müşteri sınırlaması ile hizmet verilmiştir. Dijital ortamın, pandemi sürecinde denenmesi ile uygun ve kaliteli bir hizmetin sunulduğu görülmesi sebebiyle ilerleyen süreçte bu durum daha çok derinleştirilebilir. Katılım Bankacılığı yöneticileri, Dünyada ki banka sektörünü etkilediği gibi katılım bankacılığını da etkilediğini ve müşterilerden gelen talepler doğrultusunda kredilerinin yapılanmasını ve bu durumunda kısa dönemlik olarak çok risk taşımadığını belirtmişlerdir. Covid-19 sürecinin katılım bankalarını, geleneksel bankalar gibi kaynak girişini daha az etkilediği görülmüştür. Bu nedenle Katılım Bankaları dijital dönüşüme hızlı adapte olup pandemi döneminde finansal büyümeyi sürdürmüşlerdir. Covid-19 sürecinde şubelere gidemeyen veya gitmek istemeyen müşterilere dijital platformda hizmet sunmaya devam etmiştir. Bu durum bankaların sektördeki maliyetlerini düşürürken büyümelerine de katkı sağlamıştır ve Katılım Bankacılığı'na olumsuz bir yönü bulunmamaktadır.

5.6. 2020 Pandemi Sürecinin Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na Etkisi

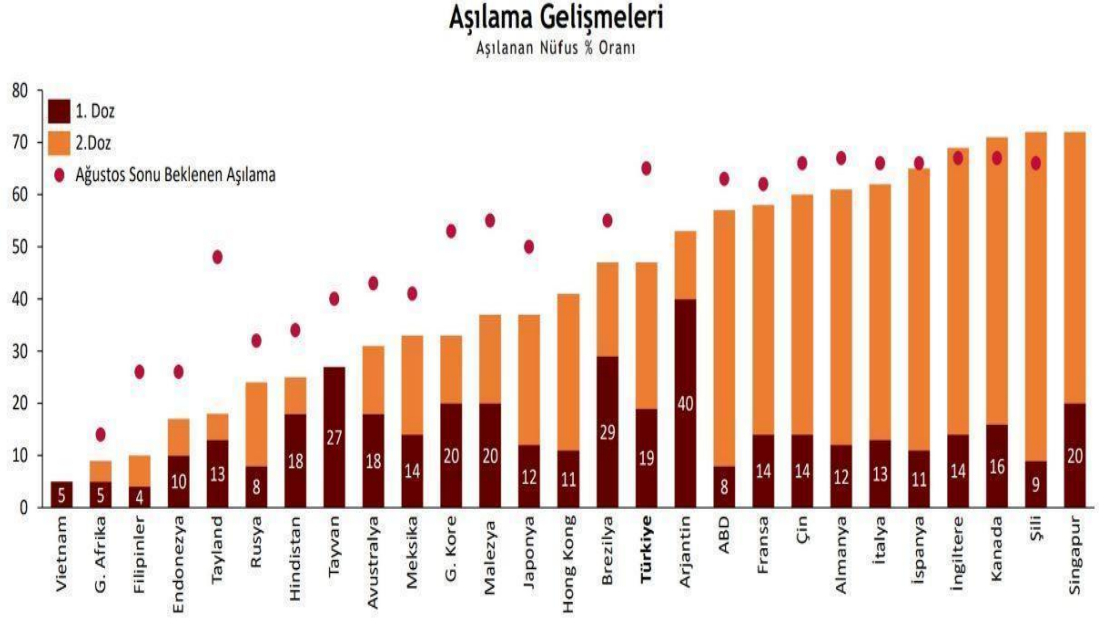
Grafik 15: Covid-19 Yeni Vaka Sayıları

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

Çin’de başlayan hızla tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını birçok sektöre etki ettiği gibi bankacılık sektörüne de birçok farklı noktada etki etmiştir. Salgından dolayı ekonomik durgunluk yaşanmış, ticari hayat yavaşlamış bundan mukabil halkın gelirlerinde azalma meydana gelmiş bu azalan hacim ve düşen gelirlerden dolayı bankaların müşterilerine sunmuş oldukları finansmanların tahsilatların da gecikmeler olmuş, tahsilatlarda zorluk görülmüştür.

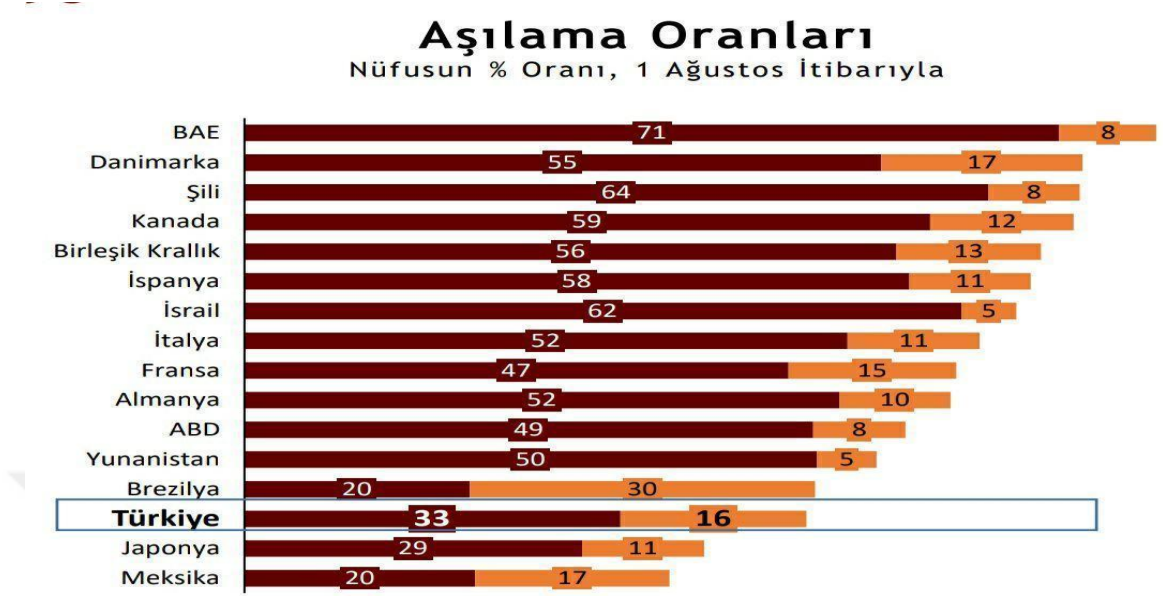
Grafik 16: Aşılama Gelişmeleri

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

Bu durum salgının bankalara olan finansal etkisini gösterirken diğer etki ise; salgının bankalara etki ettiği operasyonel süreçtir. Bu süreçte salgınla beraber kamu-özel kurum ve kuruluşlarda dönüşümlü çalışma, uzaktan evden çalışma yöntemleri uygulanmıştır. Müşteriler alternatif dağıtım kanallarına yönelerek, bu kanallarda işlem hacimlerini arttırdığı gibi şubelerde de tam tersi durum meydana gelmiştir. Bundan dolayı bankalar açısından maliyet düşürücü etki oluşmuştur.

Grafik 17: Aşılama Oranları

(Kaynak: Katılım Bankacılığı/Albaraka)

Ülkemiz Covid-19 salgınına minimize etmek ve Türkiye ekonomisini güçlü tutmak amacıyla birtakım önlemler almıştır. Bu önlem “Ekonomik istikrar kalkını” adı verilen yüz milyar tl (on dört milyar Euro) değerinde paket 2020 Mart ayında hükümet tarafından açıklanmıştır. Salgının oluşturduğu bu kriz sağlık krizi olduğu gibi reel sektör krizi olarak da bilinir. İşletme sahibi müşterilerin ellerinde yeterince sermaye bulunmamakta olup nakit ihtiyaçları oluşmuştur. Bu durum nakit ihtiyaçlara olan talebe direkt olarak cevap verememesinden dolayı bu durum zayıf yön olarak bilinir; çünkü katılım bankaları gerçek ticareti fonlamaktadır.

5.7. Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na Yönelik Genel Bir Değerlendirme

Osmanlı devletinde has para vakıfları bulunur, mütevellî heyeti olarak adlandırılan bu vakıflar sorumlu kişiler tarafından işletilir, elde edilen kar ise bu vakfın amacına göre harcanırdı. Buna mukabil günümüzdeki İslami bankaların temelleri de bir nevi bu vakıflardan günümüze ulaşmıştır. İslami bankacılık, Dünya’daki gelişime bağlı olarak ülkemizde de buna bağlı bir paralel göstermiş ve 1985 yılında Özel Finans Kurumları (ÖFK) adı altında kurulan bu bankalar 2005 yılında Katılım Bankacılığı adını almıştır (Tunç, 2010).

Katılım Bankalarının bugünlere gelme aşamasında birtakım sıkıntılar ve tecrübeler yaşanmış ve birçok da badireler atlatmıştır fakat; katılım bankaları insanlığın, sosyal hayatın ve finansal durumun vazgeçilmez kurumları olduğu gibi gelişime en açık iş modelleri olmuştur. İslami bankacılığın en temel kuralı Faizsizlik prensibidir (Yılmaz, 2010). İnsanlığın en temel sorunu ve ortak problemidir. Faizin ilk çıktığı günden günümüze kadar insanlar arasında fark gözetmeksizin hemen hemen herkeste faiz konusu rahatsızlık uyandırmıştır. Çünkü; faizin temelinde sabit bir gelir getiri taahhüdü bulunmaktadır (Yıldırım, 2020). Buna mukabil faiz, günümüzde insanlığın en ciddi meselesi olmuş hatta İslami bankacılığın doğuşuna sebep olmuştur. Bu nedenle faizsiz bankacılığın temelini şu şekilde belirtmek uygun olur: Birinci yöntem fon toplarken, belirli, kesin gelirin olmayışı, ikinci yöntem ise fon kullandırmaları, nakit kredi vermeden ürünü, peşin olarak alıp taksitlendirerek satmak ile yapmaktadırlar. Katılım Bankalarının amacı bu altın prensibini daha ileri taşıyıp gelecekte daha gelişmiş bir şekilde varlığını devam ettirmek, kaynak oluşturup bu kaynağı ekonomiye kazandırmak ve yaşatmaktır (Tunç, 2010).

Türkiye’de önceden özel finans kurumları olarak adlandırılan ve daha sonra katılım bankaları adı altında faaliyete başlayan bu kurumlar halkın elinde atıl durumda bulunan fonların sisteme geçişi ve 1970 Dünya petrol krizi sonrası oluşan sermaye hareketliliğini sağlamak için kurulmuştur (Yılmaz, 2010). Bunun yanında birtakım sorunlar da bulunmaktadır. Katılım Bankacılığı’nın önemli sorunu hacim olarak olması gereken büyüklüğe sahip olamamasıdır. Bu yüzden halk, şube azlığından ve yeterli derecede bankadan yararlanamadığından ötürü müşteri sayısı diğer bankalara göre azdır (Yurdabakan, 2005). Eskiden Katılım Bankaları bünyesinde hem İslami alanda hem de finansal alanda yetişmiş personeller bulunurdu, bunlar; güncel iktisadi takip edebilen, ekonomik bilgiye sahip, yeni yatırım ürünlerini sunabilecek yeteri düzeyde personeller bulunmaktaydı; fakat günümüzde yeterli düzeyde tecrübeli personel eksikliğinden kaynaklı verimli çalışma sorunu yaşanmaktadır (Yıldırım, 2020). Akademik alanda personel yetiştirmek için Avrupa ve Amerika’da bu alanda birçok fakülteler kurulurken İslam ülkelerinde ise bu durum yeni yeni oluşmaya başlamıştır. Katılım Bankacılığının bir diğer sorunu ise piyasa şartlarında oluşan belirsizliklerdir (Tunç, 2010). “İstikrarsız piyasa, dalgalı enflasyon ve kur, üst üste gelen krizler, ekonomide yapısal sorunlar, teşebbüs ruhunun zayıflığı, bütçe açıkları, işsizlik, milli gelirin düşüklüğü ve dağılımdaki dengesizliği, ihracatın istenen seviyede

olmaması ve haksız rekabet ortamları vb. gerekçeler bankacılığı zor durumlara sokan sebeplerdir. Sonuçta piyasadaki bu kötü ortam, katılım bankacılığının gelişmesini de etkilemektedir". (Tunç, 2010). Katılım Bankaları bu sorunları aşmak ve topluma helal kazanç sağlama gayesi ile tüm bu olumsuzlukları fırsata çevirip, gelişime katkı sağlamak amacıyla değerlendirme yapmalıdır. Katılım Bankalarının bir diğer sorunu ise yönetim ve personellerin eğitim seviyesi, denetim yetersizliği, verilen kredilerin geri ödemesinde oluşan sorunlar gibi banka kaynaklı sorunlar olarak değerlendirilebilir (Yılmaz, 2010).

5.7.1. Katılım Bankacılığı Sorunları

Katılım Bankalarının var olan finansal sistem içerisinde yer edinmek ve bu amaçla da yürüttüğü çeşitli teknik ve yöntemler neticesinde ele aldığı konuların oluşturmuş olduğu bazı sorunlar, katılım bankaları açısından ele alınması elzem olan önemli konulardan bir tanesidir. Katılım Bankalarının finansal sistem içerisinde çalışma prensibi, yöntem ve teknikleri açısından diğer bankalardan farklı olması ve bu sebeple de yürütmekte olduğu faaliyetlere de aynı açıdan farklı yaklaşması da katılım bankalarının bazı sorunlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Katılım Bankalarının bahsi geçen faaliyetler ve bu faaliyetler neticesinde oluşan sorunları incelendiğinde göze çarpan en önemli unsurlardan bir tanesi idealler ve bu idealler ile birlikte yürütülmek istenen tekniklerin pratikte farklılaşması ve uygulanabilirliğinin zor bir hale gelmesidir (Tunç, 2010).

Finansal sistemin getirmiş olduğu çeşitli zorluklar neticesinde kar zarar oranları açısından katılım projelerinin, toplam finansmanın %20 oranından az olacak şekilde verilerin ortaya çıkması mümkün hale gelmektedir. Katılım Bankalarının var olan finansal sistemden farklı bir yapıyla faaliyetlerini sürdürmesi ve konvansiyonel bankacılık anlayışından bağımsız olarak kar ve zarar ortaklığını barındıran bir sistemde olması, bu bankacılık anlayışına hakim olan ve alanında uzman olan kişilerin yeterli düzeyde olması gerektiği kanaatini doğurmaktadır. Ancak geleneksel bankacılık anlayışı ve Türk ekonomik sistemi içerisinde katılım bankacılığı anlayışına hakim olan ve bu bankacılık anlayışının getirmiş olduğu zorlukları bilen ve çözümler üretebilecek olan uzman eksikliği, katılım bankacılığında yaşanan sorunlardan bir başkasıdır (Yılmaz, 2010).

Katılım Bankacılığının gelenekselci anlayışı yoğurarak yeni bir finansal sistem içerisinde yer edinmesi ve aynı zamanda, konvansiyonel bankacılık anlayışı içerisinde dahil olmak istemeyen bireylerin faizsiz finans sistemine dahil olmak istemesi beraberinde yetkin ve uzman kişilerin gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Katılım Bankacılığına yönelik sorunlardan bir başkası da yüksek getirisi olan projelerin faizsiz finans sistemi içerisinde değil konvansiyonel bankacılık anlayışı dahilinde işlenmesi ve bunun sonucunda katılım bankacılığının getirisi düşük olan projelere yönelmesi olarak söylenebilir. Katılım Bankacılığının bu gibi yüksek getirisi olan projeleri finanse edememesi ve bu bağlamda daha düşük getiriye sahip olan projelerin finansmanı olması da beraberinde gelir dengesi açısından çeşitli sorunlar yaratmaktadır (Yıldırım, 2020).

5.7.2. Katılım Bankacılığına Yönelik Sorunlara Çözüm Önerileri

Katılım Bankacılığı anlayışı dahilinde çeşitli sorunlardan söz edilirken ele alınması gereken bir diğer hususta var olan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin varlığıdır. Katılım Bankacılığında var olan faizsiz finansal sistemin getirilerini yükümlülüğünü bilen ve bu bağlamda çeşitli yöntem ve teknikleri geleneksel bankacılık anlayışı nezdinde faizsizlik ilkesi ile bağdaştırarak bu bankacılık anlayışına katkıda bulunan uzman ve yetkili kişilerin eğitim vererek faizsiz finans sisteminin daha etkin bir hale gelmesini sağlaması en önemli çözüm önerilerden birisi haline gelmesi mümkündür. Bu netice ile birlikte, alanında uzmanlaşmış kişilerin eğitim vermesi ile birlikte uzmanlaşacak ve yetkin bir hale gelecek kişilerin varlığı faizsiz finans sisteminin getirmiş olduğu yükümlülüklerin daha anlaşılır olmasını sağlaması mümkün hale gelebilir (Yıldırım, 2020).

Katılım bankalarının, varoluşu gereği fark<in önündeki en önemli engellerden birisi olarak söylemek mümkündür. Bu bağlamda, çeşitli rapor ve afişlerin hazırlanarak faizsiz finans sisteminin sade ve akıcı bir dille anlatassistemin daha anlaşılır olmasını sağlaması mümkündür. Günümüüaszde teknolojinin getirmiş olduğu yenilikler ve bu yenilikler neticesinde çeşitli bankacılık anlayışlarının buna adapte olmaya çalışması da teknolojinin ekonomik sistem içerisindeki yerini ve önemini vurgular niteliktedir (Türkmenoğlu, 2007). Teknolojik imkanların, faizsiz finans

sisteminin yöntem ve tekniklerini, konvansiyonel bankacılık anlayışıyla olan farklılıklarını, hangi metotlara başvurulduğunun öneminin vurgulanması da katılım bankacılığının yönünü daha etkin ve açık kılacaktır. Sonuç itibariyle, teknolojik imkanların, katılım bankacılığını daha anlaşılır hale getirebilecek olması, faizsiz finans sistemi için gerekli bir adım olarak görülebilir. Bu bağlamda, çağımızın en önemli araçlarından birisi olarak görülen internetin bir araç olarak kullanılması ve daha da geliştirilmesi de bu sorun için elzem bir hale geldiği söylenebilir (Tunç, 2010).

Katılım Bankacılığı hususunda ele alınan sorunlardan bir diğeri de yüksek getirisi olan projelerin finansmanının konvansiyonel bankalar olmasıdır. Bu hususta ele alınması gereken çözümlerden birisi olarak, faizsiz finans sisteminde kullanılan yöntem ve tekniklerin, kâr ve zarar ortaklığı-fon havuzu, geliştirilmesi ve daha da ileriye taşınmasıdır. Yöntem ve teknik bağlamında, kâr ve zarar ortaklığının daha anlaşılır bir hale getirilmesi, yüksek getirisi olan fonların da, katılım bankacılığı dahilinde işlenebilmesini mümkün kılacaktır (Türkmenoğlu, 2007).

6. BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ ALGI DÜZEYİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Literatür araştırmasında Siirt iline yönelik katılım bankacılığına dair herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmektedir. Amacımız bugüne kadar Siirt ilinde yapılmayan bir çalışmaya öncülük etmektir. Bu çalışmada katılım bankacılığına yönelik sorun ve çözüm önerileri araştırılmıştır. Katılım bankasının araştırılmasının amacı; toplum gözüyle katılım bankacılığı kavramının bilinip bilinmediği, toplumun İslami bankacılığa olan bakış açısı, katılım bankacılığına yönelik bilinmeyen sorunlara çözüm üretmek, kişilerin katılım bankacılığına yönelik isteklerini tespit etmek, memnuniyetin artırılması için yapılması gerekenler hakkında fikir sahibi olmak ve toplumların gözünde İslami bankacılığa olan önyargının kırılması gibi durumlar araştırılmış, katılım bankacılığının daha ileri seviyelere nasıl gidebileceği konusunda çözüm önerileri oluşturulmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin güzide bir şehri olan Siirt'te bugüne kadar İslami finans ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması nedeniyle ilin profilinin kapsamlı bir şekilde çıkarılması ve analizinin yapılması büyük önem arz etmektedir.

6.1.SİİRT İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Siirt ili birçok kültürden oluşan medeniyetler arasında bir köprü oluşturan, tarihi ve zengin dokusuyla onlarca uygarlığa ev sahipliği yapmış, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir şehirdir. Samiler, tarihte ilk olarak Siirt bölgesi ve çevresinde küçük şehirler kurmuş ve bu şehirlerde yaşamsal faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Samiler döneminde yaşanan gelişmelerden sonra Medler dahil olmak üzere birçok uygarlık da yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Kültürel anlamda çok çeşitlilik barındıran Siirt ilinin zengin tarihi dokusu ve birçok farklı düşünceye sahip insanın bir bütünlük ve ahenk içinde yaşaması da Siirt ilinin önemini ve geleneksel ve modern hayatın izlerini simgelediğini göstermektedir.

Tablo 5. Siirt'in Yıllara Göre Nüfus Dağılım Tablosu

Yıllar	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Toplam Nüfus
2015	165,034	155,317	320,351
2016	166,463	156,201	322,664
2017	166,402	157,992	324,394
2018	171,189	160,481	331,670
2019	169,211	161,069	330,280
2020	171,189	160,481	331,670

(Kaynak: TÜİK, 2020).

Tablo 5'e göre Siirt ilinde yapılan araştırmaya göre nüfus dağılımının yıllara göre artmasına rağmen erkek nüfus oranının kadın nüfus oranını hiç geçmediği ve katılım bankacılığına yatkınlığının erkek nüfusundan daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir.

Tablo 6. Siirt İli Katılım Bankacılığı Şubelere Göre Dağılım Tablosu

Yıllar	Mevduat	Katılım
2015/12	17	4
2016/12	17	3
2017/12	17	3
2018/12	17	4
2019/12	17	4
2020/12	17	4
2021/6	17	5

(Kaynak: Tablo tarafımızdan hazırlanmıştır.)

Tablo 6'a göre Katılım Bankacılığının Siirt ilindeki yıllara göre nüfus dağılımı ile Siirt ili şube Katılım Bankacılığı şubelere göre dağılımının orantılı olarak arttığı

görülmüştür. Mevduat bankalarının nüfus oranına göre şube dağılımının sabit kaldığı görülürken, Katılım Bankalarının üç, dört, beş olarak seyrettiği görülmektedir.

6.2.LİTERATÜR TARAMASI

Katılım bankacılığının ülkemizde ki yerini, önemini, bulunduğu konum göz önünde bulundurularak saha araştırması yapılmıştır.Yapılan saha araştırmasındabireylere sorular sorulmuştur: katılım bankacılığı kavramı ve ürünlerine yönelik genel bir bakış, mevduat bankaları ile olan farkları, katılım bankacılığından hizmetin alınıp alınmadığı ve son olarak katılım bankacılığında memnuniyetin artması için yapılması gerekenler sorulmuş, bu sorulara yönelik cevaplar alınmıştır.Verilen cevaplar neticesinde katılım bankacılığına yönelik görüşlerin ne şekilde olduğu ve ne yönde olduğuna dair izlenimler oluşmuştur ve bu doğrultuda saha araştırmasının ne tür sonuçları ortaya çıkarttığı da gözlemlenmiştir. Akabinde yapılan incelemeler sonucunda değerlendirmeler yapılmış ve bu değerlendirmeler neticesinde de araştırmanın detayları da neticelendirilmiştir. Saha araştırmasının getirmiş olduğu analizler de grafikler ve tablolar halinde daha detaylı bir biçimde oluşturulmuş ve bundan mütevellit araştırma verileri detaylandırılarak, araştırmaya katkıda bulunulmuştur.

6.3.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Ülkemizde katılım bankacılığı yıllar içerisinde büyük bir gelişme kaydetmiş ve hem Türk bankacılık sistemi bakımından hem de Türk bankacılık sisteminin faizsiz finans sistemi yönünden gelişimi açısından önemli bir görev üstlenmiştir. Türk bankacılık sisteminde yer edinmesinin dış ilişkiler bakımından önemli olduğu ve de bu sayede ham gelirlerin ülke ekonomisine kazandırılması bakımından önemi yadsınamaz olan katılım bankacılığının bu görevi düstur edinmesi ve de bu şekilde gelirlerin ve henüz işlenmemiş kaynakların ekonomik ve bankacılık ilişkileri kapsamında ekonomiye kazandırılması da ayrıca faizsiz finans sisteminin olumlu gelişmeleri olarak gösterilebilir. Katılım Bankacılığı geliştirmiş olduğu yöntem ve teknikler bakımından bankacılık sektörü içerisinde önemli bir yer edinmiş ve aynı zamanda bu önemi yıllar içerisinde arttırarak faizsiz finans sisteminin vatandaşlar tarafından benimsenmesini ve konvansiyonel bankacılığı tercih etmek istemeyen bireylerin de katılım bankacılık sistemi tarafından geliştirilmiş farklı yöntemlerden faydalanmalarını sağlamıştır.

6.3.1.Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Bu araştırma, Siirt İlinde Katılım Bankacılığı Sektörünün Durumuna yönelik yapılmış bilimsel bir çalışmadır. Bu araştırma ile Siirt ilinde bankacılık sektörünün mevcut durumuna ilişkin görünümün tespiti ve istatistikî bilgilerin derlenip, yapılan anket çalışması ile sorunların belirlenerek bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılması amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan saha araştırması çerçevesinde Siirt ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel sektörde görev alan birçok kişi ile derinlemesine görüşme yöntemi uygulanmış, birçok alanda görev alan bireyler ile nitel bir araştırma yöntemi derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak görüşülmüştür. Derinlemesine görüşme anket formu 9 adet sorudan oluşturulmuştur. Yapılan görüşmelerin ortalama süresi 60 dakika civarında olmuştur. Derinlemesine görüşme uygulamasında katılımcıların kişisel verilerinin korunması amacıyla gizlilik esas alınmış ve katılımcılar kimliklerinin açıklanmasını istemediklerinden dolayı tezde herhangi bir şahsın isimleri açıklanmamıştır. Bunun yanında kayıtlarının alınması için kişilere ses kaydı alınmasına dair rızaları sorulmuş ve katılımcıların rızası olmadığından dolayı ses kayıtları da alınmamıştır.

Bu çalışmanın Siirt ilinde katılım bankacılığı sektörünün sorunlarına yönelik kalıcı ve yapıcı çözümler üretebilmek açısından önemli bir veri kaynağı olacağı düşünülmektedir.

6.3.2.Araştırmanın Amacı

Siirt İlinde Katılım Bankacılığı Sektörünün Durumuna yönelik yapılmış bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma ile Siirt ilinde katılım bankacılığı sektörünün mevcut durumuna ilişkin görünümün tespiti ve istatistikî bilgilerin derlenip, yapılan anket çalışması ile sorunların belirlenerek bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılması amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan saha araştırması çerçevesinde Siirt ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel sektörde görev alan Eczacı, Öğretmen, Üniversite Profesörü, Avukat, Muhasebeci, Banka Müdürü, Esnaf ve Öğrenci gibi birçok alanda görev alan bireyler ile nitel bir araştırma yöntemi derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak görüşülmüştür. Derinlemesine görüşme anket formu 9 adet sorudan oluşturulmuştur. Yapılan görüşmelerin ortalama süresi 60 dakika civarında olmuştur.

Derinlemesine görüşme uygulamasında katılımcıların kişisel verilerinin korunması amacıyla gizlilik esas alınmış ve katılımcılar kimliklerinin açıklanmasını istemediklerinden dolayı tezde herhangi bir şahsın isimleri açıklanmamıştır. Bunun yanında kayıtlarının alınması için kişilere ses kaydı alınmasına dair rızaları sorulmuş ve katılımcıların rızası olmadığından dolayı ses kayıtları da alınmamıştır.

Bu çalışmanın Siirt ilinde Katılım Bankacılığı sektörünün sorunlarına yönelik kalıcı ve yapıcı çözümler üretebilmek açısından önemli bir veri kaynağı olacağı düşünülmektedir.

6.3.3.Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme yöntemi, verilerin toplanması, veri çözümlemeyle birlikte veri toplama araçlarına yer verilmiştir. Çalışmada yöntem olarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Derinlemesine Görüşme Soruları Danışman hocam Doç. Dr. Mehmet Dağ ile birlikte hazırlanmıştır. Derinlemesine Görüşme Sorularının sonuçları özenle değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Derinlemesine görüşme yöntemi bir veri toplama tekniği olarak; açık uçlu soruların sorulması ve detaylı cevaplardan oluşması, etkin bir dinlemenin yapılması, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ek sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini mümkün kılar (Akıncı ve Sönmez, 2015: 99).

Çalışma kapsamında yapılan araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada “Siirt İlinde Katılım Bankacılığına Yönelik Algı: Bir Alan Araştırması” adlı bu araştırma, bilimsel yöntemler kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırma sahası ve konusu seçilirken, söz konusu alan ve konu ile ilgili önceden bu tür bir çalışmanın yapılmamış olması göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma ve çalışma kapsamındaki derinlemesine görüşme anket uygulaması için kamu ve özel sektörde çalışan; ayrıca birçok meslekte faaliyet gösteren kişilerle yüz yüze bir anket çalışması yapılmıştır.

Yapılan anket çalışması ile kişilere bazı kapalı uçlu sorular sorulmuştur: katılım bankacılığı kavramı ve ürünlerine yönelik genel bir bakış, mevduat bankaları ile olan farkları, katılım bankacılığından hizmetin alınıp alınmadığı ve son olarak katılım bankacılığında memnuniyetin artması için yapılması gerekenler sorulmuş, bu sorulara yönelik cevaplar alınmıştır.

6.3.4.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evreni, Siirt ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel sektörde görev alan Eczacı, Öğretmen, Üniversite Profesörü, Avukat, Muhasebeci, Banka Müdürü, Esnaf ve Öğrenci gibi birçok alanda görev alan bireyler ile yüz yüze görüşme uygulanmıştır. Anket uygulaması çerçevesinde 17 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmede alınan bilgiler doğrultusunda Siirt ilinde katılım bankacılığı sektörünün sorunları ve çözüm önerileri araştırılmıştır.

6.3.5.Araştırmanın Veri Analizi, Toplama Süreci ve Çözümlemesi

Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmış ve toplamda 9 adet soru sorulmuştur. Siirt ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel sektörde görev alan farklı meslek çalışanları ile yüz yüze görüşme uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiş, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için, istatistikî analizlerden yararlanılmıştır. Ayrıca görüşmelerde bankacılık sektörünü etkileyen sorunların neler olduğu bankacılık sektöründe katılım bankalarının daha fazla nasıl katkı sunması gerektiği üzerine yönelik konular sorgulanarak SWOT analiziyle irdelenmiştir.

Mekân ve zamanın belirlenmesi amacıyla katılımcıların daha çok görev yerleri seçilmiştir. Görüşme yapılması için önceden kişilere bilgi verilerek, yapılacak görüşmeye ilişkin genel bir hazırlığın olması sağlanmıştır. Ayrıca, araştırmada tablolar bazında istatistikî veriler kullanılmıştır.

6.3.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

Katılım bankacılığı ile ilgili yapılan araştırmada bireylerin alanlarına uzman kişilerden seçildiği; ayrıca ikamet ettikleri yerlerin Siirt ili olduğu ve bu nedenle anket çalışması Siirt ili baz alınarak seçildiği bilinmektedir. Katılım bankacılığı ile ilgili yapılan anket görüşmelerinde az da olsa bazı kişiler tarafından anket reddi gelmiş; bunun sebebi ise katılım bankacılığı hakkında genel bir bilgilerinin olmadığı ya da katılım bankacılığı sistemine olan inancın eksikliği olarak tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada bazı kişilerin ses kayıtlarına sıcak bakmadıkları, kendilerini en kolay anlatabilecekleri alanın yazılı sorulara yazılı cevap vermek istedikleri anlaşılmıştır.

Araştırma, Ağustos ve Eylül ayı içerisinde Siirt ilinde gerçekleştirilmiştir. Görüşülen bireylerin 24-50 yaş aralıklarında oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada literatür taraması derinlemesine görüşme ve veri toplama teknikleri yapılmıştır.

6.4.KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ ALGI DÜZEYİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Katılım bankacılığına yönelik yapılan anket araştırmasında görüşmecilere araştırma ile ilgili bilgiler verilmiş, yapılacak görüşmenin hangi koşullarda yapılacağı kendilerine ifade olarak açıklanmıştır. Ayrıca görüşmede ses kaydının yapılacağı kendilerine söylenmiş ve görüşmeciler istemedikleri takdirde görüşmeyi sonlandırabilecekleri ifade edilmiştir. Görüşmecilerin kendilerini ifade etmeye çalışırken özgüvenlerinin en yüksek olduğu mekânlar seçilmesine özen gösterilmiş, verimli ve etkin görüşmeler yapabilmek adına önem verilmiştir. Görüşmecilere kişisel veri içerecek hiçbir soru sorulmamış, görüşülen kişiye olumsuz yansıyacak herhangi bir durumun söz konusu olmayacağı kendilerine ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında etik açıdan dikkat edilen en önemli unsurların başında görüşmecilerin kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri mekânların seçilmesi için özen gösterilmesi gelmektedir.

Bu araştırma kapsamında nitel bir değerlendirme olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Siirt ilinde katılım bankacılığına yönelik sorunlar ve çözüm önerilerine alanında uzman olan birçok farklı sektörde faaliyette bulunan kişilerin düşüncelerini öğrenmek amacı ile görüşmelerde bulunulmuştur. Yapılan görüşme aşamasında,4 adet açık uçlu soru ve 5 adet kapalı uçlu sorular hazırlanıp, yapılan görüşmelerde bir farklılık gözetmeksizin görüşmecilere ve uzmanlara sorular sorulup cevaplar alınmıştır.

1.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız * 48 ve üstü

Öğrenim Durumunuz * Diğer: Doktora

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Eğitim

Sizce Katılım Bankacılığı nedir?

Faizsiz bankacılık dalında hizmet sunan ve verilen bu hizmetleri geliştirmeye çalışan bir bankacılık türüdür diye biliyorum. Diğer bankacılık alanları ile ayrılmasının en önemli nedeni de zaten faizsiz bir anlayış içerisinde olmasıdır.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz?

*Bankada verilen bütün hizmetler islami hassasiyetler dikkate alınarak verilmektedir. İslami geleneklere uygun olarak verilen ve bu sayede de normal bankaları kullanmak istemeyip faizsiz bankaları kullanmak isteyen kişiler için idealdir. Bu vesile ile fonlarını faizli bankalara yatırmak istemeyen bireyler de hem faizsiz bankacılıktan yararlanmış olurlar hem de aynı zamanda bu fonlar da ekonomiyi güçlendirebilir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

İslami hassasiyet olmasıdır. Aynı zamanda islami usullere uygun bir biçimde gelişimini ve yapım aşamalarını geliştirmeye devam etmesi de onu diğer bankalardan ayırmakta ve farklı, yenilikçi bir konuma taşımaktadır. En başta da söylediğim gibi katılım bankacılığının en önemli farkı ve özelliği faizsiz olmasıdır. Geleneklerini gözetmesi ve korumasıdır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Aldım. Gayet memnunum. Çünkü faizsiz bir banka sistemini benimsediğim için benim adıma çok kullanışlı olduğunu söyleyebilirim. Bu sayede işlemlerimi istediğim usullere uygun bir biçimde işleterek memnun bir biçimde katılım bankacılığında işlerimi halledebiliyorum.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Verilen hizmetlerde ve bunların ücretlerindeki diğer bankaları yenmek ve onlara rakip olurken her alanda gelişim sağlamak. Ayrıca farklı alanlarda örneğin ürün çeşitliliği konusunda da gün gün daha da geliştirmek. Örneklemek gerekirse kredi kartları veya banka kartları şeklinde söyleyebilirim.

2.SAHIS

Cinsiyetiniz * Erkek

Yaşınız *42-47

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Diğer: Hizmet Sektörü

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Faizsiz bankacılıktır yani islami usullere göre geleneklerini oluşturmuş bir banka türüdür. Katılım bankacılığı adından da anlaşılacağı üzere insanların katılımlarıyla oluşturulan kâr zarar ortaklığıdır bu sebeple kısaca faizsiz banka türü olarak söylenilebilir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Kişilerin yatırımları faizsiz enstrümanlarda değerlendirilmektedir. Bu faizsiz enstrümanlar sayesinde insanlar faiz yerine faizsiz bir finans sisteminin içerisine dahil olmaktadır ve bu da onlar için bir avantaj sağlamaktadır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Katılım bankacılığı ortaklığa ve kar zarara dayalı bir sözleşmedir. Katılım bankacılığı insanların bir kâr zarar ortaklığına katılması ve faizli banka sistemi dışında kalmak istediklerinden dolayı faizsiz banka sistemine dahil olmalarını uygun bir hale getirmesi bakımından diğer bankacılık türlerinden farklılaşmaktadır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Aldım, katılım bankacılığı faizsiz bir bankacılık türüne dayandığı için çok memnun kaldım ve aynı zamanda katılım bankacılığı çalışanıyım. Sonuç olarak aldığım hizmetlerden de son derece memnunum.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Katılım bankacılığının farklarını görsel medya yolu ile daha ayrıntılı açıklamak gerekir. Çünkü katılım bankacılığı ile çalışmak isteyen bireylerin fonlarını saklaması ve reel piyasaya kazandırmamasının en büyük nedenlerinden birisi faizli finans

sistemine dahil olmak istememeleridir. Bu nedenden dolayı da fonlarını faizsiz finans sistemi ile işletmek isteyen bireyler için açıklayıcı ve diğer bankalardan ayırıcı niteliklerin neler olduğunu gösteren görsel medyalar hazırlanmalı ve ayrıntılı, öz bir biçimde açıklanmalıdır.

3.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *36-41

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Eğitim

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Katılım bankacılığı bana göre faizsiz bankacılıktır çünkü herhangi bir faiz olayı söz konusu değildir. Kar zarar ortaklığına dayanan bir bankacılık türü olarak söylenebilir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Geleneksel bankacılıkta sunulan tüm hizmetler Katılım Bankacılığında da sunulmaktadır. Geleneksel bankacılığından farkı kar zarar ortaklığı hizmetinin sunulması ve oluşabilecek risklerin paylaşılmasıdır. Bu sayede kullanıcı nezdinde herhangi bir soru işaretinin kalmaması amaçlanmaktadır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Geleneksel bankacılığından farkı Kar ve zarar ortaklığı hizmetinin sunulması ile geleneksel bankacılıktaki riskin tamamının müşteriye değil de ortaklık emek sermaye ortaklığı olduğu için risk azalmaktadır. Bu bakımdan da geleneksel bankacılık türlerinden ayrılmaktadır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet hizmet aldım ve çok çok memnun kaldım. Çünkü faizsiz finans sistemine dahil olmak ve de bu sistemi bildiğim için benim açımdan herhangi bir sorun oluşmadı ve aldığım hizmetten de çok çok memnun kaldım.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Faizsiz sistem ile çalışılması nedeni ile tercih edilen katılım bankalarının sayısının artırılması ve bu sistemin geleneksel bankacılıktan olan farklarının vatandaşlara anlatılması için sosyal medya ve reklam faaliyetlerinin yapılması iyi olacaktır. Çünkü bazı durumlarda katılım bankacılığı sistemini anlamak ve kavramak insanlara zor gelebilmektedir.

4.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *42-47

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Hizmet Sektörü

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Katılım Bankacılığı hakkında az da olsa bir fikrim olmasına rağmen yeterli düzeyde bilgiye sahip değilim ancak işlem yaptığım tarihlerde bildiğim kadarıyla faizin kullanılmadığı ve kar ya da zarar ortaklığı bulunan banka diyebilirim.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Her zaman en iyi hizmet için daha fazla performans gösterilmeli ve bu bakımdan da hizmet kalitesi arttırılarak daha farklı ürünler geliştirilmelidir. Bu sayede kar zarar ortaklığı şeklinde bir ortaklık yapmak isteyen bireyler adına daha çok seçenek bulunabilir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Hizmet kolaylığı ve aynı zamanda faizin kullanılmamasından dolayı da diğer bankalar ile arasındaki en önemli farklardan biri olarak gösterilebilir çünkü diğer bankalarda faiz kullanılmaktadır ancak katılım bankacılığında faiz değil ortaklık vardır hem kar hem zarar yönünden.

Katılım Bankacılığında bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet aldım. Aldığım hizmet ortalama düzeydeydi çünkü ortaklık ve faizsizlik ilkeleri yeterli düzeyde görselle anlatılmadığı için en başta anlamakta sorunlar yaşadım ancak şimdi az da olsa bir bilgiye sahibim.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Deneyimli personel sayılarının artırılması ve aynı zamanda çeşitli hizmet ve ürünlerin görseller, tasarımlar aracılığıyla anlatılması da diğer kişiler için anlamayı kolaylaştıracaktır.

5.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *24-29

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Hizmet Sektörü

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Katılım bankacılığı, faizsiz bir bankacılık sistemine dayanan ve bu kapsamda normal bankalardan farklı olarak vatandaşlara faizsiz bir hizmet sunan banka türüdür.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Katılım bankacılığında normal bankalarda olduğu gibi pos makinaları, kredi kartları, banka kartları gibi hizmetler bulunmakla birlikte faizsiz kâr ve zarar sistemi, fon toplama vb. şeklinde çeşitli hizmetler de sunulmaktadır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Katılım bankacılığının ilke edindiği en önemli nokta şüphesiz faizsiz bir anlayışla hareket etmesidir. Normal bankacılık anlayışından farklı olarak faizin dahil olduğu herhangi bir hizmet sunmamasıdır ve akabinde bu anlayışı fon toplama, kar zarar ortaklığı şeklinde faizsiz bir sistem ile yürütmesidir.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Aldım. Katılım bankacılığında hizmet aldığım noktalarda memnuniyet düzeyim yeterince yüksek olmuştur. Çünkü katılım bankacılığında işlem yapmak istememin sebebi tamamen faizsizlik içerisinde olmalarıydı. Bu nedenle de yeterince yüksek bir hizmet memnuniyeti aldığımı söyleyebilirim.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Katılım bankacılığında memnuniyetin artması adına, teknolojinin gün geçtikçe daha da etkin bir hal almasından dolayı çeşitli çalışmalar yürütülüp bu noktada teknolojin aktif kullanımı güçlendirilmeli ve günümüz şartlarına uyumu daha da üst seviyelere çıkarılması olacaktır.

6.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *36-41

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Milli Eğitim Bakanlığı

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Faizin olmadığı ve sistemin şeriatla belirlendiği sistemdir. Şöyle ki, faizsiz bir sistem olduğu için İslami usul ve geleneklere uygundur bana göre katılım bankacılığının tanımını bu şekildedir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Paranın değerlendirilmesi ve aynı zamanda diğer bankalarda bulunan hizmet ve ürünlerin de, kredi banka kartları gibi, katılım bankacılığında bulunmasıdır. Paranın değerlendirilmesi ve aynı zamanda hizmete sunulması da faizsiz bir biçimde yapılmaktadır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faizin işlememesi ve helal kazanç diyebilirim çünkü katılım bankacılığında faizsiz bir sistem uygulanmaktadır ve İslam örf ve adetlerine paraleldir. Katılım bankacılığının diğer bankalardan farklı olarak en önemli özelliği de faizsizlik ilkesidir ve bu bakımdan tüm ürün ve hizmetlerin de bu anlayışla gerçekleşmesidir.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Almadım ancak yeterli düzeyde bilgi sahibi olduğum için almayı düşünüyorum. Çevremden edindiklerime göre de hizmet kalitesi gayet iyiymiş. Bu da beni katılım bankacılığı ile birlikte çalışmaya teşvik etti diyebilirim.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Müşteri ile iletişime geçip belirli aralıklarla paranın durumu ile ilgili bilgi verilmelidir. Zaman zaman yeni hizmet ve ürünler hakkında açıklayıcı ve detaylı mailler atılabilir. Bu sayede müşteriler bu ürün ve hizmetlerin detaylarını öğrenip kendilerince çıkarım yapabilirler.

7.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *30-35

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Çalışmıyorum

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Günümüzde katılım bankacılığı faizsiz para alıp veren bankacılıktır. Bu da kar ve zarar ortaklığı ile oluşmaktadır. Katılım bankacılığı insanların bir fona katılarak o doğrultuda bankanın kar veya zararına ortak olmasıdır.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Katılım bankacılığı islami bankacılık olduğu için faizsiz işlemler gördüğü için senden aldığı mevduat veya sana verdiği mevduat ile ortaklık ilişkisi kurarak hizmet vermektedir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faiz yoktur ve aynı zamanda faizsiz bir sistem yürüttüğü için de çeşitli fonların ekonomiye kazandırılmasını sağlamak ve bu fonların atıl bir halde kalmamasını sağlamamaktadır. Bu vesile ile diğer bankacılık türlerinden ayrılmakta ve farklı bir konumda durmaktadır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Aldım ve maalesef memnun değilim çünkü elde edindiğim bilgilerden anladığım kadarıyla daha karmaşık buldum ve bu yüzden de yeterli memnuniyeti alamadım katılım bankacılığında hizmet aldığım zaman.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Diğer bankaların sunduğu avantajları sunmaya çalışması ve bu konuda daha iyi hizmet ve fikirler sunması diyebilirim. Sonuç itibariyle faizsiz bir sistem olan katılım bankacılığını kullanmak isteyen bireylerin diğer geleneksel bankalar tarafından sunulan hizmet, ürün ve avantajları da katılım bankacılığı tarafından geliştirilmiş, faizsiz bir halde kullanmak isteyebilirler.

8.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Kadın

Yaşınız *36-41

Öğrenim Durumunuz *Lise mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Ev hanımı

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

İslami usullere göre ticaret ve bankacılık anlayışıdır. İslami usullere dayandığı için faizsiz bir sistemdir ve faizli sistem kullanmak istemeyen bireyler için de iyi bir seçenektir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Dini hassasiyetleri olan insanlar için büyük kolaylıklar sunmasıdır. Dini hassasiyetleri olan insanlar geleneksel bankacılık anlayışının aksine faizsiz bir sistemi tercih etmek istemektedirler. Bu bakımdan katılım bankacılığının yürüttüğü ürünler de bu insanlar için önemli bir alternatif olarak görülmesidir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faizle iş yapmaması ve faizle iş yapmamasından dolayı İslami değerlerde faizsizlik noktasında hassas olan kişilerin faizsiz iş yapmamasından dolayı diğer bankalara göre bu bankayı tercih etmektedirler.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet aldım memnun kaldım. Hizmet kalitesi benim için gayet iyi seviyedeydi diyebilirim. Gerek işlemlerimi rahatlıkla halledebilmem gerek bu işlemleri hallettikten sonra teknolojik aletler vasıtasıyla,telefon-bilgisayar, takip edebilmem benim için bir kolaylık oldu.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

İnsanlara daha iyi anlatılması ve bunun farklı yöntemlerle de yapılmasıdır. Örneğin, katılım bankacılığında işlem yapmak isteyen bir bireye anlatılacak olanların grafikler, tablolar ve anlaşılır materyallerle desteklenmesi müşterileri rahatlatacak ve onların katılım bankacılığının bazı ilke ve anlayışlarını daha iyi bir biçimde anlamalarını sağlayacaktır.

9.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *30-35

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Üretim

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Kâr zarar ortaklığı şeklinde işleyen bir sisteme sahip olması ve bu sistem sayesinde de insanların kâr zarar ortaklığına dayalı bir sistemde fonlarını yatırmalarıdır.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faiz olmaması en iyi yanı çünkü bazı insanlar altınlarını veya paralarını faiz var diye diğer bankalara yatırmak istemedikleri için o fonlar ekonomiye kazandırılmamaktadır bu sebeple de katılım bankacılığının işleyen sisteminde faizsiz bir anlayışın olmasıyla birlikte de o fonlar ekonomiye kazandırılmakta ve kâr zarar ortaklığı ile işlenmektedir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Öncelikle diğer bankacılık faaliyetlerin faizli bir anlayışla sürdürülmesi ve bu şekilde devam etmesi katılım bankacılığının rolünün önemini arttırmakta ve faizsiz işlem yapmak isteyen bireylere de kolaylık olmaktadır. En önemli fark olarak katılım bankacılığında faizsiz bir anlayışın hakim olmasıdır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet aldım ve memnun kaldım. Katılım bankacılığında işlem yapmak istediğim zaman işlemleri tam olarak kavrayamadığım için başlarda biraz çekingen bir tutumum vardı ancak sonrasında personellerin ürün ve hizmetleri daha detaylıca anlatması ve kavramam sayesinde çok iyi bir hizmet aldığımı söylemem mümkün.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Finansman kâr oranları daha düşük olabilir ve aynı zamanda internet sitesine yönelik farklı bir alanda katılım bankacılığıyla ilgili çeşitli grafik ve materyaller daha katılım bankacılığı ile tanışmamış kişiler ve mevcut müşteriler için oluşturulabilir.

10.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *30-35

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Eğitim

Size Katılım Bankacılığı nedir? *

Faize bulaşmadan ticaret yapmak. Diğer bankalarda bulunan faizin tam tersi katılım bankacılığında faiz yoktur. Katılım bankacılığı denilince aklıma ilk gelen şey faizsiz olmasıdır.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faize bulaşmak istemeyen insanlar için güzel bir seçenektir çünkü katılım bankacılığında bulunan hizmetler faizsiz olarak düzenlenir, tasarlanır ve kullanıcıya sunulur. Katılım bankacılığının özünde zaten bu vardır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Bir çok şey aynı tek fark faiz kelimesinin kullanılmamasıdır. Kredi kartlarından banka kartlarına, banka kartlarından pos makinalarına kadar hemen hemen her şey aynıdır ama katılım bankacılığında faiz yoktur zaten katılım kelimesi de ortaklığı yani kar veya zararın ortaklığını temsil eder.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Aldım. Genel anlamda memnunum. Hizmet kalitesi benim için önemli bir husus ve bu konuda katılım bankacılığı şube ve personellerinin hizmet kalitesi benim için yeterliydi, iyiydi.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Kâr ortaklığı arttırılabilir. Bu sayede kâr ortaklığının azlığından dolayı çalışmak istemeyen kişiler de katılım bankacılığını tercih edebilir ve altın ve dövizlerini de yatırarak faizsiz bankacılık sistemini canlandırırlar.

11.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *30-35

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: sağlık

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Detaylı bilmiyorum ama faizsiz bankacılık olarak tanımlayabilirim. Öğrendiğim bilgiler çoğunlukla katılım bankacılığıyla çalışmadan önce kendi kendime edindiğim bilgilerdir. Katılım bankacılığının faizsiz ve ortaklık prensibiyle çalıştığını söyleyebilirim.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Pek fikrim yok yalnızca kar zarar ortaklığından söz edebilirim. Kar zarar ortaklığı adı üstünde ortaklık olan ve kârın da zararın da değişebileceği bir sistem olarak tanımlamam mümkündür.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Diğer bankacılık sistemlerinden farkı paranın faize karıştırılmadan reel olarak kullanılmasıdır çünkü diğer bankalarda bulunan faizli işlemlerin katılım bankacılığında kullanılması ve yürütülen işlem ve hizmetlerin faizsiz bir biçimde yürütülmesidir.

Katılım Bankacılığında bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet aldım, memnuniyet düzeyim orta, çünkü diğer bankalardan verilen faiz oranlarından çok daha düşük bir kâr oranıyla çalışmışım. Bu noktada memnuniyetimi düşüren kısım bu oldu ama diğer konularda memnuniyet seviyem iyi.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Diğer bankalarda bulunan güncel faiz oranlarına yakın oranda katılım kar payı verilmelidir. Bu katılım kar payı sayesinde daha çok insan fon yatırıp çalışmak isteyebilir. Bu noktada atlanmaması gereken diğer nokta da mobil uygulamaların daha çok modernleştirilmesi ve değişen dünyaya daha aktif bir biçimde ayak uydurması olacaktır.

12.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *30-35

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Sağlıksektörü

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Faizsiz kredi çekme, faizsiz kredi alma, faizsiz ürün ve hizmetleri kullanma, faizsiz bir biçimde çeşitli faydalardan yararlanma şeklinde denilebilir. Katılım bankacılığı faizsiz işleyen bir bankacılık türüdür.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Gayet olumlu bakıyorum çünkü insanların hepsi faizli bankalarla çalışmıyor gerekli görüldüğü yerde faizsiz hizmet almak isteyen insanlar için güzel bir bankacılık türüdür ve bu nedenle de Türk bankacılık sisteminde ilerlemektedir.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faize bulaşmadan konut kredisi çekebilmek ve faizsiz birçok işlemi gerçekleştirebilmek adına katılım bankacılığı diğer bankalardan ayrılmaktadır. Kar zarar ortaklığı sayesinde faizsiz bir şekilde para çekilip para yatırılabilir.

Katılım Bankacılığında bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Hayır almadım ancak bilgi edinme aşamasını geçtiğim için ve yeterli bilgi düzeyine sahip olduğumu düşündüğüm için almayı düşünüyorum. Aldığım zaman da memnuniyetimin ne şekilde olacağını da aldığım zaman öğrenmiş olacağım ama arkadaşlar bana gayet iyi olduğunu söylediler.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Halka daha uygun şartlarda hizmet verilebilir mesela benim gibi katılım bankacılığıyla ilgilenen kişiler için ayrı bir kitapçık şeklinde yayınlanarak faizsizlikle alakalı sıkça sorulan sorular ve cevaplar yayınlanabilir.

13.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *36-41

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Banka

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Müşterilerden toplanan fonlar, şirketlerin çeşitli projelerine fon sağlanarak kullanılır ve bu projelerden elde edilen kâr payı ya da zarar vade sonunda fonları tutarında müşterilere bölünerek dağıtılır.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faizli bankaların sunduğu tüm hizmetleri faizsiz olarak kar ve zarara ortak olarak hizmete sunmasıdır. Ve bu kapsamda faizsiz bir bankacılık anlayışını benimseyerek müşterilerine bu şekilde faizsiz hizmetler sunmalarıdır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faiz dışındaki tüm bankacılık faaliyetlerini yürütmeleri ve aynı zamanda faizsizlik anlayışını geleneksel bankalarda bulunan tüm hizmetler için geçerli kılmaları ve de bunu yaparken de yatırım yapan veya para çeken bireylerin faizsiz bir biçimde yararlanmalarını sağlamaktadır diğer bankaların aksine.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Öğrencilik yıllarımda mecburen burs almak için kullandığım ziraat bankasının dışında 2006 yılından beri katılım bankalarında hesabım bulunmaktadır ve memnuniyet düzeyi iyi seviyededir. İleride de çalışmayı düşünüyorum.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Operasyonel süreçlerin daha asgariye indirilmesi dijital ortamın daha aktif kullanılması müşterilerin daha rahat olmalarına neden olacaktır ve bu sayede teknolojinin imkanları da bankacılık anlayışlarıyla paralel bir biçimde ilerleyecektir.

14.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *42-47

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Tekstil Sektörü

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Güven ve bu güvenin oluşturduğu bir hizmet anlayışıyla beraber faizsiz bir anlayışla hizmet ve ürünlerin halka sunulduğu bir bankacılık türüdür. Bu bankacılık türündeki en önemli husus faizsizliktir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Biraz daha İslami kurallara dikkat edilmesi ve personelin eğitilmesi gerekmekte diye düşünüyorum. Faizsiz sunulan hizmetler açısından katılım bankacılığının yeterli biçimde geliştiğini ve bundan sonra da farklı ürün ve hizmetlerin, teknolojiden de mahrum kalmadan geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

İslami düşüncelere yakın olması, faizsiz ürün ve hizmetlerin olması, özünde var olan İslami geleneklere adapte olması ve özünden kopmaması. Tüm bunlar olurken de diğer bankaların sunduğu hizmet çeşitliliğini faizsiz bir biçimde sunması da aradaki farklar olarak nitelendirilebilir.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet hizmet aldım ve çok memnun kaldım.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

İslami alışveriş kurallarına riayet edilmeli ve katılım bankacılığının en başında yer alan faizsizlik noktasında gerekli görüldüğü takdirde düzenlemelere geliştirmelere ve ürün ve hizmetlerin sayısının arttırılmasına gidilebilir.

15.SAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *24-29

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: HUKUK

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Faizsiz bankacılıktır. Yani diğer bankalara göre faizli değil faizsiz bir sistemle işlemesidir. Katılım bankacılığı özü itibariyle budur ancak diğer bankalara göre hizmet yeterliliği az değil hemen hemen her şey faizsiz bir biçimde mevcuttur.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Banka tarafından müşteriye verilen vekaletle malı banka adına satın alır. Geri ödemesini anlaşılan kâr üzerinden anlaşılan vadeye bölerek gerçekleştirir. Bir nevi kar zarar ortaklığıdır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Mevduat hesabında faiz oranları yüksek olurken katılım bankacılığında ise faiz kesinlikle yasaktır. Bu bağlamda katılım bankacılığının diğer bankalarla arasındaki en önemli fark faizsizliktir. Faizsizlik katılım bankacılığının özünde vardır ve tüm işlemler ve ürünler buna göre gerçekleştirilir.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Hayır. Almadım. Ancak ileride katılım bankacılığıyla çalışmak ve memnuniyet düzeyinin nasıl olacağını görmek isterim.

Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Müşteriyi faizli bankacılıktan uzaklaştırmak amacıyla katılım payının daha düşük tutularak geri ödeme planını da müşterinin gelir ve gider durumuna göre daha kolay bir ödeme biçimi belirleyerek sunabilir.

16.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *42-47

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Bankacılık

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

Kısacası faizsiz bankacılıktır. Konvansiyonel bankalara göre işlemler faiz üzerinden değil faizsiz bir biçimde gerçekleşir. Ürün ve hizmetler buna göre şekillenir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Tüm bankacılık işlemleri yurt dışı işlemleri ve birçok özelliğe ek olarak bunların tümünün faizsiz bir anlayışla yürütülmesi.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faiz ve çalışma sistemi bakımından diğer bankalardan ayrılmakla beraber, ele aldığı en önemli husus faizsizlik prensibinin tüm ürün ve hizmetlerde geçerli olacak şekilde tasarlanması, planlanması ve işleme alınmasıdır. Diğer bankaların aksine herhangi bir faiz uygulaması bulunmamaktadır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Evet hizmet aldım ve aldığım hizmetler neticesinde söyleyebilirim ki memnuniyet düzeyim çok iyi oldu.

Sizce katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

Saha sahasaha tanıtım ve iyi hizmet bu kapsamda katılım bankacılığının daha geniş kesimlere yayılmasına ve daha çok insan tarafından anlaşılmasına vesile olacaktır.

17.ŞAHIS

Cinsiyetiniz *Erkek

Yaşınız *36-41

Öğrenim Durumunuz *Üniversite mezunu

Çalıştığınız Sektör *Diğer: Finans/Bankacılık

Sizce Katılım Bankacılığı nedir? *

İslami kriterlerine uygun olarak faizi devre dışı bırakan finans sistemidir. Faizsiz finans sistemi olarak söylenebilir.

Katılım Bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Taşıt konut arsa ve her türlü mal alımı yani bir ticaret oluşturan tüm alışveriş işlemleri için sunulan finansman imkanı sağlanmasıdır.

Katılım Bankacılığın diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz? *

Faizsiz olması ve faizsiz olmasıyla beraber her türlü hizmet ve ürünlerin de bu şekilde olmasıdır.

Katılım Bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur? *

Katılım Bankacılığından hizmet aldım ve memnuniyet düzeyim çok iyi.

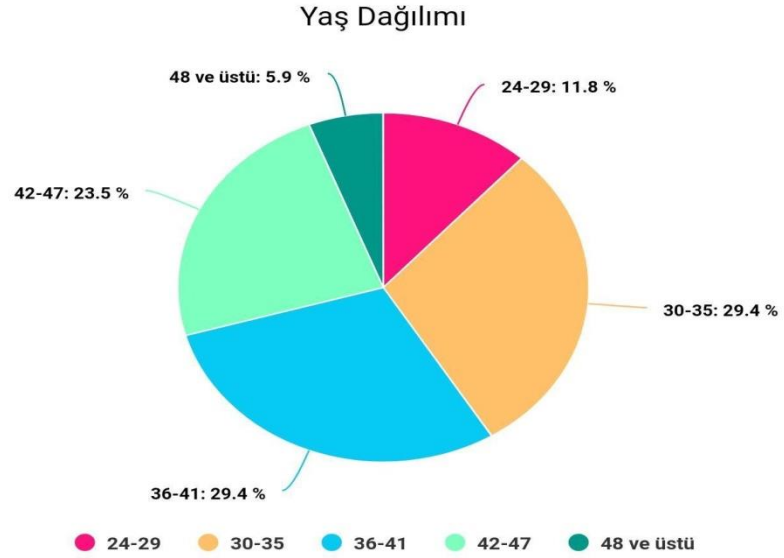
Sizce Katılım Bankacılığında memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır? *

İslami kurallara aykırılığı olmayan bu hassasiyeti müşterilerine göstermesi ve çeşitli teknik ve metotlarla da diğer insanların tanınmasının sağlanması.

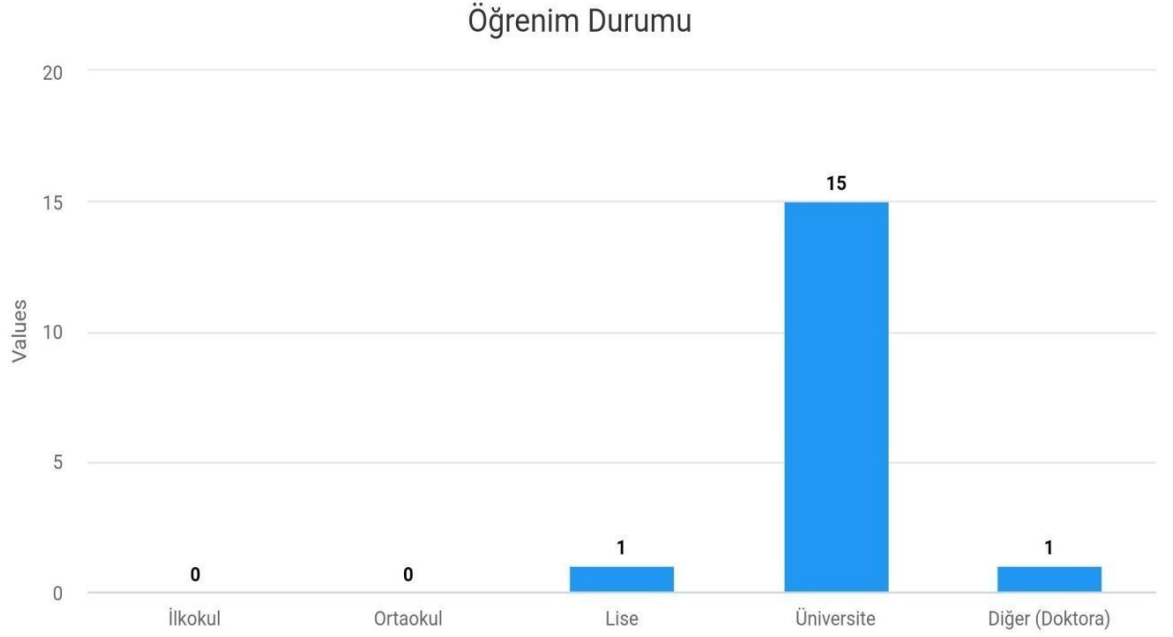
Katılımcılara ait istatistikî bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Grafik 18: Cinsiyet Dağılımı

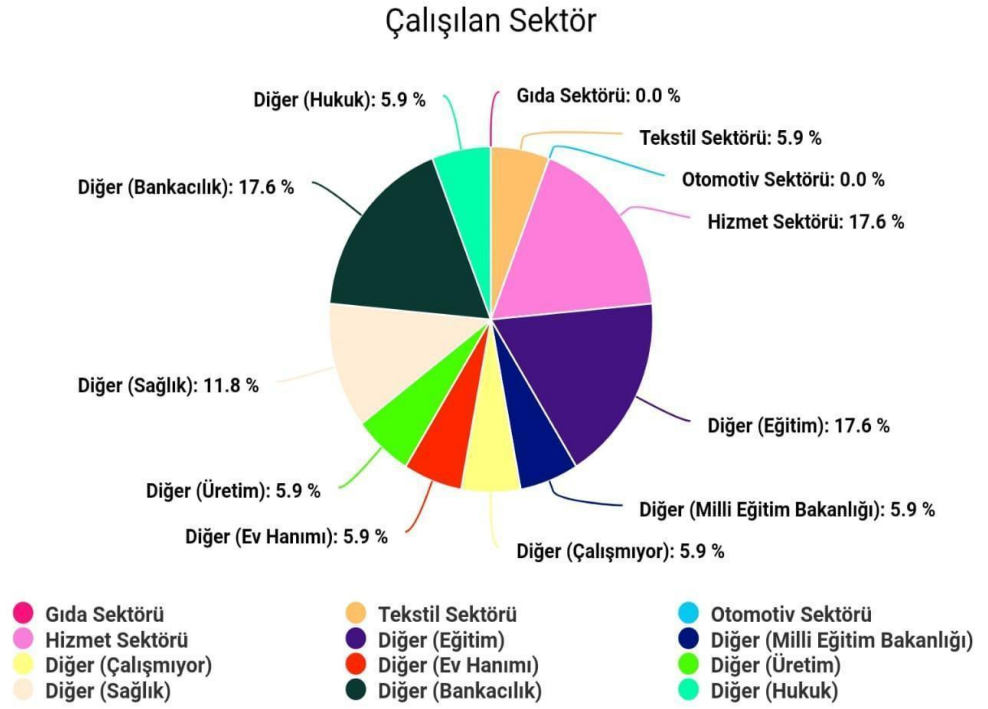
Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında 16 katılımcının erkek, 1 katılımcının kadın olduğu görülmüştür.

Grafik 19: Yaş Dağılımı

Katılımcılara ait yaş dağılımına bakıldığında 29.4 nün 30-35, 29.4 nün 36-41, 23.5 nün 42-47, 5.9 nun 48 ve üstü, 11.8nin ise 24-29 yaş grubu olduğu görülmüştür.

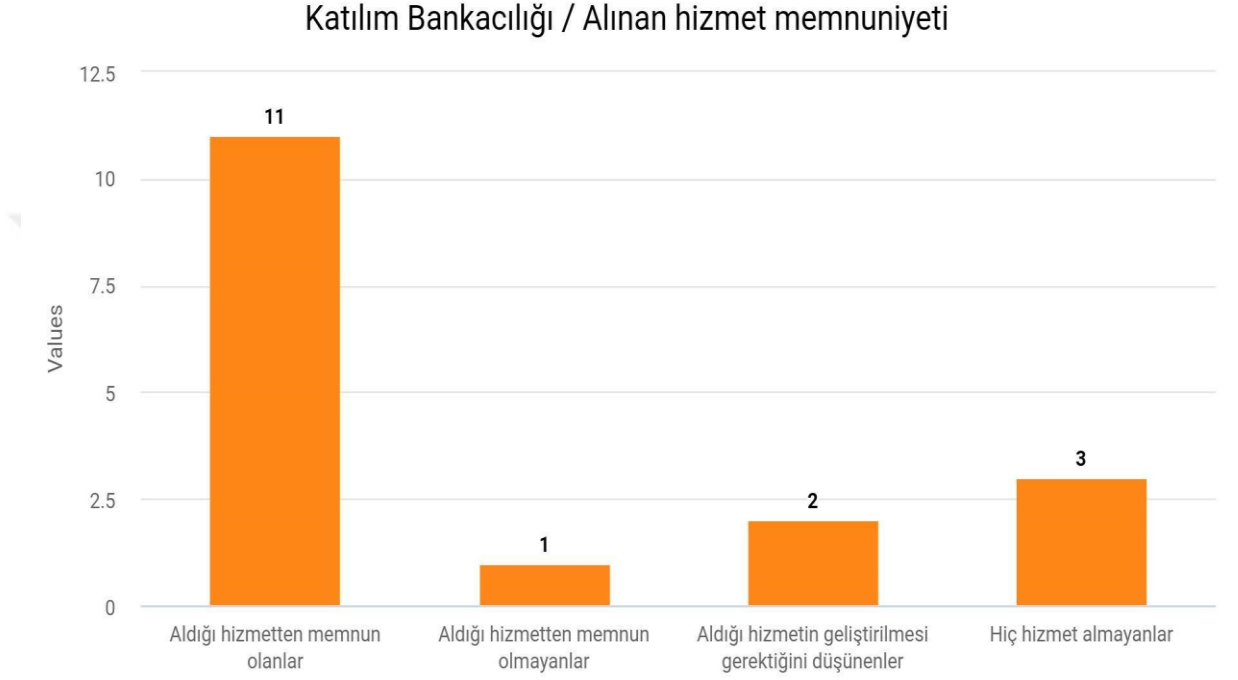
Grafik 20: Öğrenim Durumu

Grafiğe bakıldığında, bireylerden 15 kişinin üniversite mezunu, 1 kişinin lise mezunu ve 1 kişinin de doktorasını yaptığı tespit edilmiştir.

Grafik 21: Çalışılan Sektör

Bireylerin 5.9 nün tekstil sektöründe çalıştığı , 17.6 sınıfın hizmet sektörü, 17.6 sınıfın eğitim sektörü, 5.9 sınıfın ev hanımı, diğer 5.9 sınıfın üretim sektörü, 11.8 sınıfın sağlık sektörü, 17.6 sınıfın bankacılık sektörü , 5.9 sınıfın milli eğitim bakanlığına ait olduğu ve 5.9 sınıfın çalışmadığı görülmüştür.

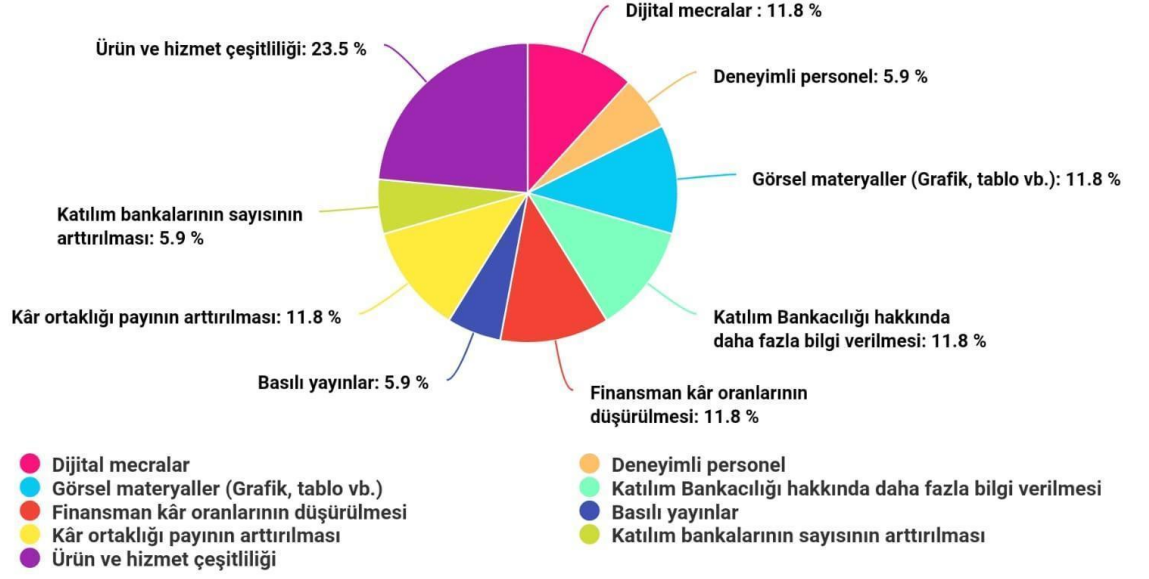
Grafik 22: Katılım Bankacılığı / Alınan Hizmet Memnuniyeti

Bireylerin katılım bankacılığına aldıkları hizmetten memnun olanların sayısı 11 iken, olmayan kişi sayısı 1 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca hizmetin gelişmesinin gerektiğini düşünenler 2 iken, hiç hizmet almayanlar 3 kişi olarak görülmüştür.

Grafik 23: Katılım Bankacılığı Memnuniyeti Arttırma Yolları

Katılım Bankacılığı memnuniyeti arttırma yolları

Görüşmede katılım bankacılığı memnuniyeti arttırma yollarında ürün ve hizmet çeşitliliği yüzde 23.5 olarak birinci sırada yer alarak en fazla memnuniyeti arttırma yolu olarak görülmüştür.

Tablo 7. Katılım Bankacılığı Sorunları ve Çözümleri

SORUNLAR	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Sosyal, yerel basın ve ulusal medyada yeterince tanıtımların yapılmaması	Reklam ve tanıtıma kaynak ayrılması
Tekniklerin uygulamada farklılaşması	Katılım Bankaları açısından faturanın kesilmesi böylece KDV'nin ödenmesi -Fatura kaçakçılığına çözüm -Devletin kasasına vergi girişi -Ekonomiye can vermek
Dijitalleşmeden geri kalınması	*Kredi kartı ve pos cihazlarının daha fazla kullanılması *Çapraz satışların arttırılması *Müşteriden dijitalleşme platformu adı altında imza alınması *Kağıt israfının önlenmesi

Operasyonel yükün fazla olması	Mobil imza getirilip, zaman sorunu çözülerek müşteri memnuniyeti artırılabilir
İslami finansın bilinmemesi	Halkın bu konuda bilinçlendirilmesi
Katılım Bankalarının sayısının az olması	Alternatif faizsiz bankaların sayısının artırılması
Ürün çeşitliliğinin yetersiz olması	İnovatif iş modelleri, teknik imkanlar ve İslama uygun iyi fırsatlar ile ürün çeşitliliği sağlanıp, rekabet artırılabilir
Yeterli sermayenin olmayışı	Katılım Bankasının Faizsizlik prensibi gereği ihtiyacı olduğunda nakit krediyi çekemeyecek olması
Şube ve personel sayılarının yetersizliği	İslami finans alanında deneyimli personellere olan ihtiyacın artırılması
Toplum gözünde katılım bankacılığına olan şüpheler	DİB'e bağlı İslami finans ile ilgili Merkezi Danışma ve Fetva Kurulu oluşturulmalıdır
Katılım Bankalarının yasal altyapılarının geliştirilememesi	Ülkemizin cazip bir İslami Pazar haline gelmesi için devlet desteğiyle teşviklere ihtiyaç vardır
Piyasada oluşan ekonomik kriz, sosyal sorunlar vs.	Sosyal sorun ve iktisadi buhranlara karşı sıkıntıyı çözüp, toplumu, güvenli ve temiz kazanca çekmek
İslami bankacılığa dair bir kanun eksikliği	Sorun ve tespitlere ilişkin kanuni altyapı çalışmalarının başlaması
Likit fazlalığı sorunu	Uzun vadede gelişim, inovasyon ve süreklilikle koordineli bir şekilde bu soruna çözüm üretilebilir.
Tüm bankalarda yatırılan SGK ve özellikle Vergi tahsilatlarının sadece Kamu bankalarına Devredilmesi	TKBB'nin birleşip tahsilatların tekrardan katılım bankalarında şube içerisinde gerçekleştirilmesi için çözüm üretmesi ve böylece bankanın kendi müşterilerine kendi bankasında hizmet vermeye devam etmesi

Pandemi(COVID-19) etkisi	-Kapanma ve kısıtlamaların kalkması -Tam açılmayla beraber, bankaların kredi oranlarını düşürüp piyasanın canlandırılması -KGF'lerin daha çok esnafa kefaletsiz kredi imkanı sunulması -Yeterli teminatı olmayan firmalara devletin teşviklerle destek çıkması -KOSGEB aracılığıyla daha çok imalatçı olan firmalara 1,3 veya 5 yıl geri ödemesiz kredi imkanı sunulması
--------------------------	--

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SORULARI

- ✓ Cinsiyetiniz?
- ✓ Yaşınız?
- ✓ Öğrenim Durumunuz?
- ✓ Çalıştığınız Sektör?
- ✓ Sizce Katılım bankacılığı nedir?
- ✓ Katılım bankacılığında sunulan hizmetler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- ✓ Katılım bankacılığının diğer bankacılık faaliyetleriyle farkı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- ✓ Katılım bankacılığından bugüne kadar hizmet aldınız mı, eğer aldıysanız memnuniyet düzeyiniz ne olmuştur?
- ✓ Sizce Katılım bankacılığından memnuniyetin artması için neler yapılmalıdır?

SONUÇ

Türkiye’de katılım bankacılığı yıllar içerisinde büyük bir gelişme kaydetmiş ve hem Türk bankacılık sistemi bakımından hem de Türk bankacılık sisteminin faizsiz finans sistemi yönünden gelişimi açısından önemli bir görev üstlenmiştir. Katılım Bankacılığı geliştirmiş olduğu yöntem ve teknikler bakımından bankacılık sektörü içerisinde önemli bir yer edinmiş ve aynı zamanda bu önemi yıllar içerisinde arttırarak faizsiz finans sisteminin vatandaşlar tarafından benimsenmesini ve konvansiyonel bankacılığı tercih etmek istemeyen bireylerin de katılım bankacılık sistemi tarafından geliştirilmiş farklı yöntemlerden faydalanmalarını sağlamıştır.

Katılım Bankacılığının faizsiz finans sistemine dayanan yöntemleri bakımından, konvansiyonel bankacılığın sürdürmüş olduğu ürün ve hizmetleri devam ettirmesi ve faizsiz finans sistemini kullanan bireylerin bu tür ürünlerden uzak kalmaması da katılım bankacılığının yıllar içerisinde faaliyet alanlarını geliştirdiği ve ilerlettiği gözlemlenebilir. Türk bankacılık sisteminde yer edinmesinin dış ilişkiler bakımından önemli olduğu ve de bu sayede ham gelirlerin ülke ekonomisine kazandırılması bakımından önemi yadsınamaz olan katılım bankacılığının bu görevi düstur edinmesi ve de bu şekilde gelirlerin ve henüz işlenmemiş kaynakların ekonomik ve bankacılık ilişkileri kapsamında ekonomiye kazandırılması da ayrıca faizsiz finans sisteminin olumlu gelişmeleri olarak gösterilebilir.

Yıllar içerisinde şube sayısı ve personel sayısı bakımından büyük bir artış gösteren katılım bankacılığı hem yeni yapılandırmalarla hem de var olan geleneksel faizsiz finans sisteminin kemik yapıyı oluşturmasıyla gün geçtikçe etkisini daha da büyütmektedir. 1985 yılında faaliyete geçen ve de ülke ekonomisi bakımından önemini giderek büyüten katılım bankacılığının 2001 yılında yayımlanan yönetmelik ile resmî bir karara bağlanarak etki alanını Türk bankacılık sistemi kapsamında genişletmesi de ayrıca önemli gelişmelerden biri olarak sayılabilir. Sonuç itibariyle konvansiyonel bankacılık sistemi alanına dahil olmak istemeyen bireylerin tasarruflarını yapılandırma konusunda şüpheli davranmaları ve de bu bakımdan bu tasarrufların ülke ekonomisine kazandırılmamasının ardından faizsiz finans sisteminin geliş ve de gelişimi ile birlikte bu tasarrufların işlenebilmesi ve de fon

havuzlarında kar-zarar ortaklığı şeklinde bir yapılanma ile sürecin devam ettirilmesi de önemli gelişmeler olarak gösterilebilir ve bu gelişmeler ile birlikte de katılım bankacılığının Türk bankacılık sistemi kapsamında önemi büyük bir ölçüde fark edilebilir.

Geleneksel bankacılık ile katılım bankacılığı arasındaki farklar konusunda birçok katılımcı; bütün ürün ve hizmetlerin hemen hemen aynı olduğu tek farkın işleyiş konusunda faizsizlik olduğu söylenmiştir. Şeker ve gıda firmaları, akaryakıt istasyonları, çimento ve demir satışı yapan firmalar parayı peşin görmeden ürünün çıkışını kesin olarak yapmazlar, ürünü almak isteyen firma ise faizsizlik prensibi gereği ve fatura kesimi nedeniyle katılım bankacılığına yönelmekte; bu durum alıcı firma için hem işini icazeten İslami şartlara uygun yapmakta hem de devletten vergi kaçınması oluşturmada sürecini devam ettirmektedir. Oysa çok araba alıp-satan galerici ve oto pazarcılar; katılım bankacılığındaki işleyiş ve operasyonel süreç kendilerini tatmin etmemekte, aracın üzerindeki rehin sebebiyle genel olarak faizli bankalardan finansmanını sağlamaktadırlar görüşüne varılmıştır.

İlk olarak 2019 Aralık ayında Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan ve WHO tarafından Pandemi olarak adlandırılan Covid-19 süreci halen tüm dünyayı ve ülkemizi sosyal, siyasal, ekonomik, dini, kültürel ve birçok alanda olumsuz etkisini devam ettirip küresel krize sebebiyet vermiştir. Dünya genelinde oluşan bu krize karşı çeşitli tedbir ve önlemler alınmış ve alınmaya devam etmektedir.

Katılım Bankacıları yöneticileri: bu sürecin dünyadaki banka sektörünü etkilediği gibi, katılım bankacılığını da derinden etkilemiştir. Pandemi süreci ile ülkelerde kısıtlamalar artmış, kapanmalar üst seviyeye yaklaşmış, ülke ekonomilerinde krize sebebiyet vermiştir. Tümdengelim yöntemi baz alınarak Siirt ilinde Katılım Bankacılığına yönelik yapılan Alan araştırmasında kapanma ve kısıtlamalar ile beraber esnafların zor durumda olduğu, devletten destek ve teşvikler beklenildiği görüşleri belirtilmiştir. Müşterilerden gelen talepler doğrultusunda

-Tam açılmayla beraber, bankaların kredi oranlarını düşürüp piyasanın canlandırılması,

-KGF'lerin daha çok esnafa kefaletsiz kredi imkanı sunulması,

-Yeterli teminatı olmayan firmalara devletin teşviklerle destek çıkması,

-KOSGEB aracılığıyla daha çok imalatçı olan firmalara 1,3 veya 5 yıl geri ödemesiz kredi imkanı sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde Siirt iline yönelik bir saha araştırması yapılarak katılım bankacılığının algı düzeyi, sorunları ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Siirt İlinde Katılım Bankacılığı Sektörünün Durumuna yönelik yapılmış olan bu alan araştırmasında Siirt ilinde katılım bankacılığı sektörünün mevcut durumuna ilişkin görünümün tespiti ve istatistikî bilgilerin derlenip, yapılan anket çalışması ile sorunların belirlenerek bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında yapılan saha araştırması çerçevesinde Siirt ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel sektörde görev alan Eczacı, Öğretmen, Üniversite Profesörü, Avukat, Muhasebeci, Banka Müdürü, Esnaf ve Öğrenci gibi birçok alanda görev alan bireyler ile nitel bir araştırma yöntemi, derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak görüşülmüştür. Derinlemesine görüşme anket formu 4 adet açık uçlu, 5 adet kapalı uçlu soru olmak üzere toplamda 9 sorudan oluşmuş olup 17 kişi baz alınmıştır.

Katılımcıların ankete verdikleri cevaplarda katılım bankacılığının ürün ve hizmetlerinden çok haberdar olmadıkları bunları sahaya çıkarak anlatmalarının uygun olacağı görüşleri alınmış. Katılım Bankacılığı'nın sunmuş olduğu faizsiz finansman yöntemlerinden özellikle İslami finans isimleriyle murabaha, müşareke, mudarebe, selem, sukuk, leasing yöntemlerinin detaylı anlatılıp fon toplama ve fon kullandırma aşamasında daha fazla müşteri kitlesine ulaşabilme imkanı kanısına varılmıştır

Araştırma safhasında elde edilen bilgi ve bulgular neticesinde, katılım bankacılığına ait tanımın genel olarak faizsiz bir bankacılık olarak tabir edildiği, katılım bankacılığının özünde faizsizlik prensibinin yanında fon toplarken sabit bir getiri taahhüt etmeden, fon kullandırırken nakit kredi vermeden malı murabaha ya da müşareke sistemine göre yapıp katılım bankacılığına ait yapmış olduğu tüm işlemlerde faizden kaçarak sunulan bir sistem olduğu kanısına varılmıştır.

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplarda, katılım bankacılığının sosyal, yerel basın, ulusal medyada geri kaldığı, İslami bankacılık ile ilgili fazla bir bilgilerinin olmadığı sonucuna varılmış olup; bankanın bu duruma yeterli sermaye ayırarak görsel ve yazılı medyada tanıtımların daha fazla yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Katılım Bankalarının ürün çeşitliliğini artırıp daha fazla kitleye ulaşabilme imkanı için dijitalleşmeden geri kalınmaması gerektiği, müşteri memnuniyeti için işlemlerin daha çabuk ve özellikle de dijital imza aracılığıyla alınması daha makul bir durum olacağı kanısına varılmıştır.

Dijitalleşen bir bankada; ayrıca çapraz satış modelleriyle müşteriye sunulan hizmetlerin artacağı, hizmet kalitesinin daha iyi olacağı buna bağlı olarak da İslami bankacılıkta potansiyel müşteri kitlesinin artacağı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akcan, A. (1997). Özel finans kurumlarının Türk finans sektöründeki konumu ve geleceği.
- Akgüç, O. (1989). 100 soruda Türkiye’de Bankacılık. *Gerçek Yayınevi, İstanbul*.
- Akın, F., & Ece, N. (2010). İslami Finans Sistemi İçerisinde İslami Bankacılığın Yeri ve Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi. *Mevzuat Dergisi*, 13(151), 4-5.
- Aktepe, İ. E. (2010). *İslam hukuku çerçevesinde finansman ve bankacılık*. Yedirenk. İstanbul, s.72.
- Alpun, M. E. (2017). *Bankacılık sistemi içerisinde katılım bankacılığının yeri ve katılım bankacılığının güçlü ve zayıf yönleri* (Master'sthesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Arslan, E. C. (2017). *Katılım bankacılığı sisteminin Türkiye ekonomisine katkıları* (Master'sthesis, İstanbul Ticaret Üniversitesi).
- Atar, A. (2017). Başlangıcından Günümüze Dünyada ve Türkiye’de İslâmi Bankacılığın Genel Durumu/ From the Past to the Present the General Situation of Islamic Banking in the World and Turkey. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 1029-1062.
- Beki, A. (2005). İslam'da Güncel Ticari Meseleler. *Bekke Yayınları, Kayseri*, 347s.
- Bozdemir, T. (2007). *Türk bankacılığının tarihsel gelişimi ve reel sektöre katkısına ilişkin bir araştırma* (Master'sthesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Bozkurt, M., Altıntaş, N., & Yardımcıoğlu, F. (2020). Katılım bankacılığı ve konvansiyonel bankacılığın ekonomik büyüme üzerindeki etkileri: Türkiye üzerine bir inceleme. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 6(1), 95-114.
- Bozkurt, Ö. Ü. E., Sevinç, H., & Sevinç, A. G. D. E. Katılım bankacılığının etkinliği üzerine bir değerlendirme: Türkiye örneği. *In international congress of islamic economy, finance and ethics*. (p. 28).
- Çonkar, K. (1989). Faizsiz bankacılığın Türkiye Uygulaması: Özel Finans Kurumları. *Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 15. Kuruluş Yılı Armağanı.
- Değertekin, E. A., Altaş, G., & Savaşan, E. E. “İslami Finans Sistemi”, *TSPAKB Sermaye Piyasasında Gündem Dergisi*, İstanbul, Mayıs 2008, S. 69, s. 22.
- Erhan, Ç. T. D., & Veliyev, C. Y. *ABD’nin Azerbaycan politikası: Neoliberal aktörler açısından analizi* (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı).
- Eskici M.M. Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankaları’nın Müşteri Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi İşletme Bölümü, Isparta, 2007.

Gürtuna, S. M. (2005). Türkiye’de bankacılık sektörünün gelişimi ve reel kesime etkisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*

Hamid, A., &Nordin, N. (2001). A study on Islamicbankingeducationandstrategyforthenewmillennium-Malaysianexperience. *International journal of islamicfinancialservices*, 2(4), 3-11.

Imam, P. A., Kpodar, K. R., &Kramarenko, V. (2010). Islamicbanking: how has it diffused?.*IMFWorkingPapers*, 2010(195).

Kaya, Ö. (2010). Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Türk Bankacılık Sistemi İçerisindeki Etkiliğinin Araştırılması. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*

Kelleroğlu, F. (2017). Katılım Bankacılığı Alanında Yaşanan Küresel Gelişmeler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,7(2), 157-172.

Kılıç, B., “Özel Finans Kurumlarının Dünü Bugünü”, İstanbul, Syf. 44.

Kılınç, Ö. F. (2014). *Türkiye’de katılım bankacılığı ve müşteri tercih kriterleri üzerine bir uygulama: Isparta ili örneği* (Doctoraldissertation, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Nisar, S. (2007). IslamicBonds (Sukuk): itsintroductionandapplication. *Electronic Article at: www. financeinislam. Com.*

Özel, M., (2012), Kur’anı Kerim ve Yüce Meali, Ecrin Yayınları.

Özeroğlu, A. İ., (2014). Sukuk ve Türkiye’de Sukukun Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi, Tarih Okulu Dergisi, 7 (19), ss. 751-772.

Özulucan, A., &Deran, A. (2009). Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması/TheComparison of ParticipationBankingandTraditionalBanking on thePerspective of Banking Services and Accounting Applications. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 85-108.

Parasız, İ. (2011). Türkiye’de ve Dünya’da Bankacılık. *Bursa: Ezgi Kitabevi*, 25.

Parasız, M. İ. (1991). *Makro Ekonomi*. Fatih Burak Koputan.

Pehlivan, P. (2016). Türkiye’de katılım bankacılığı ve bankacılık sektöründeki önemi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(31), 296-324.

Polatkan, R. B. (1998). İslam Bankacılığı ve Türkiye’de Özel Finans Kurumları. *Çanakkale: Yüksek Lisans Tezi.*

Sümer, G. ve Onan, F., (2015). Dünyada Faizsiz bankacılığın Doğuşu, Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları, Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17 (3), ss. 296-308.

Şekeroğlu, S., & Özer, K. (2017). Rising Value InBankingSector: ParticipationBanking. *Journal of Bankingand Financial Research*, 4(2), 15-25.
 Şimşek, B. (2019). *Katılım Bankacılığı ve Türkiye Ekonomisine Katkıları* (Master'sthesis, Sosyal Bilimleri Enstitüsü).

Tunç, H. (2010). Katılım Bankacılığı: Felsefesi. *Teorisi ve Türkiye Uygulaması, Nesil Yayınları, İstanbul*. S.90.

Türk Finans Sisteminde Katılım Bankacılığı/Mart 2021

Türker, M. (2004). Mena Bölgesi Faizsiz bankacılık Fonlarının Ülkemiz Ekonomisine Kazandırılması:" Tavaruk" ya da" Uluslararası Murabaha. *Active Dergisi*, 4.
 Türkiye Katılım Bankaları Birliği (2014) ‘‘Katılım Bankalarının Başlıca Finansal Büyüklükleri’’. [http://www.tkbb.org.tr/banka-bazinda-mukayese-tablosu.aspx? Page ID=59, E.T.26.04.2014](http://www.tkbb.org.tr/banka-bazinda-mukayese-tablosu.aspx?PageID=59,E.T.26.04.2014)

Türkiye Katılım Bankaları Birliği Dergi/Yönetmelikler/2020

Türkmenoğlu, R. E. (2007). *Katılım bankacılığı ve Türkiye'deki finansal yapı* (Master'sthesis, Kırıkkale Üniversitesi).

Urgancı, H. Para ve Banka (Adana: Önder Matbaası, 1982).

Ustaoglu, D. (2014). *Türkiye'de katılım bankacılığı sektöründeki yeri ve önemi* (Master'sthesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Usulcan, E. Katılım Bankalarında Bireysel Pazarlama Faaliyetleri ve Tüketicilerin Katılım Bankaları Tarihinde Etkili Olan Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2013

Uzgören, E., & Şahin, G. (2011). Türk bankacılık sektöründeki mevduat bankalarının yeniden yapılandırma uygulamaları sonrası finansal etkinlik ve verimlilik değişimleri. *Tisk Akademi*, 6(12), 184-219.

Yıldırım, O. (2020). Türkiye Ekonomisinde Katılım Bankacılığı. *Econder International AcademicJournal* , 4 (2), 518-529. DOI: 10.35342/econder.653208

Yılmaz, O. N. (2010). Faizsiz bankacılık ilkeleri ve katılım bankacılığı. *Antalya, Turkey: Türkiye Katılım Bankaları Birliği*.

Yurdabakan, İ. (2005), Makro İktisat, Orjin Yayınevi, Ankara.

EKLER

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU**SİİRT İLİNDE KATILIM BANKACILIĞI'NA YÖNELİK ALGI
DÜZEYİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI****Sayın Aile Reisi ve Değerli Katılımcı;**

Bu derinlemesine görüşme formu Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bölgesel Kalkınma İktisadı “Siirt İlinde Katılım Bankacılığına Yönelik Algı Düzeyi: Bir Alan Araştırması " adlı Yüksek Lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Doç. Dr. Mehmet DAĞ danışmanlığında yürütülmekte olan araştırma ile katılım bankacılığı hakkındaki algı düzeyi ile farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Elde edilecek bilgiler kesinlikle gizli tutulmakta, bu araştırmada görüşme yapılan kişilerden herhangi kişisel bir bilgi talep edilmemektedir. Gönüllü katılımın temel olduğu bu görüşmeye değerli zamanınızı ayırarak vereceğiniz bilgiler, katılım bankacılığı ile ilgili uygulanacak politikalar bilimsel çalışmalara ışık tutacaktır. Çalışmanın sonucunda verimli sonuçlar alınabilmesi adına aşağıdaki sıralanan sorulara lütfen içtenlik ve samimiyetle şeffaf bir şekilde yanıt veriniz. Değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Mulkan ASLAN
(Tez Öğrencisi)
Siirt Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet DAĞ
(Tez Danışmanı)
Siirt Üniversitesi